ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15. 11. 1985. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVII • 100 ДИН. • БРОЈ 1768

И ТО СЕ ДОГАЂАЛО НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ:

КАД ШЕРИФ ДОБИЈЕ ОТКАЗ !

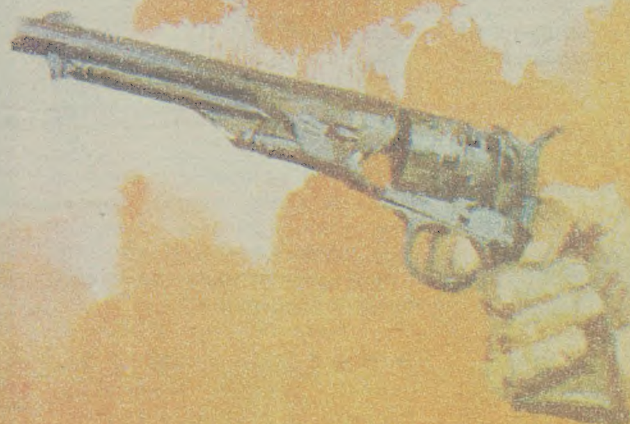

Рипли — Веровали или не!

БО КЕРТИС

ЛОВАЦ НА ШКОЉКЕ ИЗ ВАЛДБОРОА (ДРЖАВА МЕЈН, САД) У МАЛОМ ЧАМЦУ ИСПЛОВИО ЈЕ ЈЕДНОГ ДАНА У ЗАЛИВ ПЕНОБСКОТ. ИЗНЕНАДА, ДИГЛА СЕ ЈАКА ОЛУЈА И МЛАДИЋ ЈЕ УСПЕО ДА СЕ ПОПНЕ НА 2,5 МЕТАРА ВИСОКУ ПЛУТАЧУ КОЈА СЕ ЉУЉАЛА НА ТАЛАСИМА ОД 2,5 ДО 4 МЕТРА. ТУ ЈЕ СКЛУПЧАН ЧЕКАО 27 ЧАСОВА ДОК НИСУ ДОШЛИ СПАСИОЦИ.

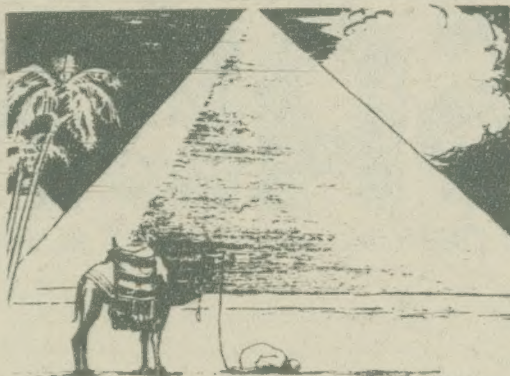

Велика Кеопсова пирамида - први календар!

НА ОСНОВУ СЕНКЕ КОЈУ ЈЕ БАЦАЛА ОВА ПИРАМИДА, ЕГИПЋАНИ СУ УСПЕЛИ ДА ОТКРИЈУ ОДНОС ИЗМЕЂУ ЗЕМЉЕ И СУНЦА, ТРАЈАЊЕ ГОДИШЊИХ ДОБА И МОДЕРАН НАЧИН МЕРЕЊА ВРЕМЕНА. ПРВА ГОДИНА ОДРЕЂЕНА НА ОСНОВУ ОВОГ КАЛЕНДАРА БИЛА ЈЕ 4236. ПРЕ НАШЕ ЕРЕ.

МОРСКА КРАБА ЗВАНА ДУХ

ИМА БОЈУ БЕЛЕ КАФЕ КАДА СЕ НАЛАЗИ НА СУВОМ ПЕСКУ, ДОК ЈЕ НА ВЛАЖНОМ ЊЕНА БОЈА КОМБИНАЦИЈА СИВЕ, ПУРПУРНЕ И СМЕЂЕ.

ЏЕЈМС НЕТЛИС

ИЗ АЛЕКСАНДРИЈЕ, ДРЖАВА ВИРЏИНИЈА (САД), И ЊЕГОВ БРАТ БЛИЗАНАЦ ЛЕТЕН РОЂЕНИ СУ **25. ЈУНА 1928. ГОДИНЕ.** ЊИХОВ ОТАЦ РОЂЕН ЈЕ **25. ЈУНА 1896,** СЕСТРИЧИНА БАРБАРА **25. ЈУНА 1937.** И УНУК МЕТЈУ **25. ЈУНА 1974.** ГОДИНЕ.

американци

КОЈИ СЕ БАВЕ ЏОГИНГОМ ДНЕВНО ПРЕТРЧЕ ОКО 45 000 000 КИЛОМЕТАРА, А ТО ЈЕ 7 ПУТА ВИШЕ ОД ДУЖИНЕ СВИХ ДРУМОВА У ЗЕМЉИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● многи су несрећни што имају клемпаве уши, али ово ће можда бар мало да их утеши. Наиме, према тврђењу неких признатих физиогнома (стручњака за познавање људи по физиономији) који су се недавно окупили на конгресу у Стокхолму, људи са клемпавим ушима веома су осетљиви, имају изузетно памћење, духовити су и имају сликарске склоности.

● ● ● још 1981. године Италијан Еуклиде Презенца заслужно је да уђе у Гинисову књигу рекорда. Тада је имао 68 година и на бициклу је обишао свет. Али, чежња за путовањима толико је јака да је овај симпатични дека одлучно да понови свој подухват. Сада намерава да превали 55 хиљада километара тако што ће дневно прелазити сто педесет. Једини тренуци одмора и опуштања биће путовања авионом с једног на други континент.

● ● ● четрдесетосмогодишњи Американац из једног малог места у Калифорнији до сада је направио богату колекцију од 3750 качкета за безбол. Али, Џим није задовољан овим бројем и очекује да ће његова збирка ускоро достићи цифру од 5.000. Јер, познат по свом хобију у читавој Северној Америци, Џим са разних страна дневно добија десетак качкета.

● ● ● било је довољно да фармер Глен Вос проведе у супермаркету петнаестак минута, па да оде у болницу: практично, он не подноси ни једну хемијску материју, алергичан је на све и свашта. То је Глена приморало да се с породицом пресели у шуме јужног Велса. Кад крене у суседни градић личи на „марсовца” – носи скафандер, рукавице и специјални филтер са угљеником.

● ● ● једна мадридска самоуслуга недавно је за пет минута опљачкана чак два пута. Прво су два провалника наоружана ножевима однела из касе око десет хиљада пезоса (око 20 хиљада динара), а за њима су упала још два лопова. Пошто су нашли празну касу, дами која се ту затекла отели су сав накит и тако прошли много боље него њихови претходници.

● ● ● у Лексингтону, у америчкој држави Конектикат, одржана је аукција расних коња. Један „отмени” пастув, потомак супершампиона по имену „Нижински II” продат је за 13 милиона и 100 хиљада долара. Нови власник коња, који много обећава, је „краљ енглеске спортске прогнозе” Роберт Сенгстер.

ИСПРАВЉАЧ ОПШТЕПРИХВАЋЕНИХ ЗАБЛУДА

ЕСКУЛАПОВ ЦРВ И ЛАЖНЕ АМАЗОНКЕ

У НАШЕ САЗНАЊЕ ВЕКОВИ СУ НАВУКЛИ ОГРОМАН ТАЛОГ НЕИСТИНА. НЕКЕ ОД ЊИХ ПОКУШАЋЕМО ДА ИСПРАВИМО.

ЕСКУЛАПОВА ЗМИЈА која се пење уз штап и чини заједно с њим симбол лекара и лечења уопште није никаква змија, а још мање Ескулапова, (Elaphe longissima), иако се то често тврди. Овај симбол је преузет из средње Азије и Египта, где је и до данашњег дана најраширенија болест дракункулоза. Њу изазива црв дебео 1-2 милиметра, дуг око један метар, познат као railroad медински глиста (Dracunculus medinensis). Још од давнина овај црв је почео да се јавља у Средњој Азији, а преко Египта је стигао у Африку, па чак и Јужну Америку. Према грубом прорачуну, од овог обољења данас

пати 50-70 милиона људи, тако да се оно налази на другом месту по распрострањености, одмах иза маларије.

Женке паразита глисте мединске после оплођавања улазе у људско тело кроз кожу и при том изазивају ужасан бол. У додиру са водом ове глисте испуштају мноштво ларви које у води почињу да се развијају. Кад се оваква вода попије, ларве се усељавају у организам и почињу да се развијају. Оплођене женке, бушећи слузокожу у желуцу и цревима, доспевају тако у поткожно ткиво и циклус се понавља. Ово језиво обољење, које се описује у многим узбечким, персијским и таџичким бајкама (оболелог могу истовремено да нападну и на десетине црва), стари лекари су лечили опрезним и веома спорим намотавањем црва на расцепљени штапић. Процедура је трајала неколико дана и црв није смео да се прекине, јер би иначе дошло до тешких компликација. Исход је често била и смрт. У Бухари су лекари – тубиби – везивали за крај глисте новчић који је сопственом тежином извлачио црва напоље. Месопотамски и египатски лекари су на рекламним паноима за своје ординације цртали као доказ своје стручности црва обмотаног око штапа; овај симбол је постао знак лекарског занимања. Преузели су га грчки и римски лекари, али га очигледно нису добро схватили. Вероватно и због тога да не би терали пацијенте да размишљају о чему се заправо ради. Пошто се у Европи дракункулоза не појављује – лако је било ову глисту заменити Ескулаповом змијом, а расцепљени штапић обичним штапом. Симбол је преживео столећа и употребљава се и данас.

АМАЗОНКЕ су омиљене јунакиње романа и древних и средњовековних путописа. Сусрећемо их још код Хомера, потом у Псеудокалистеновом роману, па код Плутарха, Паусанија и у свим, могло би се рећи, „александријадама" које говоре о походима Александра Великог. Он није могао да остане поштеђен борбе са тим „мушкарачама" које су се храбро бориле, мрзеле мушкарце и убијале синове. Ова бајка је очигледно допринела да највећа река на свету, Амазон, добије своје име.

Мотив легенде о девојачком рату изазивао је велику пажњу истраживача, тим пре што је постојање Амазонки сматрано за стварну чињеницу. Сматрано је да Амазонке живе негде у области Црног или Каспијског мора и да одатле крећу у своје освајачке походе. Спомињу их и веома строги историчари који су пратили Александра Македонског у његовим ратовима. Познији романописци су овој легенди додали много измишљеног.

Легенда о Амазонкама најчешће се приписује успоменама на матријархат, што је, једноставно речено, велика заблуда, јер – схватити матријархат као владавину жена над мушкарцима је, једноставно речено, наивно: у доба матријархата није се радило о замени функција мушкарца и жене, рецимо за време вођења ратова или у подели домаћих послова. Озбиљни историчари који су се бавили питањима развоја друштва овако нешто никада нису говорили нити тврдили. Основна одлика матријархата била је матрилинеарита, односно одређивање рођачких веза по мајчиној, а не очевој линији, као и матрилокација, која захтева да муж живи са својом женом на територији њеног рода или племена. Матријархални мотиви могу се наћи у намачкој „Песми о Хилдебранду", у староперсијској бајци у Рустему, у руској билини о Иљи Муромцу и другим предањима разних народа.

Објашњење легенде о Амазонкама веома је једноставно – даје га славни лекар Хипократ у свом спису „О поднебљу, води и пределима". Скити, које су Грци упознали у пределима поред Црног мора, били су ниског раста, дебељушкасти, сви ћосави, ноге су им биле кратке, а уз све то су специјалним травама бојили лице. Ако томе додамо скитску одећу, која ни по чему није личила

на грчку мушку одећу, као и околност да су се Скити појављивали пред странцима само на сигурној раздаљини од стреломета, није чудно да су их Грци у први мах сматрали женама које су на коњима јуриле по степама и бориле се. Када је касније, успостављањем веза са Скитима, погрешка била исправљена, легенда је већ била створена. На исти начин могло је да настане и име реке Амазон – Индијанци су у тој области такође ћосави и са изразитим поткожним масним наслагама. Лако је могуће да је Шпанце зачудило и учествовање жена у биткама.

Друго објашњење имена реке Амазон проистиче из индијанске речи амазуну, тј. „онај који прождире чамце", како се зове талас који са плимом креће узводно од океана и допире далеко уз ток Амазона. Реци је, 1541. године, име дао Шпанац Орелана који је чамцима продро дубоко у унутрашњост јужноамеричког континента.

БУМЕРАНГ никада није био оружје искључиво аустралијских домородаца. Археолози су то већ одавно схватили, када су у различитим крајевима света (нпр. у Египту и Месопотамији) почели да проналазе предмете веома сличне бумерангу. Ова њихова претпоставка коначно је потврђена 1962. године. Тада је у Холандији ископан бумеранг од храстовог дрвета стар 2250-2420 година (према радиоугљеничкој анализи). Био је „класично-аустралијског" облика, што значи да се враћао свом власнику после бацања на исти начин као и аустралијски. О томе говори и проналазач холандског „бумеранга", сарадник грининенског универзитета др Феликс Хесе.

Заблуда је и мишљење да је највећа предност бумеранга у томе што се враћа ловцу право на длан. Прво – то се обично дешава само

светским првацима у бацању бумеранга. Друго, аустралијским домороцима није ни било потребно да им се оружје враћа у руку. Једина предност бумеранга је у томе што има велики домет (око 200 метара) и погађа животињу са неочекиване стране, и то управо у тренутку када њену пажњу заокупља ловац.

БАКТЕРИЈЕ нису увек сићушне и видљиве само помоћу микроскопа. Истини за вољу, већина бактерија није већа од 0,5 микрона, а најмања позната бактерија, Mikrococcus progrediens велика је једва 0,1 микрон (што значи десетохиљадити део милиметра!). У царству бактерија, међутим, постоје прави џинови, и то пре свега међу сумпорским бактеријама које у околини сумпоровитих извора асимилирају сумпорводоник. Највећи међу гигантима је Achromatium oxaliferum, бактерија дугачка 100 микрона (0,1 mm), испуњена куглицама кречњачких соли и сумпора, која добро и лако, као

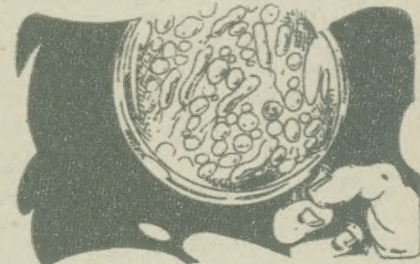

још неколико других врста (Leucothrix mucor и неке друге), може да се види и голим оком. Рекордер је, међутим, водена анаеробна бактерија Spirochetae plicatilis, коју је 1836. године открио Ехренберг, дугачка је чак пола милиметра!

М. Ч.

Илустровао Димитрије Костић

УПОМОЋ, ПУСТИТЕ МЕ ИЗ ВАСИОНЕ!

ДОМЕ, НЕПОДНОШЉИВИ ДОМЕ МЕЂУ ЗВЕЗДАМА

До сада су најдуже у васнони боравила два совјетска космонаута, Валентин Лебедев и Анатолиј Берзевој. На „Саљуту 5" они су 1984. године били свих 237 дана.

СА КАКВИМ ЋЕ СЕ ТЕГОБАМА СУСРЕТАТИ ЉУДИ КОЈИ ЋЕ ДУЖЕ БОРАВИТИ ПО СВЕМИРСКИМ СТАНИЦАМА?

Кад ходају – лете. кад спавају – лебде. Једини видик им је Земља у даљини као нека плавобела лопта и бескрајни звездани простор... Прилично романтично. бар за нас који о животу на свемирским станицама размишљамо чврсто стојећи на земљи. Чини се да самим космонаутима боравак на хиљадама километара од наше планете и није тако узбудљив.

Можда звучи чудно али су људи на тим далеким станицама у космосу жељни – самоће. Унутрашњост летелице је мала. сваки делић простора искоришћен је на најбољи могући начин и човек ту једноставно није у прилици да се повуче на сат. два. и чита књигу. слуша музику или седи и размишља. Непрекидно је у друштву. Чак и кад спава.

А како спавају астронаути? Лоше. Пре свега не постоји одлазак у кревет на онај „наш начин". Они се испруже на лежају али морају да се вежу да не би лебдели по летелици. Друго. у свемиру не постоји класична подела на дан и ноћ. Одлази се на спавање у одређено време а не кад човек стварно осети потребу за одмором. Није ни чудно да се космонаути жале на несаницу.

До сада је прилично мали број. и то претходно добро обучених космонаута. дуже времена боравио у васиони. Најдуже су на свемирској станици била два совјетска астронаута. На „Саљуту 7" они су прошле године провели тачно 237 дана. Американци су током 1973 и 1974. године боравили „само" по 84 дана.

Мало је искустава. много питања. Брзо ће доћи време да ће и „обични" људи одлазити у свемир. Ако се космонаути сусрећу с потешкоћама. како ће бити тек „нормалним смртницима"?

Отргнути од куће. од породице. пријатеља често се осећају потиштено. Зато је Валентин Лебедев са „Саљута 7" готово сваки

Унутрашњост космичке станице

место за одмор
простор за спавање
одаја с екраном – место за „сусрете" с драгим особама на Земљи
магацин
монитор
гардероба
купатило, WC
туш
покретна трака, за „трчање"
место за припремање хране
кухиња, трпезарија
остава за храну
сто на склапање
магацин

дан имао телевизијски сусрет с најближима. Да их види, чује глас.

Свеједно, жалио се на депресију, имао је емоционалне кризе, патио је од досаде, био је немиран. Све чешће је морао да одлази у такозвану „собу одмора".

Један део на свемирској станици „Саљут 7" смишљено је направљен као место опуштања. Космонаут седа на столицу, светла се пригушују, пред њим се појављују одређене слике на екрану. Све траје око десет минута.

Прво се на екрану појављују призори околине на коју је човек навикао на

ЖЕНА У КОСМОСУ, ПА ШТА?

– За сто година вероватно ће људима бити непојмљиво да се некада постављало питање да ли и жене треба слати у васиону – рекла је Светлана Савицкаја. Она је била прва жена која се током 1984. године „прошетала" свемиром на лету „Саљута 12".

Ни совјетски ни амерички стручњаци који припремају космонауте и проучавају њихово понашање пре, током и после лета нису приметили било какве разлике у реакцијама између „слабијег" и „јачег" пола. Напротив. Жене доказују да са подједнаким способностима решавају постављене задатке током боравка у васиони.

Чак се показало да су мешовите посаде много лакше подносиле живот у звезданом бескрају. Кад су у посади и жене и мушкарци боља је радна атмосфера, до потиштености и емоционалних криза ређе долази.

Пошто је реч о одраслим особама различитих полова, намеће се питање њиховог сексуалног живота. Да ли ће они наставити потпуно нормално да живе и у бестежинском стању? Ту већ не може да се постави никакав рецепт. Једно је јасно. Нико не може (и нема право) да одраслим људима, затвореним у васионској станици по неколико месеци, забрани и интимне односе. На њима је да о томе одлуче.

У неким ранијим пројектима где се, такође, предвиђала дужа изолација, Совјетски космонаутски центар за обуку био је изложен и питањима која су се тицала уздржавања од секса. Наравно, за то је увек био и спреман одговор: „Обука се обавља са професионалцима, па према томе..."

Земљи. Природа, куће, све пропраћено цвркутом птица, шумом ветра, добовањем кише. Следећих минута звуци природе прерастају у неку лагану инструменталну композицију, екран се „боји" смирујућим колорима неодређених облика. На крају, музика се појачава, пред очима играју наглашеније, разбуђујуће боје.

Совјетски васионски стручњаци тврде да све ово много значи за психичко здравље посаде и да повећава радни учинак за неких 17 посто.

Још нешто је изгледа веома важно за стабилност људи који су дуже време на васионским станицама. Све време слушају музику. Доказано је да она позитивно утиче не само на психичко већ и физичко здравље. Музика је значајна за правилан рад срца, за опуштање мишића, директно делује на централни нервни систем. Такође повећава концентрацију и вољу за радом.

Совјетска посада углавном слуша инструменталне мелодије које се разликују сходно томе да ли се космонаути одмарају, спавају или раде. Кад су у послу са микрофона се оглашавају веселе композиције, док се мирније мелодије чују кад је време одмора или сна. Наравно, увек постоји могућност да сваки човек одабере неку своју музику и да је слуша интерним слушалицама.

Музику често смењују „звуци са Земље". Баш као и они у соби за опуштање.

Још једна ствар је необично важна за људе на васионским станицама. Време кад се обедује. Искуство говори да су експедиције које су избивале од куће по неколико месеци, на пример оне које су се упућивале на Северни пол, двапут дуже ручавале него што то човек ради кад је код своје куће. То окупљање око трпезе није важно само као органска потреба за храном, већ више као чин заједништва.

Међутим, то питање оброка није сасвим рашчишћено. Ево из којих разлога. Пре свега није јасно да ли космонаутима треба омогућити да понекад сами једу, затим коју врсту хране им треба „послати" у васиону. Ако се којим случајем у посади нађу особе из различитих земаља да ли организовати националну кухињу или прибећи некој каквој-таквој интернационалној варијанти. Колико све то уопште утиче на опште стање организма. Питања, питања, мало одговора.

Ни ту није крај недоумицама. Јасно је да сваки човек уређује свој простор онако како то њему највише одговара. На станици баш нема простора за више могућности. Зато треба одлучити како да се простор оплемени неким деловима намештаја, које су то боје које ће посади бити најпријатније за дужи боравак.

О свему томе, и о много чему другом, треба што више знати јер ће до краја века те свемирске станице постати део нормалног живота.

Најчудније је можда ипак то што колико се човек више удаљава од Земље више зна о понашању на својој планети. Свемир и живот у њему изгледа да нас учи о нашем земаљском „ја".

ВЕС

Неколико призора из свемирског живота: а) време одмора б) купање в) лебдећи у нове радне задатке

а

б

в

неко воли Брамса, а... ДЕЛФИНИ ВОЛЕ ЧАЈКОВСКОГ!

ПРОШЛА СУРОВА ЗИМА УПАМЋЕНА ЈЕ ПО ЈЕДИНСТВЕНОМ ПОДУХВАТУ У ИСТОРИЈИ ПОЛАРНОГ МОРЕПЛОВСТВА. ЛЕДОЛОМАЦ „МОСКВА" КРЕНУО ЈЕ ПРЕМА ОБАЛАМА ЧУКОТКЕ ДА СПАСАВА ЗАРОБЉЕНЕ ЖИВОТИЊЕ...

БЕЛУХА – БЕЛИ ДЕЛФИН

Белуха (Delphinapterus leucas) припадник је великих сисара из породице делфина, подврсте зубатих китова. Дужина тела често достиже и 6 метара, тежина до 2000 килограма. Боја одраслих белуха је бела па отуд и назив „бели делфини". Становник је арктичких пространства. Захваљујући изузетно развијеном систему звучних и ултра-звучних сигнала (човеково ухо прима само део, и то као пиштање, звиждање, јаук или, чак, цвркутање налик на канаринца), без опасности да креће између ледника и плутајућих санти. Избегава залеђене површине јер је принуђена да свака два--три минута (највише 15) израни да би удахнула свеж ваздух. Лови се због масти, меса и коже.

Василиј Пељчајвин враћао се задовољан из лова. Саонице су клизиле обалом Сењавинског мореуза, и то све брже јер су пси предосећали да ће ускоро код куће добити заслужен оброк. Одједном су застали и начуљили уши у полумрак. Кроз буку морских таласа који су се разбијали о обалу ветар је доносио дуге и чудне звиждуке. Налик на јечање.

– Мора да су моржеви! – помислио је ловац. – Не, немогуће, они зими напуштају ово место. Можда су китови? Али нигде се не виде они њихови карактеристични водоскоци...

Човек је дохватио доглед и видео море узаврело од мноштва белуха или „белих делфина", како их још називају. Обрадовао се изненадној могућности богатог улова и пожурио кући. Убрзо је вест о огромном јату белуха у плитком мореузу стигла у све оближње насеобине.

Опремљени специјалним пушкама за лов на ове огромне становнике северних мора људи нису крили одушевљење кад животиње нису побегле после првих пуцњева. Биће то улов за памћење. Међутим, врло брзо су утврдили да белухе и немају куд да побегну, јато од најмање две хиљаде животиња било је у клопци. Вероватно их је неко велико јато риба привукло у плитак мореуз, а онда је неочекиван налет ветра леденим громадама затворио оба излаза. Кроз лед нису могле, а због величине ни испод њега.

Када су се уверили да су „бели делфини" заиста у великој невољи, ловце је прошла свака жеља за даљим убијањем. Уз то, по неписаним законима Севера у оваквим случајевима човек је обавезан да спасава животиње.

Помоћ из провиђења

Само како? Мраз је све брже, и чвршће, стезао ледени обруч око белуха. На место драме радио-везом су у помоћ позвани хеликоптери из оближње базе. Покушаји да се бацањем експлозива на ледене громаде „белим делфинима" ослободи пролаз у море нису успели.

Једна невоља стигла је другу – време се изненада погоршало. С океана су циклони у Сењавински мореуз нанели нове ледене масе.

Првог дана брана се повећала на десет миља, онда на двадесет. После три ноћи била је велика читавих сто миља. Ту више нису могле да помогну никакве експлозије. Из смртоносне клопке белухе је сада могао да избави само ледоломац. И то што пре, иначе...

Тек кад су чули звуке музике Чајковског, белухе су кренуле за бродом, према отвореном мору.

Илустровао Дарко Ристић

Телеграм на столу команданта Далекоисточне флоте изазвао је, накратко, забуну. Још никад, бар у овим крајевима, ледоломац није спасавао животиње. Они су намењени спасавању бродова и људи окованих ледом. Недоумица је брзо отклоњена. Ледоломцу „Москва" који се налазио у заливу Провиђење, недалеко од Сењавинског мореуза, наређено је да похита у помоћ угроженим животињама.

Моћни брод је одмах кренуо. Ледоломац против леда који је био све дебљи. На неким местима и преко четири метра. Два дана је челична грдосија грабила напред забијајући се као клин у непрегледно ледено поље. Пробијени канал иза „Москве" се, међутим, одмах ледио, температура се спустила до –40 степени Целзијусових.

Трећег дана капетан Анатолиј Коваленко је схватио да његова лађа не само што неће стићи да се пробије до заробљених белуха, него да постоји и оправдана бојазан да ће и она сама постати заточеник леда. Резерве горива биле су при крају, а ваља још напред. А онда, ако оваква хладноћа која леди и крв у жилама и даље потраје, ледоломац мора и назад, пуном снагом кроз лед. То значи и много више горива.

Осамнаест миља од Сењавинског мореуза ледоломац „Москва" окренуо је прамац натраг.

У међувремену, у мореузу на обалама Чукотке људи су danоноћно дежурали не би ли некако помогли „белим делфинима". Пијуцима, полугама и свим што је могло да им користи разбијали су тек залеђене површине воде. Да белухе имају више животног простора који је хладноћа неумољиво смањивала претварајући воду у ледену масу.

Музика са палубе

Лопатама, кантама, малим контејнерима, избацивали су мештани изломљени лед на обалу, рибама прехрањивали заточенике. Исцрпљене животиње су, уз помоћ моћних трактора, пребацивали у делове мореуза које лед још није потпуно оковао. И „бели делфини" престали су да се плаше људи, као да су знали да их овог пута само они могу извући из невоље. Међутим, многи изнурени и онемоћали су угинули...

Снабдевен горивом, ледоломац „Москва" поново је кренуо према Сењавинском мореузу. Овог пута уз помоћ авиона који га је водио најкраћим, и најбезбеднијим, путем. Ваздушни извиђач би радио-везом обавестио посаду ледоломца где је лед најтањи. И, заиста, овог пута није било проблема. „Москва" се ускоро нашла међу „белим делфинима".

Чинило се да је „Операција белуха" завршена, ваља само животиње пробијеним путем извести у отворено море. Међутим, убрзо се показало да је тај део акције све само не једноставан. Белухе нису хтеле никуд из мореуза. Компактне ледене масе која их је доскора држала у заробљеништву више, захваљујући ледоломцу, није било и оне су се одмарале уживајући у новостеченој слободи. Толико су ленствовале да су морнари, излазећи на лед поред обале, могли слободно да их пљескају по леђима.

Чак су почеле да се играју са људима задовољно пиштећи, звиждећи и обилно се хранећи рибама које су им људи дарежљиво бацали. Чинило се да су на све спремни осим да уђу у канал који је пробио ледоломац и који води у отворено море. Пуна четири дана покушавали су људи да приволе „беле делфине" да крену за бродом. Узалуд. У први мах је изгледало да се плаше звука пропелера, па је ледоломац неколико пута ишао од њих и враћао се. Све да би их навикао на звук пропелера. Без резултата.

На крају се неко досетио да делфини реагују на музику и са горње палубе ледоломца „Москва", у тишини белог Арктика, одјекнули су звуци маршева, веселих и тужних песама, ритам модерних плесова. Разуме се, и класична музика. Изгледа да се белухама највише допао Чајковски: избацивши главу из воде они су као занесени слушали тактове његове музике.

Ускоро је јато „белих делфина" послушно кренуло за ледоломцем „Москва". Наравно, уз звуке музике Петра Илича Чајковског.

* * *

„Операција белуха" трајала је читава два месеца и прошле зиме била на насловним странама многих совјетских листова. И не само њих. Агенција Ројтер је проценила да је спасавање коштало око 55 хиљада долара уз коментар да су сада „бели делфини" постали златни.

П. М.

КЊИГА = ШТА ТО БЕШЕ?

ВИДЕО-ТЕКСТ највећи проналазак после Гутемберга

НЕ САМО ШТО ЋЕ ВИДЕО-ТЕКСТ МНОГА ДОСАДАШЊА ДОСТИГНУЋА СМЕСТИТИ У МУЗЕЈЕ, ВЕЋ ЋЕ ПОЧЕТИ ДА УКИДА КЊИГЕ, НОВИНЕ И СВЕ ОНО ШТО ДАНАС СМАТРАМО ИЗВОРОМ МУДРОСТИ И ЗНАЊА.

Чинило се, једна велика невоља света била је решена још почетком деветнаестог века када је пронађен телеграф. Потврда тога дошла је 1837. године када је Морзе овај проналазак учинио практичним и – брзо применљивим. Човек је успео, готово тренутно, да пренесе поруку у даљину.

Међутим, требало је сачекати још двадесетак година – 1860 – па да се сазна за нову чудесну направу која на даљину може да преноси и... – глас. Јохан Филип Рајс остао је у историји забележен само као кум и идејни творац телефона кога ће тек Александар Грахам Бел 1876. учинити практично употребљивим.

Прва половина овог века доноси телепринтер (можете куцати у Београду, а текст ће се истог тренутка штампати у Њујорку), телефото (по сличном принципу послаће се фотографија у црно-белој техници, касније и у колору) а 1936. усавршава се најчуднија од свих чудних направа – телевизор!

Телекомуникациони сателити, бежични преноси гласа, телефони који се могу сместити у џеп, све су то чеда нашег времена због којих смо склони да закључимо како је измишљено све што је требало да се измисли. Погрешно. Јер, добар део ових направа мораћемо, по свој прилици, у скорој будућности да сместимо у – музеј.

Куповина из стана

– Проналазак видео-текста је највећи проналазак од Гутенберга наовамо – рекао је Карл Фридрих Јон Вајзер, директор института „Макс Планк".

Дакле, не само што ће многе проналаске сместити у музеј, видео-текст ће „укинути" класичну штампу, књиге, све оно што данас сматрамо за колевку мудрости и знања.

Видео-текст је, најкраће речено, комбинација телефона, телевизора и – компјутера. Уз помоћ ова три уређаја биће могуће да се информације (било звучне, текстуалне или сликовне) преносе са једног места на друго, да се остављају поруке, размењују читаве књиге.

Сваки систем видео-текста (постоје и у широкој употреби су у Јапану, Северној Америци и Западној Европи) претплатницима нуди стотине хиљада страница најразличитијих података. Све је подељено у три основне групе: поруке преко „меил бокса", опште информације и информације које су придодате видео-тексту.

У рубрици „Опште информације" подаци се могу тражити по областима, азбучном реду, бројевима (свака вест има свој број), од даваоца информација. Све је учињено да се човек снађе што једноставније и брже. Истовремено, за оне који не знају ништа (ни број, ни даваоца информација, ни ужу област у којој се она крије), одређена вест биће доступна уз мало стрпљења. По принципу – од општег ка посебном – као у игри погађања – компјутер ће навести корисника, у сваком степену сужавајући број информација, да ипак нађе оно што тражи.

Подаци из ове рубрике обично су бесплатни јер њих дају фирме које су заинтересоване да на тај начин побољшају своје пословање или једноставно да се рекламирају.

Тако се у системима видео-текста налазе редови вожње железнице, авиона, аутобуса, могућности преседања... У Западној Европи планира се могућност резервације и куповина карата из стана. Јер, захваљујући кућном компјутеру, претплатник видео-текста није само пасивни прималац информација, он са свог терминала може и сам да пита и тражи све што га занима.

Песма из рачунара

У овој рубрици смештени су обично подаци о курсу новца на свим светским берзама, разне потрошачке информације (списак робе коју нуди нека велика робна кућа), „опште информације" под којима се крију програми биоскопа, позоришта, музичких дворана и слично, списак адреса и телефона (уместо служби 988 и 981)...

У сваком систему видео-текста постоји рубрика која се зове „меил бокс", у преводу, поштанско сандуче. Колико год да опште информације укидају телефонске службе обавештења, редовне вожње или програме радија или телевизије, тако „меил бокс" укида – мале огласе.

Да би се нека порука послала, довољно је у рачунар унети само свој претплатнички број (опште информације се могу затражити анонимно, али да би се оставила порука неопходно је представити се компјутеру). Потом се порука срочи, рачунар пита да ли да је „заборави" (за оне који су се у међувремену предомислили) или пошаље. Слање обично стаје колико и један телефонски импулс. Уколико прималац нема укључен рачунар, порука ће га чекати и чим се укључи у везу добиће је на свом екрану.

Као што постоје луксузни телеграми, за пригодне прилике, постоје и луксузне поруке. За срећан рођендан, на пример, на екрану ће се поред текста поруке нацртати цвет, а из звучника ће се чути – песма.

Такође, преко ове рубрике, лако је наћи „сродне душе", било људе заинтересоване за исте хобије, било чланове истог клуба или навијаче истог тима.

Куповина или продаја половних ствари, издавање станова или све оно што човек жели да поручи налази своје место међу компјутерским порукама.

И то без целодневног чекања крај телефона. Остварена је тренутна комуникација, у оба смера, и вероватно да ћемо ускоро заборавити да смо икада живели без „меил бокса", без компјутерске везе. Као што смо већ заборавили живот без телефона.

Међу „системима који су придодати видео-тексту" налазе се и они који омогућују да се многи послови обављају из куће. То је засад само привилегија Американаца. Они могу, уколико имају телефон, кућни рачунар и модем (уређај који омогућује да се два рачунара споје обичном телефонском везом, без којег видео-текст не би био могућ) сазнати од своје банке информације као што су: стање на текућем рачуну, трансакције у претходном месецу, каматне стопе, чекови који су стигли за наплату и слично. Могуће је, такође, користити и услуге аутоматског плаћања пребацивањем новца с једног рачуна на други. Једино је преко компјутера неизводљиво полагање и подизање готовог новца из банке.

Наравно, ово је тек мали део „система придодатих видео-тексту", мада је по свој прилици најпопуларнији. Једноставно зато што занима сваког. Остали системи обично су стручни, намењени уској групи корисника – рецимо архитектима и пројектантима, правницима, лекарима...

Све оно што би ове групе људи могло да занима, због чега су претплаћени на многе часописе, због чега купују стручну литературу, убацује се у мрежу видео-текста.

Видео-текст тако постаје онај прави прозор у свет, отворен према свим странама. А уз то је најјевтинији од свих који се сада користе.

М. Дајмак

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

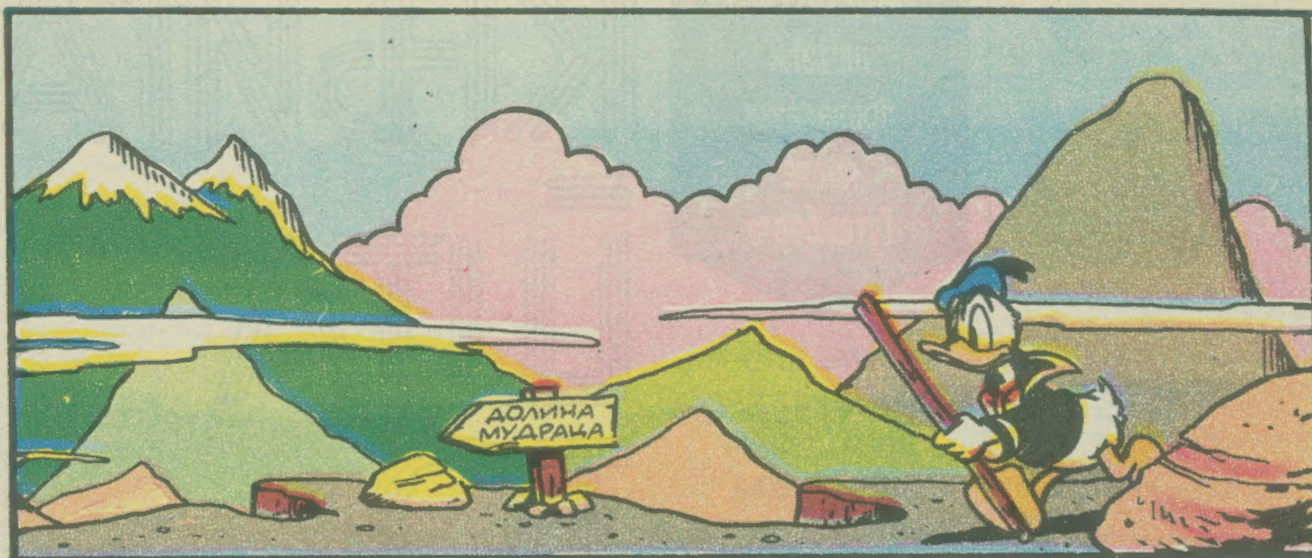

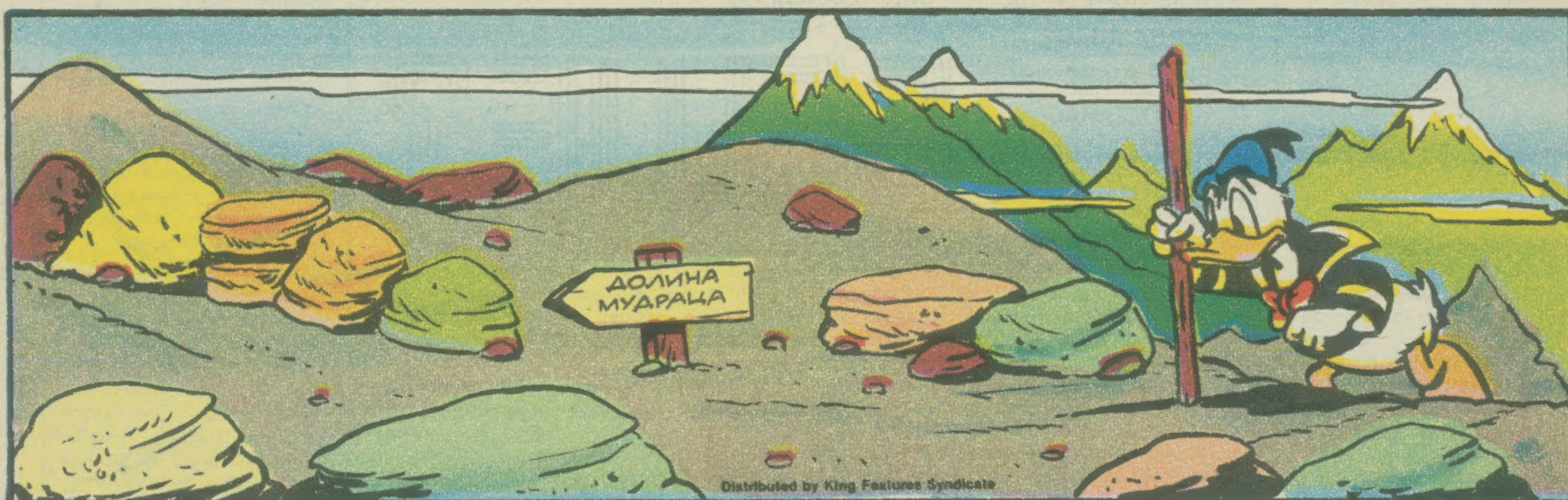

СА ХИМАЛАЈА У ВРТОВЕ

ПАУН -РЕПАТИ НАРЦИС

Ови призори и снежнобела боја такозваног албино пауна позивају у свет маште, у раскошне замкове из бајки чијим житељима и приличи овако лепо рухо.

Паун кога видите ипак није нестварно биће, већ угледни становник раскошних палата из прошлости као што је палата Боромео на острвцету званом Изола Бела у језеру Мађоре у Италији.

Одакле бео паун?

Тајна је у недостатку меланина. Генетска промена коју човек постиже специјалним методом исхране брише са репа ове птице велике „очи" смарагднозелене и индиго боје, али јој истовремено дарује упадљив и јединствен, чак величанствен изглед.

У природи паунови живе на Хималајима, до висине од 700 метара, и у планинским областима јужне Индије. У Индокини и на острву Јави живи врста која не може да опстане у зоолошким вртовима. Перје на глави му је дуже, а дуже су му и ресе. Укрштањем с познатом врстом даје примерке изузетне лепоте и вредности.

Д. В.

ГДЕ СУ НАСТАЛЕ РУПЕ?

Удружење произвођача сира у Швајцарској озбиљно је узнемирено: по статистици којом располаже, испада да је од 1980. године наовамо у производњи ових, иначе светски чувених сирева, све више „робе с грешком" – читавих 20 процената. А у чему се састоје грешке? Па, на пример, кад сир нема једну особину која је постала знак распознавања овог производа, а то су – рупе, и то рупе најмање величине грашка.

Недавно су представници Удружења објавили званично саопштење у коме стоји да „одсуство рупа у сиру уопште не умањује његов квалитет, а уз то што је мање рупа, више је сира". ■

РЕПАТИ ДЕСАНТ

На небу изнад тешко приступачног предела Малезије појавила се ескадрила малих авиона који су извесно време кружили над тамошњим селима и на крају избацили хиљаду малих падобрана. Мало касније, кад су се падобранчићи отворили, имало је шта да се види: према земљи је летело хиљаду – мачака!

Операција се одвијала у оквиру велике акције коју води азијски огранак Светске здравствене организације, а уперена је против мишева који су се силно намножили дубоко у копну Малезије. Навањивали су не само на усеве и залихе хране већ и на – људе. Кад мишоловке и отрови нису дали жељене резултате, стручњаци су предложили да се против мишева искористе мачке. Али, тада је искрснуо непремостив проблем: како да мачке стигну у ове забачене и неприступачне крајеве? Међу стручњацима су неки служили у авијацији и тако се родила идеја о десанту.

Тренутно мачји командоси воде рат с мишјом армијом. ■

ХВАТАЊЕ ГРОЗДА ЗУБИМА

Педесетчетворогодишњи Пол Тавиља апсолутни је светски рекордер у хватању гроздова зубима. Рекордерски грозд бачен је са тридесет и осмог спрата једног небодера у Лос Анђелесу. Спретни Пол дочекао га је зубима и тако себи обезбедио место у Гинисовој књизи апсолутно шашавих рекорда. ■

КОМПЈУТЕР – ЗАВОДНИК

У продавницу компјутера у Калмару, шведском граду, улеће слепи миш. Запослени у паници. Вриште. Слепи миш се не обазире на њих. Лети право ка једном од кућних рачунара. Људи из продавнице не схватају о чему се ради. Слепи миш се не одваја од компјутера. Тако један, два, десет дана. Једино логично објашњење – заљубио се у машину.

Седи у радњи ево већ месец дана. Ту и тамо „протегне" крила, али углавном се не одваја од свог (своје) вољеног. Сви су већ навикли на њега. Уредно га хране, додуше не мишевима или инсектима већ сиром, чипсом, хамбургерима. Арнолд (а, дали су му и име) постао је атракција.

Продаја кућних рачунара се нагло повећала у тој продавници. Ето шта све љубав може да учини, рече слепи миш. ■

МУШКЕ ЗЕЧИЦЕ

У доба када су мушкарци пили мартини и навелико пушили цигарете без филтера, кибицовање оскудно одевених и раскошно развијених „зечица" у „Плејбој" клубу била је забава број један. У међувремену су се времена променила. Прошле недеље је „Плејбој" објавио да ће се, када се његов њујоршки клуб поново отвори у новембру, међу особљем наћи и мушке зечице.

Поменути потез повучен је у настојању да се у клуб привуче и женски род. Представници компаније одбијају да кажу како ће мушке зечице бити одевене, изузев податка да ће свакако задржати панталоне на себи. Зна се још и да се траже „згодни и атлетски грађени" млади људи. Међу кандидатима су се нашли и несвршени студент једног угледног универзитета и један трбухозборац.

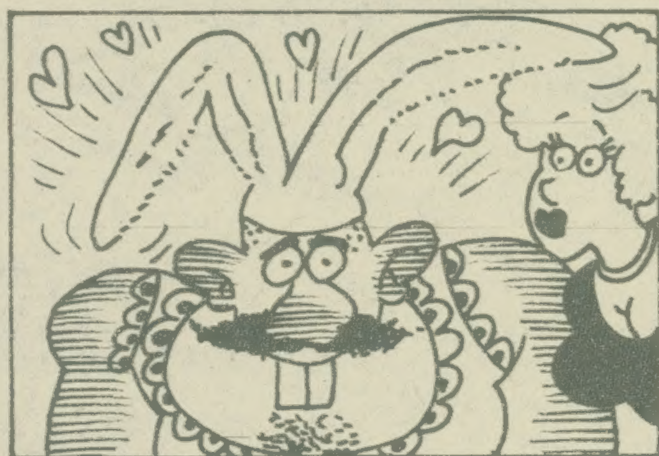

Ни зечице више неће бити што су некад биле. Отприлике половина добиће хаљине нормалне дужине, док ће остатак наставити да развесељава очи посетилаца традиционалним костимима са зечијим репићима и ушима.

Промене су последица настојања да се оживи посао који јењава. Шездесетих година „Плејбој" је широм земље имао двадесет и два клуба, данас свега дванаест. Ти који су опстали, раде углавном у провинцијским градовима као што су Бафало и Де Моин где су пијуцкање мартинија и кибицовање још увек у моди. ■

ФИНО МЕСТО ВОТЕРВИЛ

Могло би се рећи да је град Вотервил у америчкој савезној држави Мејн много фино место. Тамо је, наиме, законом забрањено истресање носа на јавном месту. Ко се заборави, плаћа глобу. ■

КУПИТЕ АЛАРМ, ПОКРАШЋУ ВАС ОПЕТ

Доналд Фас педесетједногодишњи трговачки путник из Хартфорда у Конектикату пронашао је савршен начин да муштерије убеди како су им његови алармни уређаји апсолутно неопходни: Пол их је сам пљачкао. Када би им потом понудио своју робу сви до једнога су је куповали.

Захваљујући невероватном успеху, Доналд је освојио и титулу „трговачког путника године". Успех му је, изгледа, ударио у главу, јер је недавно батаљио обијање туђих прагова (и домова) и отворио сопствену радњу – за продају онога што је током година покрао. Тако му је полиција и ушла у траг. ■

ОДЛУКА ГРАДА: ВЕВЕРИЦЕ У ПАРКОВЕ!

Скупштина Мадрида донела је недавно одлуку да градске паркове насели веверицама. Ствар и није тако једноставна као што би на први поглед могло да се помисли јер ће, пре него што се разјуре по дрвећу, веверице прво морати постепено да се навикавају на велеградску гунгулу. Једна је селидбу у град већ платила главом: умрла је од срчаног удара током припремног периода. Убили је бука и смог. ■

— Илустровао Зоран Јовановић

ПОКАЖИ ПРСТЕ ДА ВИДИМ КО СИ!

ПАГАНИНИ ЈЕ ИМАО БОЛЕСТАН ПАЛАЦ

ВИРТУОЗНО СВИРАЊЕ ПОЗНАТИ ВИОЛИНИСТ ПОСТИЗАО ЈЕ ЗАХВАЉУЈУЋИ МАРФАНОВОЈ БОЛЕСТИ. ШУМАН ЈЕ, МЕЂУТИМ, ДОБРО ПЛАТИО ТО ШТО ЈЕ ХТЕО, ДА СВИРА БРЖЕ НЕГО ШТО ЈЕ МОГАО. ЧАК И РУКЕ ХРИСТА И АПОСТОЛА, НА ЧУВЕНОЈ ЛЕОНАРДОВОЈ „ТАЈНОЈ ВЕЧЕРИ" ИМАЈУ СВОЈ ЈЕЗИК.

Какве везе има Мики Маус са хирургијом шаке? И опет, шта се у ту науку меша Леонардова „Тајна вечера"? Додуше, још су се древни филозофи спорили око улоге шаке у развоју људске врсте: Аристотел је тврдио да је човеку дарована рука да би постао савршено биће, а Анаксагора: да је људски род савршен зато што има шаку. Професор Ренцо Мантеро из италијанског града Савоне, већ тридесет година специјалиста за хирургију шаке, има још и неке додатне аргументе:

– Узмимо за пример Волта Дизнија – каже он. – Проучавао сам његове цртеже и приметио да све личности на њима имају само по четири прста, а ипак са њима сасвим добро излазе на крај. Често користим баш тај пример да бих охрабрио пацијента који мора да преживи неку ампутацију. Можда звучи блесаво, али пример се показао корисним.

Хирург Ренцо Мантеро тврди да шака може да „говори", „пева"...

Ренцо Мантеро је једно од великих имена у области хиругије у Италији. Измислио је петнаест разних оперативних техника, осамнаест хируршких инструмената, написао 160 научних радова. Ипак каже:

– Хирургија шаке је само део мојих интересовања. За специјализацију у тој области довољно је пет година. Али ако тим занатом хоћемо уистину добро да се бавимо, ако желимо да напредујемо, онда операциона сала није довољна. Морамо сазнати све о односу човека и шаке са психолошког, антрополошког, историјског и културног становишта. Шака није само део тела, она је огледало човека. Многе хируршке интервенције не би биле потребне кад бисмо о њој више знали.

На пример музичари: за њих је шака главни инструмент, а ипак је професор Мантеро установио, обилазећи музичке школе и академије у својој земљи, да сви музичари, а нарочито пијанисти, имају много тешкоћа, трпе болове, замор, грчеве. То се догађа зато што се често од сопствених прстију превише тражи. При одлучивању за овакав позив не би требало да буде пресудан само таленат и љубав према уметности, јер – немају сви руку која је „скројена" за свирање на клавиру.

Таква је мука задесила и чувеног музичара Роберта Шумана. За свирање је имао талента и више него што је потребно. Али, почео је да концертира сувише касно, у двадесетој години. Приметио је да му не иде и наместио је на шаке малу апаратуру да би убрзао покрете прстију. Резултат: упропастио је своје шаке и композиције је касније морала да изводи његова жена.

Сасвим супротан пример представља Николо Паганини. Сада знамо зашто је извођење његових композиција толико тешко: Паганини је имао Марфанову болест. Она доводи до појачане еластичности прстију, нарочито палца и чини руку „лакшом". Све у свему, овај уметник је на виолини чинио такве бравуре које су за друге људе, рећи ћемо – здраве, једноставно немогуће.

Не треба претеривати

Хипотезу да је Паганини био болестан изнео је још 1959. године Американац Шенфилд. Разуме се, да су му се научници смејали, али доктор Мантеро је проучио узорак из кости руке овога маестра и закључио да је Шенфилд био у праву.

– Зато сада говорим музичарима: пазите, свирати Паганинија је ужасан напор и ако у томе не успевате, није ваша грешка.

Ни међу спортистима ствари не стоје много боље. Тенисери, на пример, не знају правилно да држе рекет: већина мисли да га стеже палцем и средњим прстом, а у ствари највећи део снаге долази од кажипрста и малог прста. Познати „тениски лакат" настаје у највећој мери због неправилног држања рекета.

Све у свему, грешка је мислити да је шака свемоћна и да може да се прилагоди сваком инструменту или алатки.

Да би што пластичније показао колико је свестрана и важна улога шаке у људском животу, доктор Мантеро сваке године циклус својих предавања у Савони отпочиње неким истраживањем „хуманистичког" типа. Ове године на ред је дошла чувена слика Леонарда да Винчија „Тајна вечера" и њено тумачење кроз „игру" руку. По њему шаке Христа и Јуде јасно симболизују добро и зло, руке дванаест апостола представљају хороскопске знаке, дакле протицање времена, људску историју: Томин усправљен прст представља Девицу, претећа Петрова рука Стрелца, Бартоломеове шаке Рибе...

На Леонардовој слици „Тајна вечера", шака Христа симболизује добро, Јудина зло, а шаке апостола хороскопске знаке!

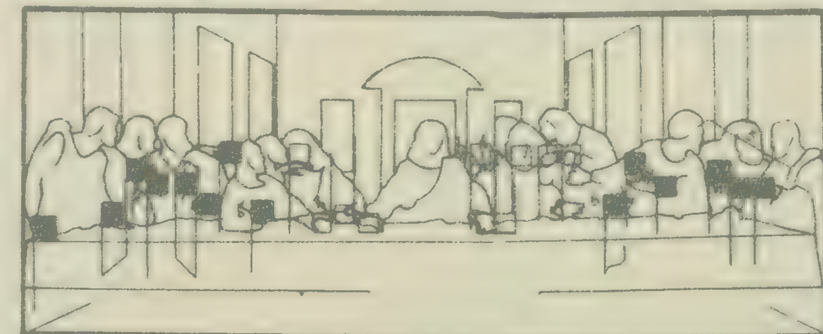

Те руке не само да говоре него имају и своју музику. Професор Мантеро је покушао да дешифрује какви звуци су се, у тренутку настајања слике, могли мотати Леонарду по глави. Помоћу специјалне направе која са матрица оригинала може да прави матрице другачијег типа, добио је такозвани пантограм који је затим покушао да протумачи: и добијена је једна врста „постмодерне" композиције

Црно им се пише

Али ипак, тешко нам је да схватимо везу између Леонардове слике и музике и хируршке шаке. Доктор Мантеро даје добар пример да лекар не мора да буде само специјалиста уске струке

– Мени се чини да је од скалпела много важнији психолошки однос који хирург има према повређеној руци. А проучавања овакве врсте ми у томе много помажу.

Отуда и забринутост за будућност и оно што ће нам донети нове технологије, које већ бројним примерима показују да ће своје невоље и потребе углавном решавати притиском на дугме или давањем наредбе некој машини. „Наса" је већ вршила проучавања у том смислу и утврдила да астронаути користе свега неколико стотина од оних 30–40 милиона начина на које једна шака може да се покрене. По повратку на Земљу, људи који су летели свемиром нису успевали чак ни шницлу да исеку. Виљушку су морали да прислањају уз груди да би јаче притисли месо.

– Пре или касније сви ћемо се наћи у таквој ситуацији – примећује Мантеро. – А тада ће у мозак стизати све мање информација које шака шаље. Мало-помало, вратићемо се стопама еволуције уназад да бисмо се поново узверали на дрвеће. Једино што ја не верујем да човек потиче од мајмуна и то је права срећа. Сигурно је да ће шака временом бити потиснута у други план, али никада неће постати шапа. Њом ће увек моћи да се укреше белутак, да се направи алатка и да се обнови цивилизација.

М. И. Ш.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НАВРХ ЈЕЗИКА

ТО ЧАРОБНО (НЕ) ПОТРЕБНО X

Психа, психолог, псеудоним, псалам... Све саме речи грчког порекла. Да ли бисте умели да их нађете у грчком речнику – као један математичар који је зажелео да види како тачно у оригиналу гласи корен „псеудо" (лажан)? Грчки, додуше, није знао али је из своје струке познавао већину грчких слова. Поготову слово „пи", које смо сви хиљадама пута писали на часовима математике у школи. (Сећате се: три кома четрнаест, однос обима и пречника круга...)

С пуно самопоуздања, дакле, отворио је речник под „пи" и почео да тражи „псеудо". Није га нашао. Није нашао ни психу, ни псалам... Ниједне речи на „пс" није било.

Куд ли су нестале те речи?

Одговор је сазнао тек много касније. Требало их је тражити под словом „пси", које личи на трокраки свећњак и само за себе означава комбинацију гласова **пс**.

Још једно такво „двогласно" слово у грчком је „кси", које се чита **кс**. Добро, рећи ћете ви, то баш није ништа ново: и у латиници имамо „икс". Тачно. Али ако у грчком тексту видите слово истог облика као латиничко X, па помислите да је то „кси" – преварићете се. Не, то је „хи", по облику и по изговору једнако нашем ћириличком **х**, које је од њега и настало. Право „кси" врло је необичног облика: велико се састоји од три одвојене хоризонталне црте, а мало личи на опасно извијану змијицу.

Заједно с другим грчким словима, и слова „пси" и „кси" пренета су у црквену ћирилицу. Ту су заправо била сасвим непотребна, пошто словенски језици готово и немају домаћих речи са сугласничким скуповима „пс" и „кс". У 16. веку један руски језикословни приручник строго је опомињао читаоце да слово **пси** употребљавају само за „свете" речи грчког порекла, као **псалам** и **псалтир**, а не за падеже од именице **пас**, јер – „кое обшчение псу со псалмом?" (чега има заједничког пас са псалмом?).

У Србији су „пси" и „кси" почели да излазе из употребе још и знатно пре Вука. У низу шаљивих песмица под насловом „Азбукопретрес", 1858. године, Јован Јовановић Змај је писао:

„Ти ме питаш за КСИ.
А ја на то велим:
КСенофона немам,
КСантипе не желим"

Слово „пси" је поменуто у истом епиграму са „фитом" – још једним сувишним словом, које је означавало глас **т** (у руском **ф**), али само у појединим именима грчког порекла као што је Тимотије:

„А камо вам **фита**,
Тимотија пита.
Фита, грчка фрајла,
С **пси** је друговала.
Пси су друштво лоше,
Па је поједоше".

Данас у ћирилици више нема „двогласних" слова. Нема их ни у нашој латиници, али сви знамо и употребљавамо латинско X. Оно је по неким тумачењима настало упрошћавањем грчкога „кси" а по другима од грчког „хи" (које се у западним грчким дијалектима употребљавало с вредношћу **кс**). Било како било, X је заиста необично слово. Строго говорећи, и оно је непотребно (могло би се увек заменити спојем „**ks**"), а ипак налази безброј разних употреба готово у свим језицима. Као да има неку магичну привлачност којој нико не може да одоли.

На таксијима широм света стоји натпис „**TAXI**". То је међународна ознака, као и „**TELEX**" која у пословној преписци означава телепринтерску адресу. Југословенска предузећа носе имена као **Aviogenex**, **Inex**, **Jugoexport**. Хришћанска црква некада је употребљавала слово икс (у ствари грчко „хи", почетно слово имена Христос) као симбол за Исуса Христа. Остатак те употребе налазимо и данас у енглеском, где се реч **Christmas** (Божић) скраћено пише **Xmas**. У саобраћајним натписима на енглеском језику реч **crossing** („раскршће" или „прелаз") пише се **XING**, по логици с којом би се сложио сваки љубитељ ребуса: **cross** значи крст, а крст је и слово **X**.

Читање X као „кс" познато је у целом свету, али у појединим језицима овај знак може имати и другу гласовну вредност. У португалском и каталонском изговара се **ш**. У француском, на крају речи, чита се **с** или се уопште не чита. У енглеском се на почетку речи чита као **з**: отуда је гас ксенон за енглеске хемичаре „зенон", а позната марка апарата за копирање **Xerox** у оригиналу се изговара Зирокс.

Изговор „Мексико" настао је из једног неспоразума. У изворном шпанском та земља се зове „Мехико", али глас х се у шпанском до пре два века бележио са **x**. Такво писање данас је напуштено у свим другим шпанским речима, али Мексиканци нису хтели да се одрекну магичног слова. Наставили су да пишу **México** – а остали народи (укључујући и нас) прочитали су то „како се пише", тј. Мексико. У математици – чак и ако не рачунамо знак „пута", који је такође једна варијанта икса – слово X има две употребе: велико означава римски број десет, а мало непознату величину. При куцању на машини овим словом прецртавамо погрешне речи, „иксирамо" како кажу дактилографи. Енглески и амерички љубавници, кад се дописују, ставе уз потпис гомилу малих иксова, јер X може (због сличности звука) да буде и симбол речи **kiss** – пољубац. Да даље не набрајамо, довољно је напоменути да је „икс" једино слово које познају чак и – неписмени! Било где у свету, затражите потпис од некога ко не уме да се потпише, и написаће вам једно крупно, лепо X..

Иван Клајн

Илустровала Босиљка Кићевац

ЛЕТЕЋИ ЦИРКУС ЗА ШАКУ ДОЛАРА

СКИТНИЦЕ НА КРИЛИМА ВЕТРА

Када су се 1919. године „момци" вратили кући са фронта, америчка влада нашла се у ситуацији да располаже великим бројем пилота и авиона с којима није знала шта да ради. Међу овим потоњим било је неколико хиљада „кертиса ЈН 4-Д", популарно званих „џенис". „Џениси" су се ваздухом кретали, поштовања достојном брзином, од 80 до 130 километара на час. При том су били у стању да се релативно безбедно спусте на земљу.

Пилоти које војска више није хтела могли су без много потешкоћа да се докопају неког од ових авиона, под условом да су располагали сумом од три до четири стотине долара.

Одређивање ваздушног коридора није представљало никакву тешкоћу, јер у то доба коридора није ни било. Почетком двадесетих година овог века авијација је још била у повоју, пилоти нису имали дозволе, планови лета нису постојали, писте за слетање биле су небетониране, тачније непокошене, а милиони Американаца никада нису видели авион у лету.

Ратни асови који нису хтели да се одрекну ваздуха поседали су у своје „џенингсе" и кренули да крстаре земљом. Привилегију да се човек с њима мало провоза по небу наплаћивали су како када: пет долара када је публика доле на земљи била многобројна и очигледно добростојећа; долар или два када је место било мало, а новац на измаку.

С временом се догодило неминовно. Било је све мање оних који су на звук авионског мотора бежали у најближи шумарак, а све више равнодушних. Путујући пилоти почели су да се удружују у двојке и тројке и приређују импровизоване ваздушне представе. Правили су петље, вратоломно се обрушавали, летели тик изнад земље замало избегавајући штале, ограде и аутомобиле, ходали по крилима једва одолевајући ветру и сили теже. Рођен је ваздушни циркус.

Први путујући авио-акробата који се заиста прославио звао се

ПРВА ЗВЕЗДА АЕРО-АКРОБАТИКЕ ОРМЕР ЛОКЛИР ПЛАТИО ЈЕ ХРАБРОСТ ЖИВОТОМ. НЕЋАКА БАФАЛА БИЛА УСПЕЛА ЈЕ ДА САЧУВА ГЛАВУ, А СОЈ КОМЕ СУ ПРИПАДАЛИ ИШЧЕЗАО ЈЕ КАДА СЕ ВЛАДА ДОСЕТИЛА ДА НЕБОМ, ИПАК, НЕ МОГУ ДА КРСТАРЕ ОСОБЕ КОЈЕ НИСУ УВЕК ИМАЛЕ ЛЕТАЧКУ ДОЗВОЛУ.

Вратоломије које су се изводиле биле су невероватно смеле, као овај тенис меч на крилима авиона. Никакво чудо стога што је само 1923. погинуло 85 авио-акробата.

Ормер Локлир. Локлир је каријеру почео у пролеће 1919. године, потпомогнут пропагандном машинеријом којом је управљао извесни слаткоречиви Вилијам Пикенс. Мистер Пикенсу је по уговору припадало педесет процената профита. Требало је још само да се види колики ће тај профит бити.

Хонорар за смрт

Локлир је наступао у тројки која је своју велику премијеру имала 16. маја 1919. у Јунионтауну у Пенсилванији. Што се господина Пикенса тиче, он је свој део посла обавио савршено: велика свечана трибина била је дупке пуна, а око пољанчета које је за ту прилику одабрано сјатила се маса од десетак хиљада знатижељника.

Локлир се извукао из кабине, једно време стајао на доњем, затим се пребацио на горње крило, зајахао реп и на крају вратоломно, с главом надоле, летео кроз ваздух држећи се само ногама за

Многи су за своје тачке користили „мала тајна помагала". Ерон Кранц, познатији као „Ил диаволо" (Ђаво), признао је да је за своју чувену тачку на крају трапеза имао причвршћену лопту која му се надувавала у устима. Онима доле чинило се да се држи само зубима, Ђаволу је при том помагала лопта.

стајни трап. Гомила је била очарана, Локлир задовољан, Пикенс у глави планирао нове наступе.

Изнад Атлантик Ситија Локлир се први пут помоћу мердевина од конопца пребацио с једног авиона на други. У граду Ирију његови помоћници су те исте мердевине употребили да га подигну из аутомобила који се пуном брзином кретао по тркачкој писти.

Локлир је био хит. Његова слава била је толика да су се за подвиге путујућег ваздушног акробате заинтересовале и филмаџије. Уговор је, за „велику суму новца" како је изјавио њен председник, потписан са филмском компанијом „Универзал". Филм се звао „Велика ваздушна пљачка".

Локлир је после завршетка снимања наставио прекинуту турнеју по земљи, али је чезнуо за новом филмском улогом. Када му је компанија „Фокс" понудила 1650 долара недељно за снимање „Летећег човека" прихватио је понуду без оклевања.

Снимање најузбудљивијег тренутка филма, самоубилачког обрушавања које је по сценарију требало да се одигра усред ноћи, заказано је за 2. август 1920. Локлира су увредили предлози да се та сцена сними дању, уз коришћење специјалног филма који ће створити илузију ноћи. Инсистирао је да све буде као право: летеће по мрклом мраку, пут ће му са земље осветљавати само рефлектори.

Пошто се попео на 900 метара, Локлир је почео да се спушта. На 600 метара се на тренутак зауставио, правећи незнатан заокрет, а онда се авион одједном преврнуо и полетео ка земљи.

– Погасите те рефлекторе – чули су се повици ужаснутих посматрача. – Он ништа не види. Заслепљују га!

Али, блештава светла остала су прикована за авион који је пао. Неколико секунди касније, авион се срушио на земљу и плануо. Ормер Локлир био је мртав.

Тринаест црних мачака и госпођица Мејбл

Трагична смрт звезде није обесхрабрила друге. Према проценама Аеронаутичке привредне коморе између пет и шест стотина летећих акробата наставило је да крстари земљом у годинама после Локлирове смрти.

Почевши од 1922. хиљаде посетилаца широм земље без даха су посматрале погибељне акробације „Гејтсовог летећег циркуса" у којима Иван Гејтс никада није учествовао лично. Једноставно зато што није био пилот него менаџер-ловац на летеће таленте и главни убирач зарађеног. Његови пилоти летели су наопако на неколико метара од земље, са угашеним моторима правили осмице, стајали на горњем крилу док је пилот изводио петље.

„Гејтсов летећи циркус" био је класа и његове представе измамљивале су масе на вашаришта и аеродроме већих градова. Мање познати задовољавали су се пашњацима и лединама широм земље.

Госпођица Мејбл Коди, сестричина хероја Дивљег запада Бафало Била Кодија, била је врстан падобранац и уз то је још и грациозно играла и изводила погибељне акробације на крилима авиона који је маневрисао.

Волт Хантер из „Летећег циркуса браће Хантер", се у ниском лету, ногама закачен за осовину двокрилца марке „стандард", без падобрана стрмоглављивао кроз ваздух на обичан стог сена.

Чланови летећег циркуса, по имену „Тринаест црних мачака", схватили су свој позив крајње професионално и у ту сврху штампали ценовник вратоломија које су изводили по наруџбини и строго утврђеним тарифама:

	Долара
Судари (с дрвећем, кућама, итд.)	1200
Прелазак из авиона у авион	100
Стајање на горњем крилу, збацивање једног акробате	225
Директан судар с аутомобилом	250
Експлозија авиона усред ваздуха, пилот искаче с падобраном	1500

С обзиром на опасности којима су се излагали, право је чудо како више пилота-акробата није страдало. Само 1923. године, било је 179 несрећних случајева у којима је погинуло 85 људи, а 126 рањено. Било је крајње време да власти предузму одређене мере.

Последњи асови

Те мере дошле су у виду Закона о ваздушном саобраћају који је Конгрес изгласао 1926. године. По новом закону, сви пилоти и механичари морали су да поседују дозволе, авиони да буду уредно регистровани, а Министарство трговине добило је овлашћење да регулише ваздушни саобраћај у читавој земљи.

Нови прописи ступили су на снагу јула 1927. године. Одредбама новог закона пилотима се забрањивало да лете на раздаљини мањој од стотину метара, да се крећу без навигационих светала и да са собом носе опрему за ватромет или експлозиве. Колико да све не остане мртво слово на папиру, владини инспектори преплавили су аеродроме, вашаришта и ледине по земљи.

Постигло се шта се хтело. Све већи број пилота паковао је авијатичарске наочаре и јакне и враћао се на земљу у потрази за новим послом. Последњи ваздушни циркус, „Летећи асови", извео је своју последњу представу 1938. године, али се доба циркуских пилота, аероакробата и лутајућих ваздушних забављача завршило још деценију раније.

М. Илић

Једна вожња у крилатом чуду од машине наплаћивала се како када, а највише пет долара.

Живот је пређа пређа је живот

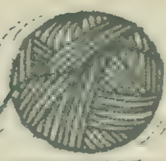

ПУТ ИЗ УТРОБЕ ЗЕМЉЕ

Петре, дај одело и боцу! Идем доле!

Кад је Митар Маринковић заронио већ је био дат знак да се акција прекида. Људи су били исцрпљени, гладни, прозебли, читав дан у води, и ништа...

Чланови, тек основаног спелеолошког друштва Пазин, крајем лета 1975. године, позвали су у помоћ рониоце из Пуле и пошли да откривају тајне Пазинске јаме. Јаме, кроз чији је лавиринт Жил Верн провео свог јунака Матијаса Сандорфа у истоименом роману. Немирни Сандорф је средином прошлог века побегао из пазинске тамнице, конопом се спустио у кањон чијим дном тече речица Вурда, на месту где понире ушао у јаму, узјахао балван и кроз пећине и тунеле доспео до Лимског канала на западној обали истарског полуострва.

Данас је у згради која је некад била затвор, смештен музеј. Понорница Пазинчица и сада нестаје на истом месту. Јама у коју се водопадом високим неколико метара сурвава вода, заклоњена је великом стеном. Високо горе је бивша тамница. Многи су тражили крај пазинске јаме, али се већина никад није вратила на светлост.

МИТАР МАРИНОВИЋ ЗАРОНИО ЈЕ У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ ВЕЋ БИО ДАТ ЗНАК ДА СЕ РОНИОЦИ ВРАТЕ НА СВЕТЛОСТ ДАНА.

До 24. августа 1975. године пустолови, спелеолози и остали истраживачи улазили су у утробу јаме кроз стотинак метара дугачак, тесан тунел и стизали до простране пећине дугачке око 80 и широке 45 метара, у којој је било језеро непознате дубине.

Спелеолози и рониоци су наумили да пронађу отвор кроз који вода отиче из језера. Акција је припремљена брижљиво. Дан је био кишовит, па су до двадесет километара узводно постављени осматрачи чији је задатак био да радио-везом јављају онима у јами сваку промену водостаја Пазинчице.

У јаму су улазила по двојица ронилаца. Један је остајао на малом сплаву, на брзину склепаном у пећини, и одржавао везу са спољним светом, а други је ронећи претраживао језеро.

Први ронилац спустио се у језеро око 10.30 часова. Ништа није пронашао. Други је заронио до дна, па је утврђено да је језеро дубоко 30 метара, али ни он није пронашао пролаз. Трећи ронилац је на дубини од десетак метара и најудаљенијем зиду пећине пронашао пукотину. Четврти је узалуд тумарао, жалио се на мутну воду, није нашао чак ни пролаз који му је означио претходни ронилац.

Време предвиђено за трајање акције било је истекло па је споља наређено да рониоци изађу из пећине. Митар Маринoвић је на брзину обукао ронилачко одело, упртио допола већ испражњену боцу с кисеоником и заронио.

На дубини од десет метара напипао је отвор широк колико човек рашири руке. Митар је ушао у сифон. Тако рониоци зову узак пролаз испуњен водом. За сплав је био везан педесет метара дугим и десет милиметара дебелим конопом. Петар Михајловић који је остао на сплаву преслишавао је сигнализацију с конопцем: један одсечен трзај значи - све је у реду, два трзаја - имам невоља с опремом, три трзаја - у опасности сам, вуци ме горе хитно, више од три трзаја - не вуци, него дођи по мене, у гадном сам сосу...

Митар је у сифону заборавио на време. Осетио је само да је потпуно сам. Вода је била толико мутна да уз помоћ лампе није могао да очита дубиномер на руци. Окренуо је светиљку према свом лицу, гледао у светлост и ронио.

- Та светлост лампе значила ми је као да ме гледа најбољи пријатељ и на махове ми се чинило да нисам сам. Држао сам се плафона сифона. После десетак метара роњења учинило ми се да сам изашао из сифона. Покушао сам да изроним. Разгртао сам гране, гуме, лопте и остали крш који је река донела а и сам нашао само на камени свод. Касније сам исто то покушао, ваљда, још два пута, знао сам да сифон негде мора да се заврши. Канап је већ био при крају. Ваздуха сам имао довољно. Поново сам почео да разгрћем крш изнад себе и изронио. Најпре сам помислио да сам изронио у истој пећини одакле сам кренуо. Али нигде се није видео сплав. Пећина је била мања, дугачка дванаестак и широка око 3,5 метра. Викнуо сам од среће и подигао руку. Опипавао сам свод пећине, био је од камена. Онда сам се сетио да сам кренуо с полупразном боцом ваздуха.

Заронио сам и пошао натраг, уз конопац. Синуло ми је да тако, у ствари, дајем знаке да сам у великој опасности и да би требало да крену по мене. Снажно сам тргнуо конопац јављајући да је све у најбољем реду.

Тачно у 15,36 часова из прве пећине у коју је стигла читава група спелеолога и ронилаца да дочека Мариновића, јављено је напоље:

- Ронилац Митар Мариновић је прошао кроз сифон и изронио у досад непознату пећину и језеро које ће се одсад звати Митрова пећина и Митрово језеро.

Илустровао Брана Јовановић

◆

Митар Мариновић данас има 46 година. Мајор је Југословенске народне армије и ради као зубар на Бреонима. Кад нам је почетком септембра ове године у Пули испричао ову пустоловину рекао је да већ годину дана не рони. Од његовог подвига прошло је тачно десет година и нико још није доспео до његове пећине и језера. Спелеолози из Пазина обећали су му да ће га позвати кад буду претраживали Митрово језеро тражећи даље пут којим је Жил Верн провео Матијаса Сандорфа. Тада ће Митар поново да зарони.

Дарко Чварковић

КОРТО МАЛТЕЗЕ:

АНЂЕО СА ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА

ЦРТА И ПИШЕ ХУГО ПРАТ (HUGO PRATT)

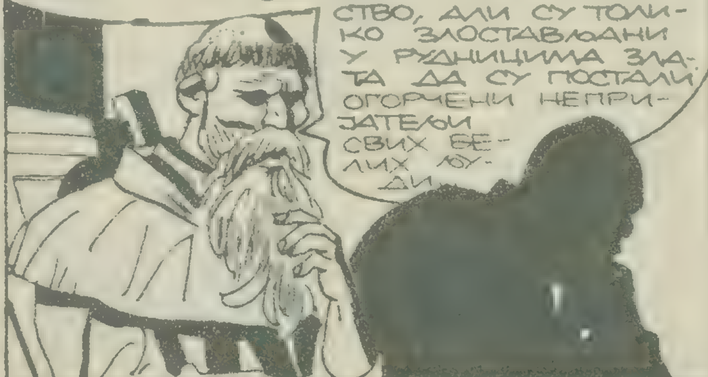

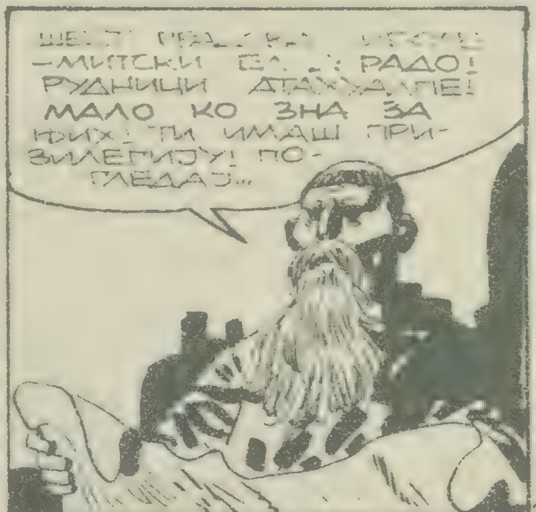

casterman

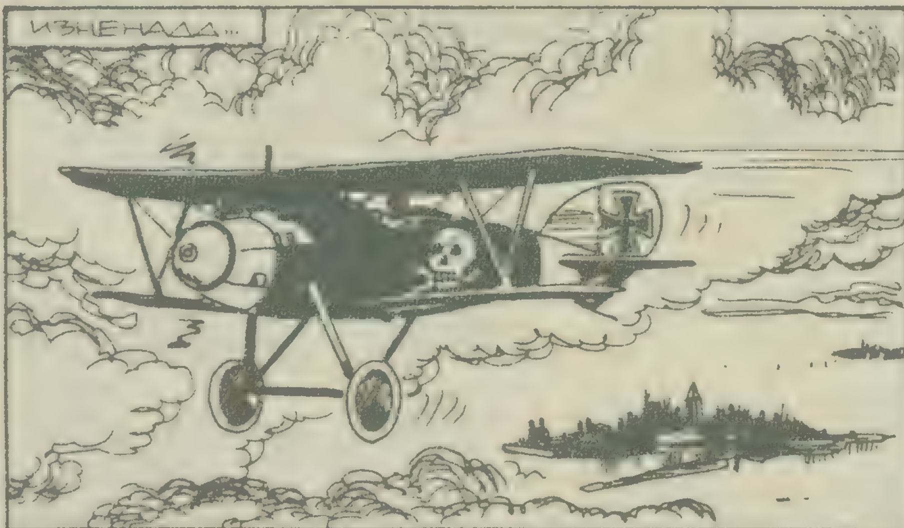
ИЗНЕНАДА...

АУСТРИЈСКИ АВИОН!

СУВИШЕ СЕ ПРИБЛИЖИО ОНОЈ ПАЛАТИ! ДА ИМАМ МИТРАЉЕЗ, ОБОРИО БИХ ГА!
ТО ЈЕ КУЋА АНЂЕЛА С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!

ШТА ТО ИМЕ ЗНАЧИ?
ТУ ЖИВИ ПАРАЛИЗОВАНА ДЕВОЈКА КОЈА САТИМА СЕДИ КРАЈ ПРОЗОРА...

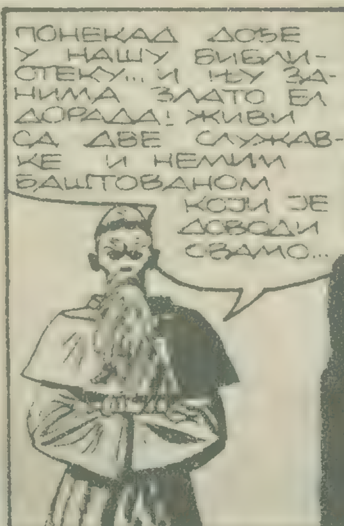
ПОНЕКАД ДОЂЕ У НАШУ БИБЛИОТЕКУ... И ЊУ ЗАНИМА ЗЛАТО ЕЛ ДОРАДА! ЖИВИ СА ДВЕ СЛУЖАВКЕ И НЕМИМ БАШТОВАНОМ КОЈИ ЈЕ ДОВОДИ ОВАМО...

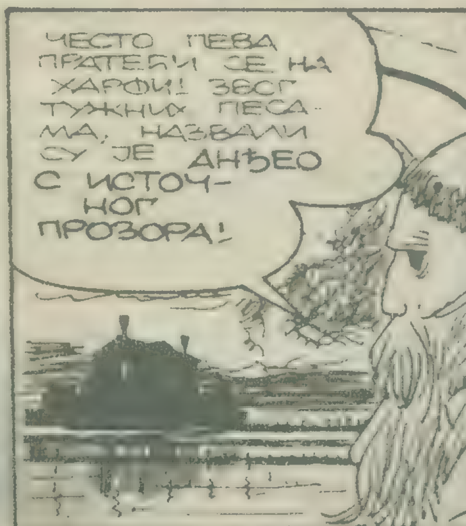
ЧЕСТО ПЕВА ПРАТЕЋИ СЕ НА ХАРФИ! ЗБОГ ТУЖНИХ ПЕСАМА, НАЗВАЛИ СУ ЈЕ АНЂЕО С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!

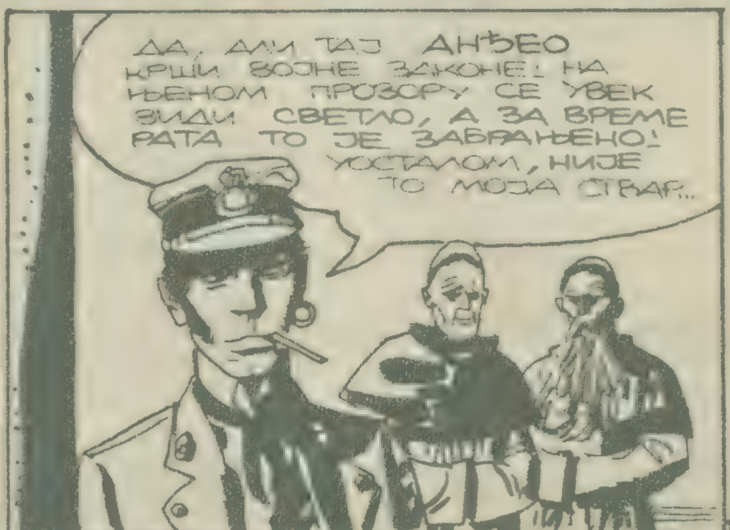
ДА, АЛИ ТАЈ АНЂЕО КРШИ ВОЈНЕ ЗАКОНЕ! НА ЊЕНОМ ПРОЗОРУ СЕ УВЕК ВИДИ СВЕТЛО, А ЗА ВРЕМЕ РАТА ТО ЈЕ ЗАБРАЊЕНО! УОСТАЛОМ, НИЈЕ ТО МОЈА СТВАР...

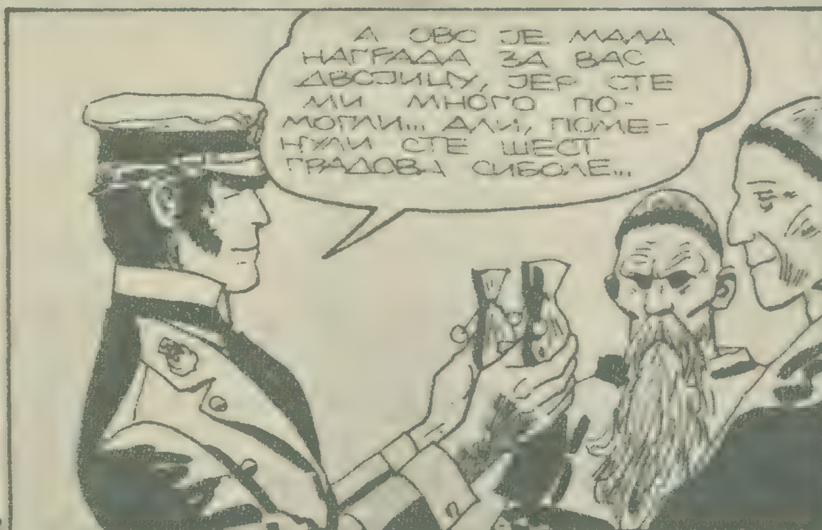
А ОВО ЈЕ МАЛА НАГРАДА ЗА ВАС ДВОЈИЦУ, ЈЕР СТЕ МИ МНОГО ПОМОГЛИ... АЛИ, ПОМЕНУЛИ СТЕ ШЕСТ ГРАДОВА СИБОЛЕ...

И НА КАРТИ ИХ ИМА ШЕСТ... ПРИЧА СЕ ДА ПОСТОЈИ И СЕДМИ! ЗНАТЕ ЛИ НЕШТО О ТОМЕ?

У МАРАЊОНУ ЈЕ ПОРЕД ЈЕЗУИТА БИЛО И ЈЕВРЕЈСКИХ ПРЕОБРАЋЕНИКА! МОЖДА ЈЕ НЕКИ НЕШТО ЗАПИСАО...

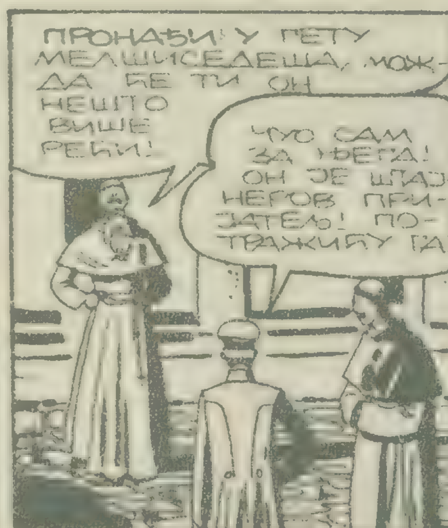
ПРОНАЂИ У ГЕТУ МЕЛШИСЕДЕША, МОЖДА ЋЕ ТИ ОН НЕШТО ВИШЕ РЕЋИ!
ЧУО САМ ЗА ЊЕГА! ОН ЈЕ ШТАЈНЕРОВ ПРИЈАТЕЉ! ПОТРАЖИЋУ ГА!

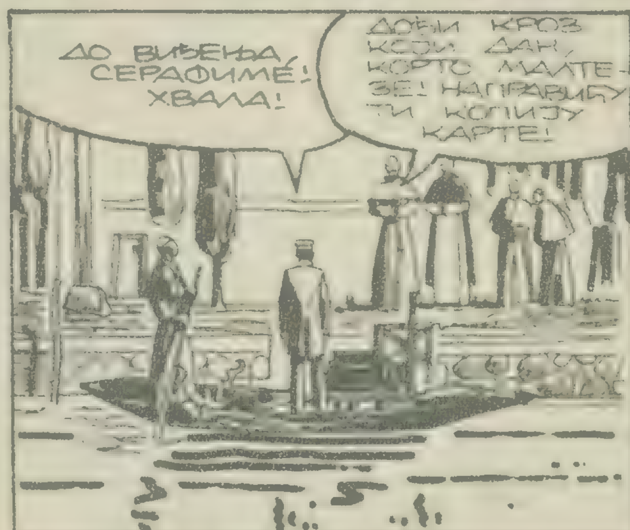
ДО ВИЂЕЊА, СЕРАФИМЕ! ХВАЛА!
ДОЂИ КРОЗ КОЈИ ДАН, КОРТО МАЛТЕЗЕ! НАПРАВИЋУ ТИ КОПИЈУ КАРТЕ!

ВОЗИ МЕ НА БУРАНО!

ЧУДНО! ОНАЈ ТАМО НЕ ВЕСЛА КАО ШТО СЕ ТО ОВДЕ РАДИ...

УПУТИО СЕ КА КУЋИ АНЂЕЛА С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!

ОВО СМО СПЕЦИЈАЛНО ЗА ТЕБЕ ПРИПРЕМИЛИ, КОРТО...

РЕЦИ МИ, СКАРСО, ШТА СЕ ПРИЧА О АНЂЕЛУ С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА...
ПА, ТО ЈЕ МЛАДА ПАРАЛИЗОВАНА ДЕВОЈКА КОЈА НОЋУ ПЕВА... ЗАШТО ПИТАШ?

ОНАКО... И ПОРЕД ОВОЛИКИХ НЕПРИЈАТЕЉСКИХ АВИОНА, ВИДЕО САМ СИНОЋ КАД ЊЕ СВЕТЛО...
У ПРАВУ СТЕ...

ДОЗВОЛИТЕ... ЈА САМ АНТОНИО СОРЕНТИНО КАПЕТАН КАРАБИЊЕРА! И ЈА САМ ТО ПРИМЕТИО...

АЛИ, КАД САМ ПОКУШАО ДА НЕШТО ПРЕДУЗМЕМ, ИСПОСТАВИЛО СЕ ДА ТАЈ АНЂЕО ИМА АНЂЕЛА ЧУВАРА ВЕЋЕГ ЧИНА ОД МЕНЕ!

НИШТА ЗА НЕ КАЖЕМ... САМО...
ДА, ЗНАМ! АЛИ ТО НИЈЕ НОВО ЗА НАС...

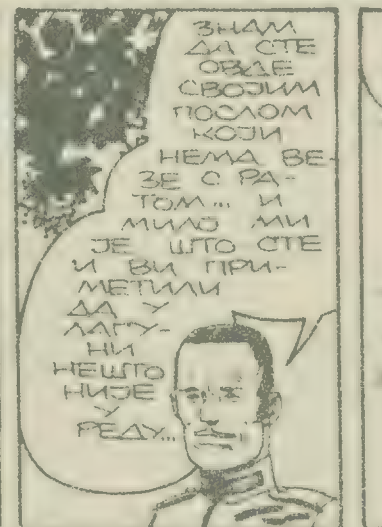
ЗНАМ ДА СТЕ ОВДЕ СВОЈИМ ПОСЛОМ КОЈИ НЕМА ВЕЗЕ С РАТОМ... И МИЛО МИ ЈЕ ШТО СТЕ И ВИ ПРИМЕТИЛИ ДА У ЛАГУНИ НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ...

НЕ ЗНАМ ШТА ДА ВАМ КАЖЕМ, СОРЕНТИНО, АЛИ САД МОРАМ У ВЕНЕЦИЈУ.
ИДЕМ И ЈА! ПОЂИТЕ МОЈИМ БРОДИЋЕМ!

НЕШТО КАСНИЈЕ...

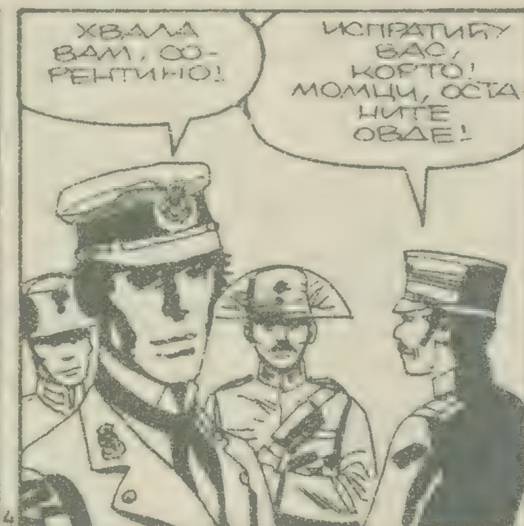
ХВАЛА ВАМ, СОРЕНТИНО!
ИСПРАТИЋУ ВАС, КОРТО! МОМЦИ, ОСТАНИТЕ ОВДЕ!

ЗАШТО МЕ ПРАТИТЕ? ЈЕСАМ ЛИ СУМЊИВ?
ТАМАН ПОСЛА! САМО САМ ЉУБАЗАН! КАД ЗАВРШИТЕ С МЕЛШИСЕДЕШОМ, ВРАТИТЕ СЕ ОВАМО!

ЧУДАН ТИП ТАЈ СОРЕНТИНО! А, ЕВО СТАРОГ ГЕТА!

ХТЕО БИХ ДО ДОКТОРА МЕЛШИСЕДЕША... ШАЉЕ МЕ ШТАЈНЕР ИЗ ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ...

ДОКТОР ШТАЈНЕР? ОНДА СИ ТИ КОРТО МАЛТЕЗЕ!

ИЗВОЛИ, УЂИ... ЈА САМ УНУКА...

ДЕДА, ДЕДА, СТИГАО ЈЕ КОРТО МАЛТЕЗЕ!

ШТАЈНЕР МИ ЈЕ МНОГО ПРИЧАО О ТЕБИ, КОРТО! ЕСТЕР, НАПРАВИ НАМ ЧАЈ...

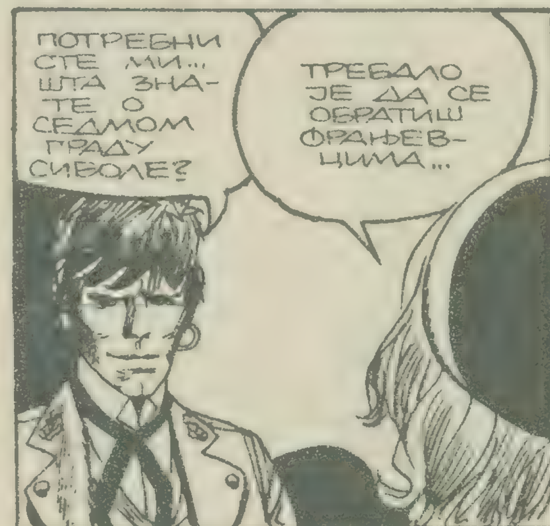
ПОТРЕБНИ СТЕ МИ... ШТА ЗНАТЕ О СЕДМОМ ГРАДУ СИБОЛЕ?
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИШ ФРАЊЕВЦИМА...

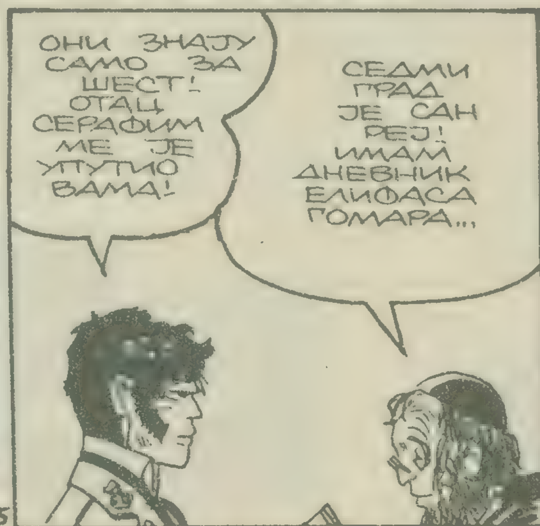
ОНИ ЗНАЈУ САМО ЗА ШЕСТ! ОТАЦ СЕРАФИМ МЕ ЈЕ УПУТИО ВАМА!
СЕДМИ ГРАД ЈЕ САН РЕЈ! ИМАМ ДНЕВНИК ЕЛИФАСА ГОМАРА...

ВОДИО ЈЕ ДНЕВНИК ЈЕЗУИТЕ ХУАНА САЛИНАСА ЛОЈОЛЕ 1560! ОН ЈЕ ПОМЕНУО ГРАД — РУДНИК САН РЕЈ...

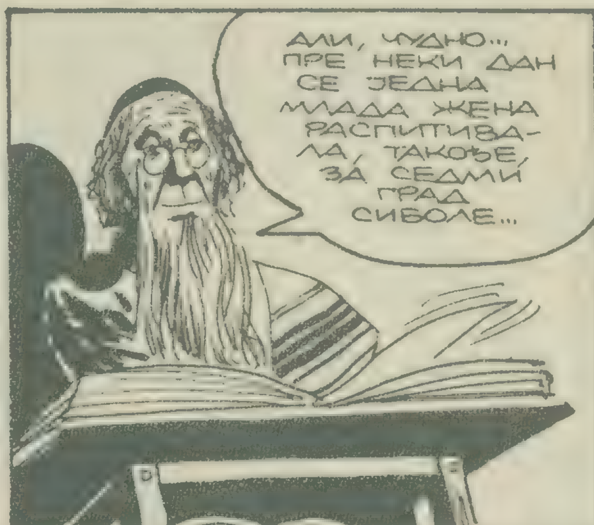
АЛИ, ЧУДНО... ПРЕ НЕКИ ДАН СЕ ЈЕДНА МЛАДА ЖЕНА РАСПИТИВАЛА, ТАКОЂЕ, ЗА СЕДМИ ГРАД СИБОЛЕ...

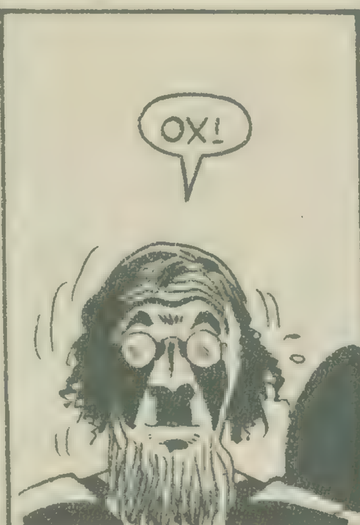
ОХ!

ШТА СЕ ДЕСИЛО?
НЕДОСТАЈЕ СТРАНА СА КАРТОМ НА КОЈОЈ ЈЕ ОЗНАЧЕН ПОЛОЖАЈ САН РЕЈА!

ЖЕНА ЈЕ, ИЗГЛЕДА, ИСТРГЛА ТУ СТРАНИЦУ!
ЧУДНА ПОДУДАРНОСТ! АЛИ, ШТА СЕ ТО ЧУЈЕ?

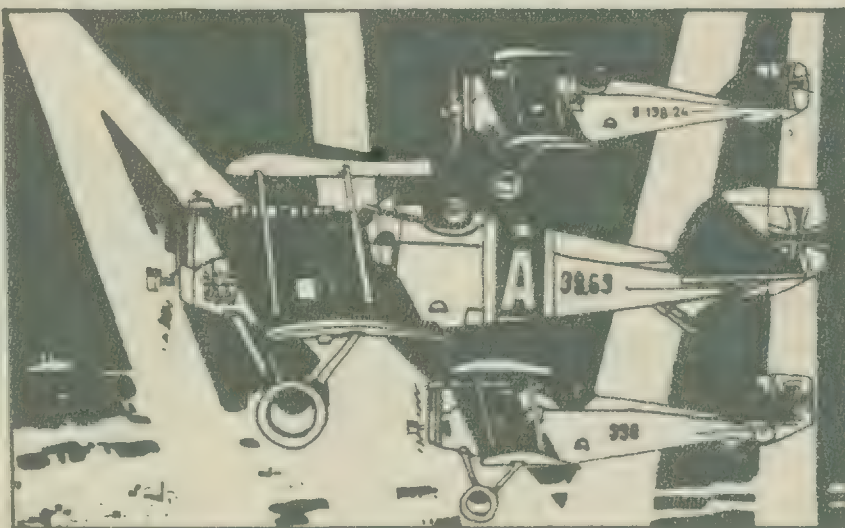

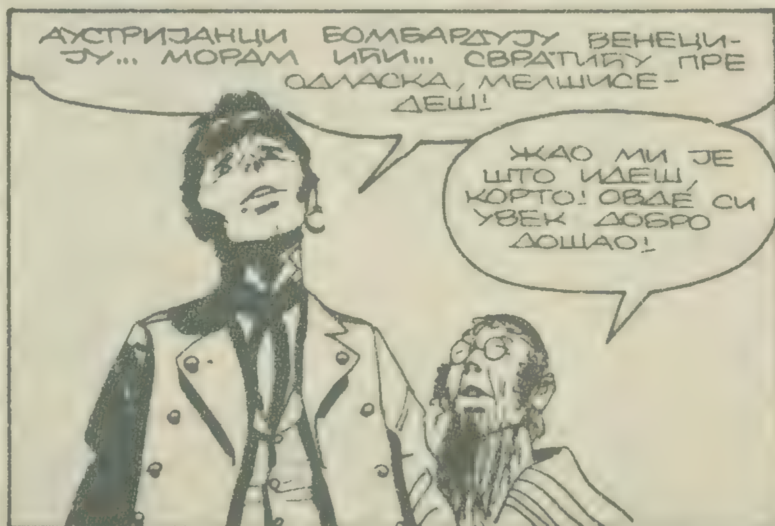
АУСТРИЈАНЦИ БОМБАРДУЈУ ВЕНЕЦИЈУ... МОРАМ ИЋИ... СВРАТИЋУ ПРЕ ОДЛАСКА, МЕЛШИСЕДЕШ!
ЖАО МИ ЈЕ ШТО ИДЕШ, КОРТО! ОВДЕ СИ УВЕК ДОБРО ДОШАО!

ДОБРО ЈЕ ШТО ЋУ ВЕЧЕРАС БИТИ СА СОРЕНТИНОМ...

ВЕЋ САМ ПОМИСЛИО, КОРТО, ДА СЕ НЕЋЕТЕ ВРАТИТИ!
МАЛО САМ ЗАЛУТАО...

ВРАТИЋЕМО СЕ ЗАОБИЛАЗНИМ ПУТЕМ! ХТЕО БИХ ДА ВИДИМ ДА ЛИ ГОРИ СВЕТЛО КОД АНЂЕЛА С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!

ЕВО КУЋЕ, КАПЕТАНЕ!

ГОРИ СВЕТЛО! СЛУШАЈТЕ... КАО ДА ЈЕ АВИОН...

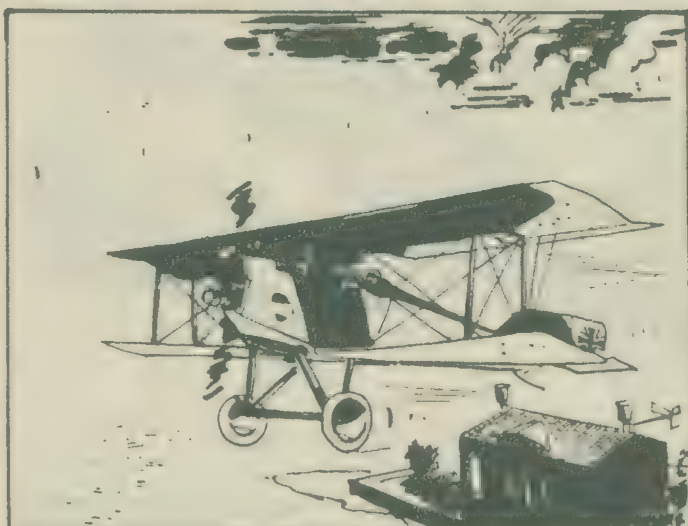

САД ЈЕ УГАСИЛА СВЕТЛО! АЛИ, АВИОН ЈЕ НЕШТО БАЦИО ПРЕД КУЋУ... ДА ВИДИМО...

ОДСЕЦИ ЋУ КРИЛА ОВОМ „АНЂЕЛУ ЧУВАРУ"...

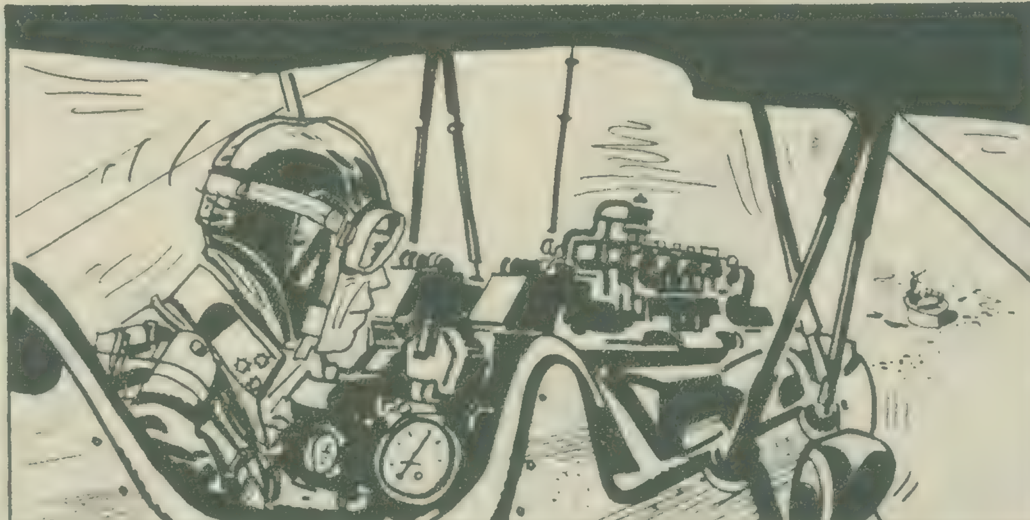

РА-ТА-ТА-ТА-ТА!
КРАК!
БУМ!
БУМ!

НЕМАМ НИШТА ПРОТИВ АУСТРИЈАНАЦА, АЛИ ПИЛОТ ТО НЕ ЗНА!

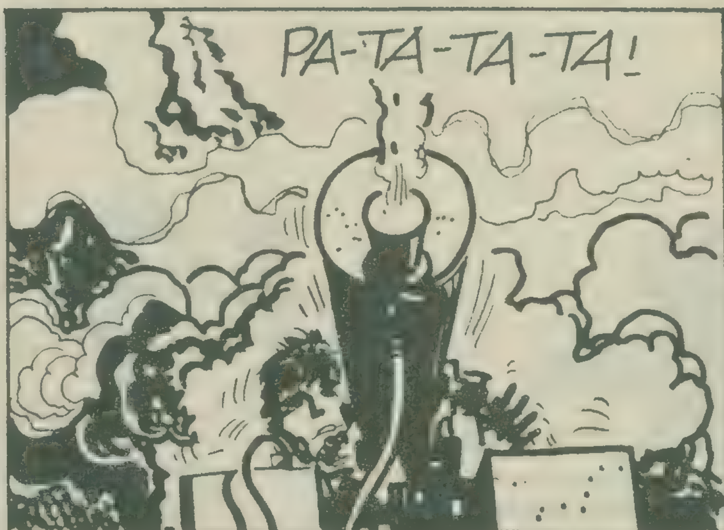
PA-TA-TA-TA!

PA-TA-PA-TA-TA-TA!

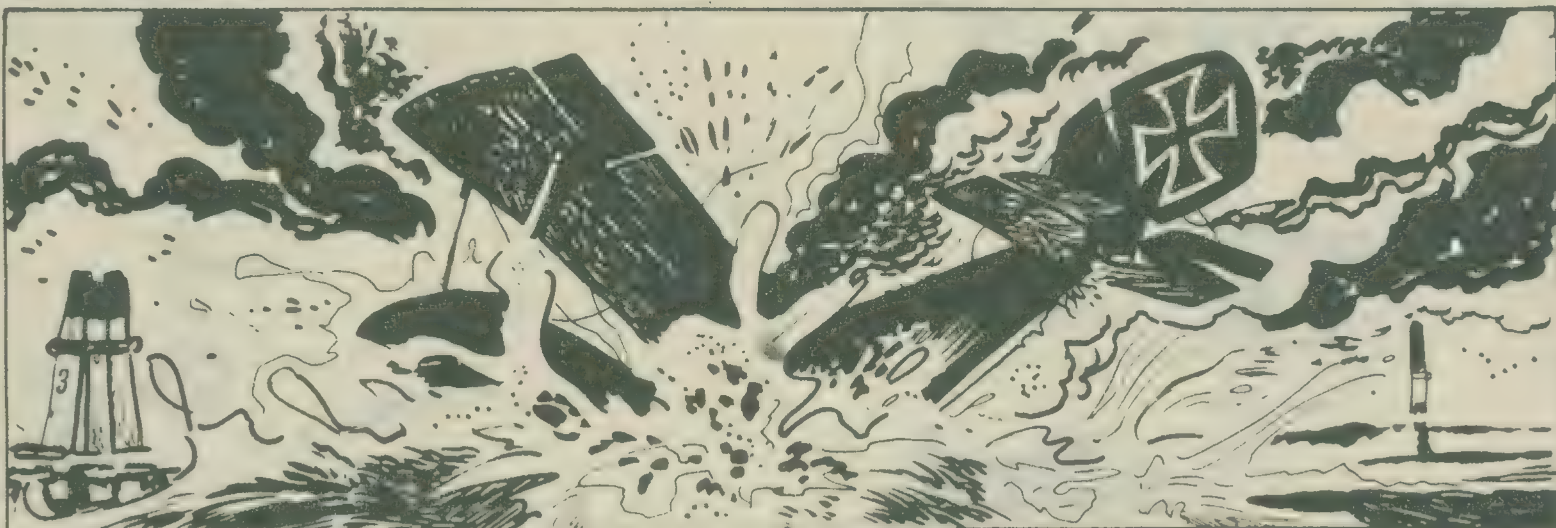

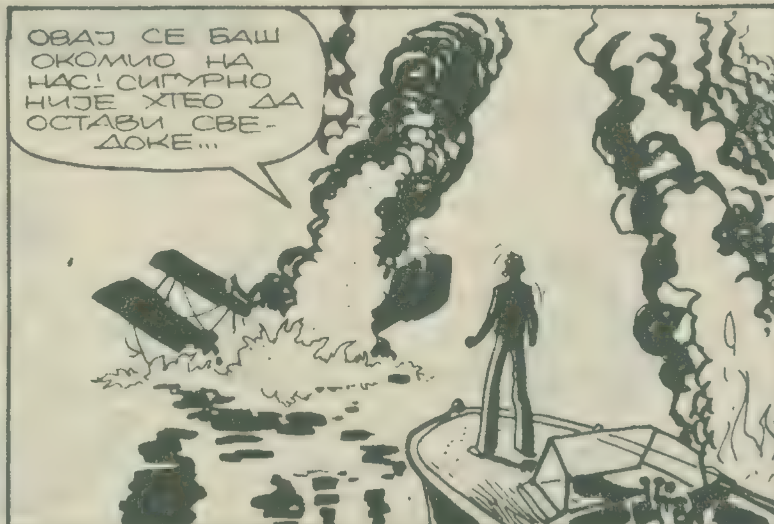
ОВАЈ СЕ БАШ ОКОМИО НА НАС! СИГУРНО НИЈЕ ХТЕО ДА ОСТАВИ СВЕДОКЕ...

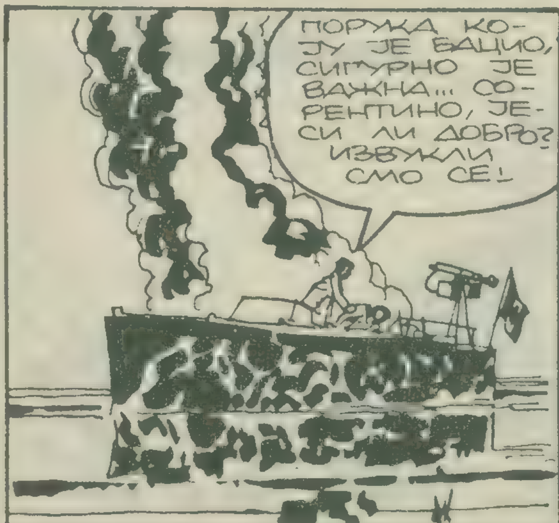
ПОРУЏА КОЈУ ЈЕ БАЦИО, СИГУРНО ЈЕ ВАЖНА... СОРЕНТИНО, ЈЕСИ ЛИ ДОБРО? ИЗВУКЛИ СМО СЕ!

А ОСТАЛИ?
СВИ СУ ПОГИНУЛИ...

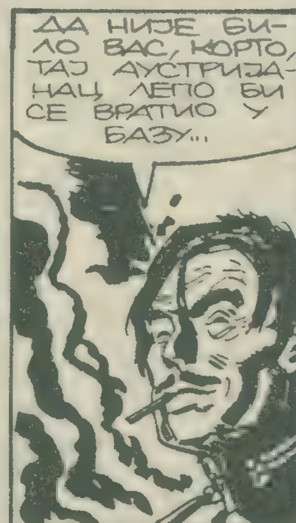
ДА НИЈЕ БИЛО ВАС, КОРТО, ТАЈ АУСТРИЈАНАЦ ЛЕПО БИ СЕ ВРАТИО У БАЗУ...

ХТЕО ЈЕ ДА БУДЕ СИГУРАН ДА НЕМА СВЕДОКА!
АХ...ДА... ПОРУКА ПРЕД КУЋОМ АНЂЕЛА С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!

СВЕТЛО НА ПРОЗОРУ СЕ ПАЛИ-ГАСИ! УВЕК МИ ЈЕ ТАЈ АНЂЕО БИО СУМЊИВ!
АУСТРИЈАНЦИ ДОЛАЗЕ С ИСТОКА, ЗАР НЕ?

ЕНО, ОПЕТ СВЕТЛО! НЕКО ИЗЛАЗИ!

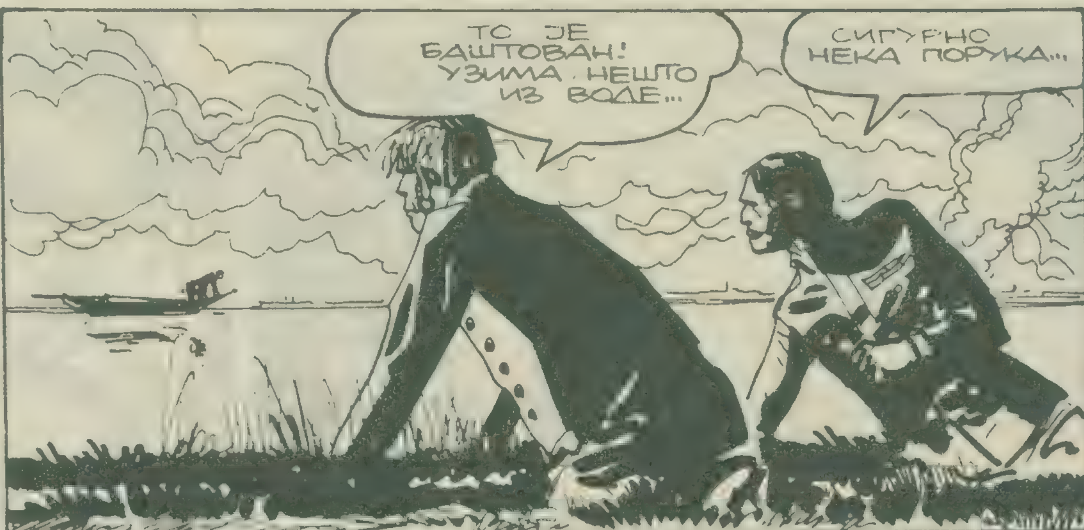
ТО ЈЕ БАШТОВАН! УЗИМА НЕШТО ИЗ ВОДЕ...
СИГУРНО НЕКА ПОРУКА...

ДО ВРАГА! ДА НИСАМ РАЊЕН, СМЕСТА БИХ ОТИШАО У КУЋУ!
СХВАТАМ. ЈА ЋУ, СОРЕНТИНО!

У МЕЂУВРЕМЕНУ ПОЗОВИТЕ ВАШЕ ЉУДЕ У ПОМОЋ...

ЗИД ЈЕ ПРИЛИЧНО ВИСОК...

ЕНО, СВЕТЛО СЕ ПОНОВО УГАСИЛО! СИГУРНО СУ МЕ ВИДЕЛИ...
ХЕЈ, ИМА ЛИ КОГА?

НЕ ОДГОВАРАЈУ...

ИЗ СУТЕРЕНА ЋУ СТИЋИ ПРАВО У ГЛАВНИ САЛОН...

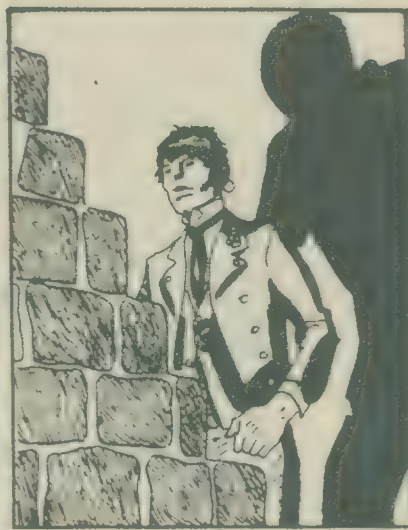

БАНГ! БАНГ!

БАНГ!

ШТА ЈЕ ОВО?

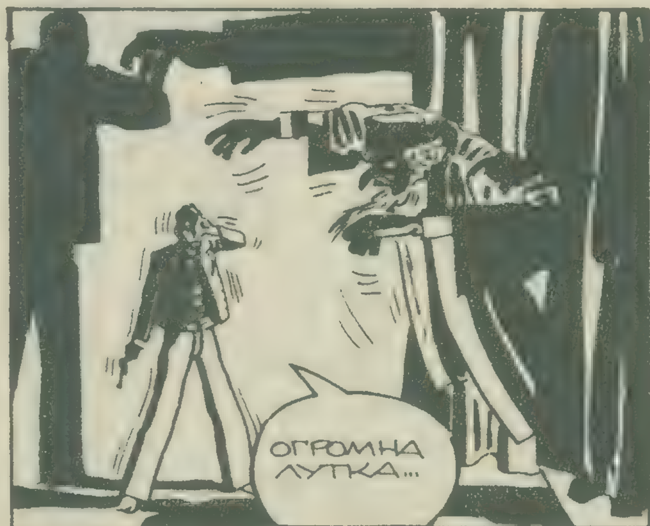
ОГРОМНА ЛУТКА...

БАНГ! БАНГ!

ОД ОВЕ ШАЛЕ ЗАМАЛО ДА УМРЕМ ОД СТРА-ХА...

КО ЈЕ ПУЦАО? ШТА СЕ ТО ДЕША-ВА?

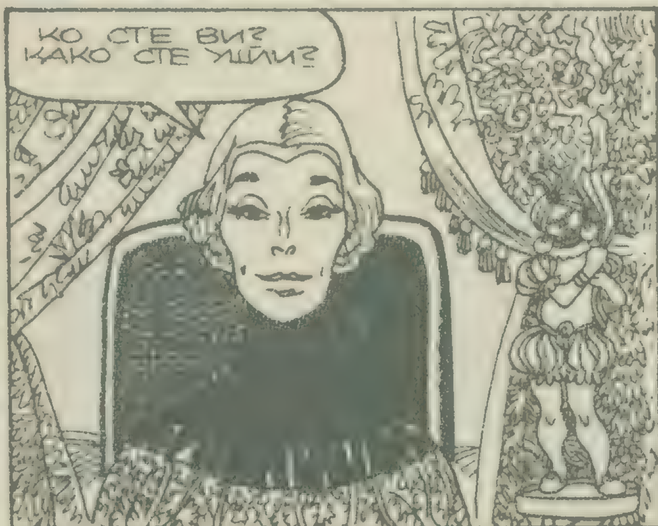
КО СТЕ ВИ? КАКО СТЕ УШЛИ?

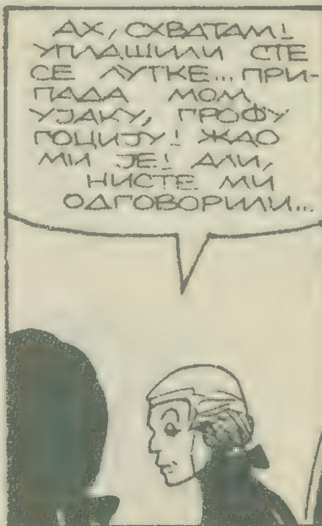
АХ, СХВАТАМ! УПЛАШИЛИ СТЕ СЕ ЛУТКЕ... ПРИ-ПАДА МОМ УЈАКУ, ГРОФУ ГОЦИЈУ! ЖАО МИ ЈЕ! АЛИ, НИСТЕ МИ ОДГОВОРИЛИ...

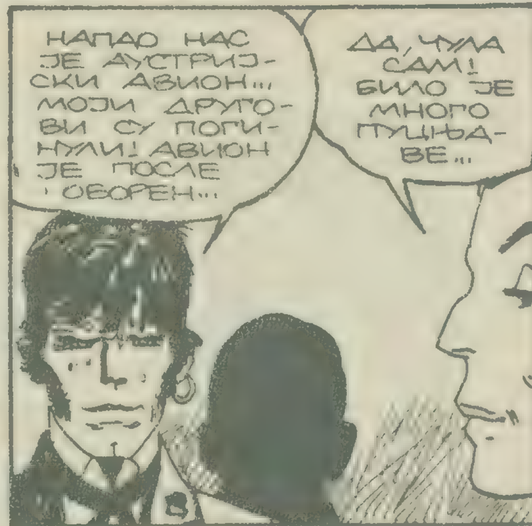
НАПАО НАС ЈЕ АУСТРИЈ-СКИ АВИОН... МОЈИ ДРУГО-ВИ СУ ПОГИ-НУЛИ! АВИОН ЈЕ ПОСЛЕ ОБОРЕН...
ДА, ЧУЛА САМ! БИЛО ЈЕ МНОГО ПУЦЊА-ВЕ...

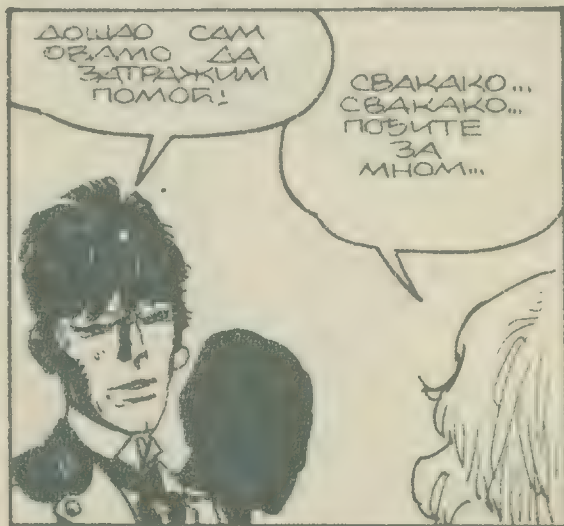
ДОШАО САМ ОВАМО ДА ЗАТРАЖИМ ПОМОЋ!
СВАКАКО... СВАКАКО... ПОЂИТЕ ЗА МНОМ...

ЗНАЧИ, ВИ СТЕ **АНЂЕО С ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА** О КОМЕ СУ МИ ГОВОРИЛИ ФРАЊЕВЦИ ИЗ МАНАСТИРА!
ФРАЊЕВ-ЦИ?

ШТА СУ ВАМ ЈОШ РЕКЛИ?

НИШТА НАРОЧИТО... САМО ДА СЕ И ВИ ЗАНИМАТЕ ЗА СЕДАМ ГРАДОВА СИБО-ЛЕ У ЕЛ ДОРАДУ...
ОХ... ЗНАЧИ, И ВИ?

ДА, И ЈА... АЛИ НИСМО ЈЕДИНИ... ОХ... ГЛЕ...

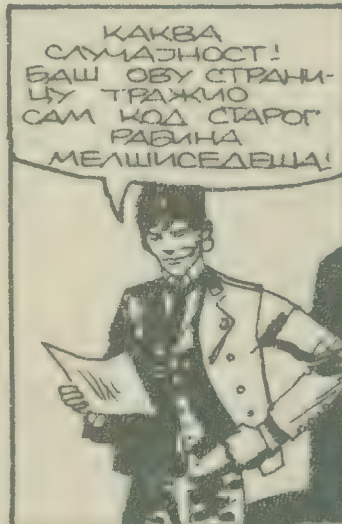
КАКВА СЛУЧАЈНОСТ! БАШ ОВУ СТРАНИ-ЦУ ТРАЖИО САМ КОД СТАРОГ РАБИНА МЕЛШИСЕДЕЦА!

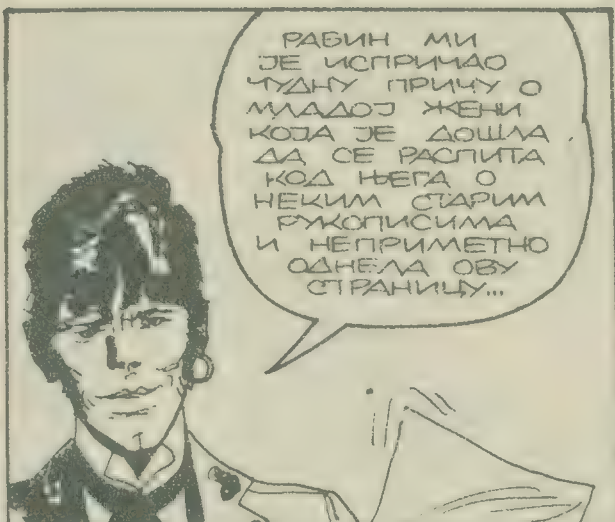
РАБИН МИ ЈЕ ИСПРИЧАО ЧУДНУ ПРИЧУ О МЛАДОЈ ЖЕНИ КОЈА ЈЕ ДОШЛА ДА СЕ РАСПИТА КОД ЊЕГА О НЕКИМ СТАРИМ РУКОПИСИМА И НЕПРИМЕТНО ОДНЕЛА ОВУ СТРАНИЦУ...

ЈЕ Л' ТЕ? ВОЛИТЕ ЛИ ОВУ МАРЧЕЛОВУ АРИЈУ?

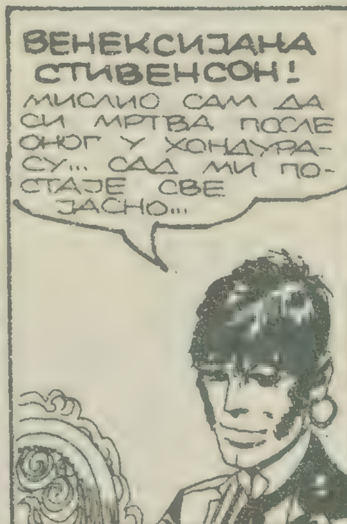
ВЕНЕКСИЈАНА СТИВЕНСОН! МИСЛИО САМ ДА СИ МРТВА ПОСЛЕ ОНОГ У ХОНДУРАСУ... САД МИ ПОСТАЈЕ СВЕ ЈАСНО...

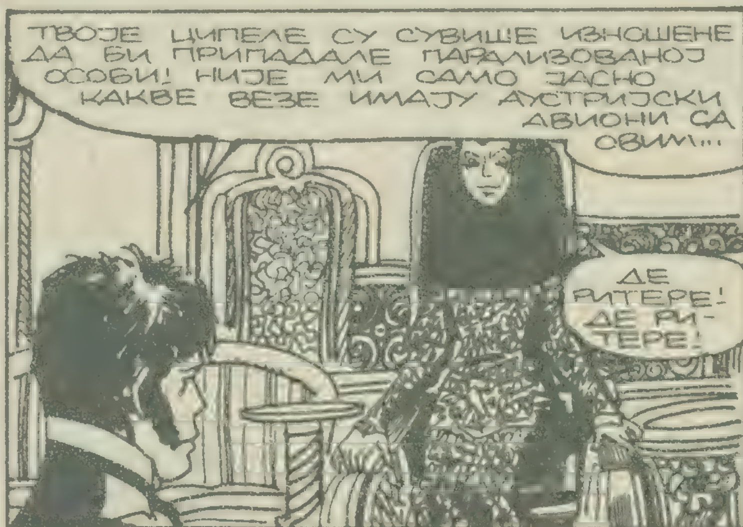
ТВОЈЕ ЦИПЕЛЕ СУ СУВИШЕ ИЗНОШЕНЕ ДА БИ ПРИПАДАЛЕ ПАРАЛИЗОВАНОЈ ОСОБИ! НИЈЕ МИ САМО ЈАСНО КАКВЕ ВЕЗЕ ИМАЈУ АУСТРИЈСКИ АВИОНИ СА ОВИМ...
ДЕ РИТЕРЕ! ДЕ РИТЕРЕ!

ЕВО МЕ, ВЕНЕКСИЈАНА! МОЈ БРАТ ЈЕ МРТАВ...

ПОРУКА ГЛАСИ ДА ЈЕ СВЕ У РЕДУ И ДА ЋЕМО У ТРСТУ НАЋИ ВЕЗУ ЗА ОДЛАЗАК! ШТА ЋЕМО С ОВИМ?

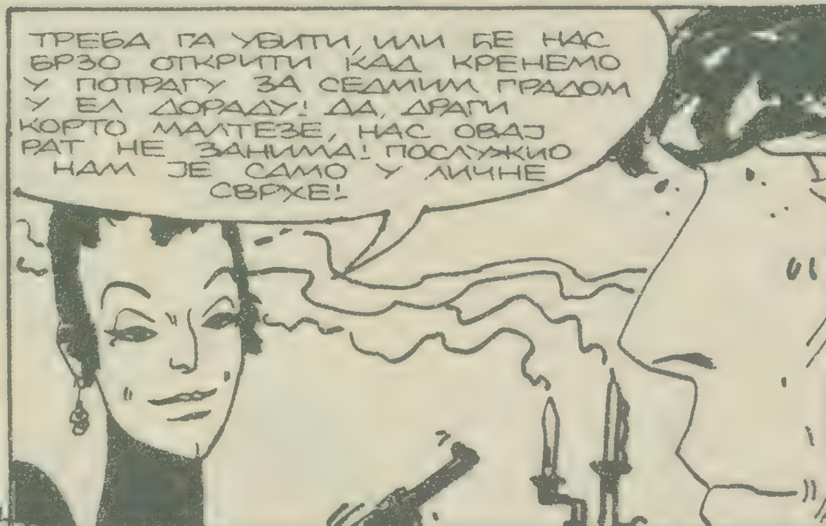
ТРЕБА ГА УБИТИ, ИЛИ ЋЕ НАС БРЗО ОТКРИТИ КАД КРЕНЕМО У ПОТРАГУ ЗА СЕДМИМ ГРАДОМ У ЕЛ ДОРАДУ! ДА, ДРАГИ КОРТО МАЛТЕЗЕ, НАС ОВАЈ РАТ НЕ ЗАНИМА! ПОСЛУЖИО НАМ ЈЕ САМО У ЛИЧНЕ СВРХЕ!

ДОВОЉНО СМО ЧУЛИ ДА БИСМО МОГЛИ ДА УХАПСИМО ВЕНЕКСИЈАНУ СТИВЕНСОН ЗБОГ ИЗДАЈЕ, А ДЕ РИТЕРА ЗА ШПИЈУНАЖУ! УХАПСИТЕ ИХ!

НЕЋЕТЕ МОЋИ...
БАНГ!
БАНГ!

БЕЖИ, ВЕНЕКСИЈАНА!
БАНГ!
БАНГ!

БАНГ!
БАНГ!
БАНГ!

ОДАКЛЕ СЕ ОВАЈ СТВОРИО?

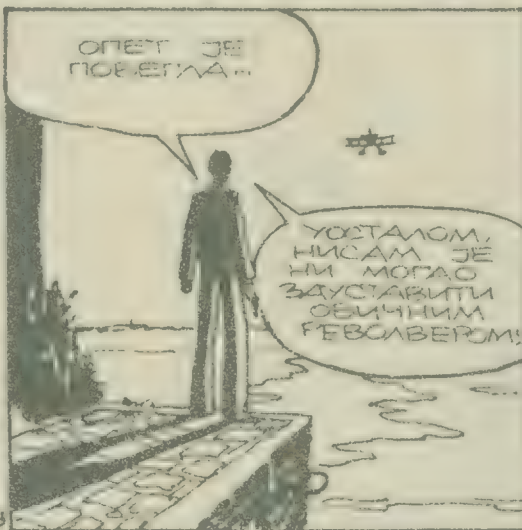
ОПЕТ ЈЕ ПОБЕГЛА...
УОСТАЛОМ, НИСАМ ЈЕ НИ МОГАО ЗАУСТАВИТИ ОБИЧНИМ РЕВОЛВЕРОМ!

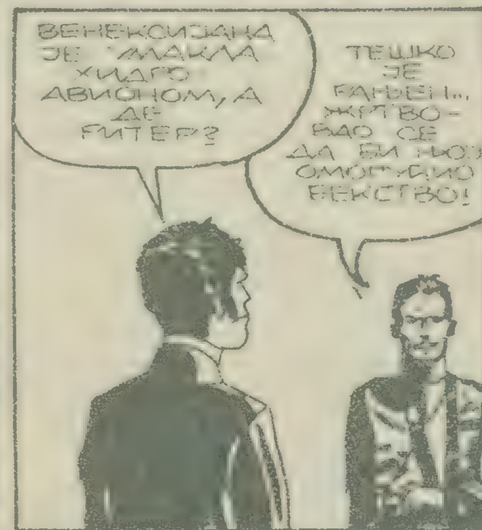
ВЕНЕКСИЈАНА ЈЕ УМАКЛА ХИДРОАВИОНОМ, А ДЕ РИТЕР?
ТЕШКО ЈЕ РАЊЕН... ЖРТВОВАО СЕ ДА БИ ЈОЈ ОМОГУЋИО БЕКСТВО!

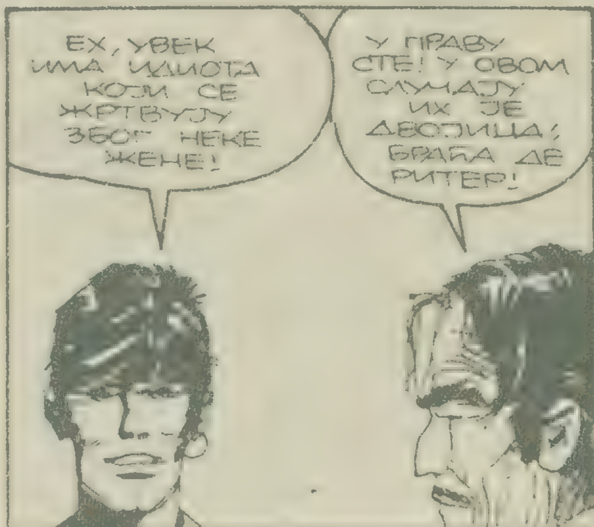
ЕХ, УВЕК ИМА ИДИОТА КОЈИ СЕ ЖРТВУЈУ ЗБОГ НЕКЕ ЖЕНЕ!
У ПРАВУ СТЕ! У ОВОМ СЛУЧАЈУ ИХ ЈЕ ДВОЈИЦА! БРАЋА ДЕ РИТЕР!

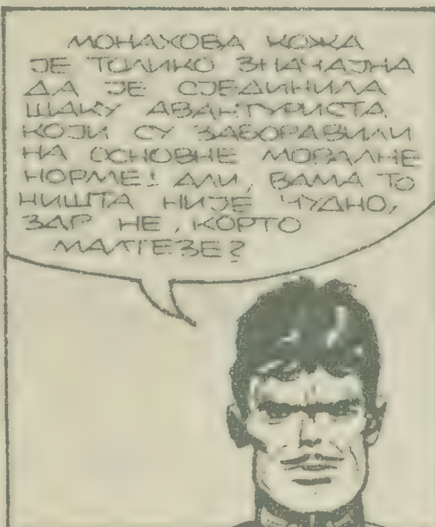
МОНАХОВА КОЖА ЈЕ ТОЛИКО ЗНАЧАЈНА ДА ЈЕ СЈЕДИНИЛА ШАКУ АВАНТУРИСТА КОЈИ СУ ЗАБОРАВИЛИ НА ОСНОВНЕ МОРАЛНЕ НОРМЕ! АЛИ, ВАМА ТО НИШТА НИЈЕ ЧУДНО, ЗАР НЕ, КОРТО МАЛТЕЗЕ?

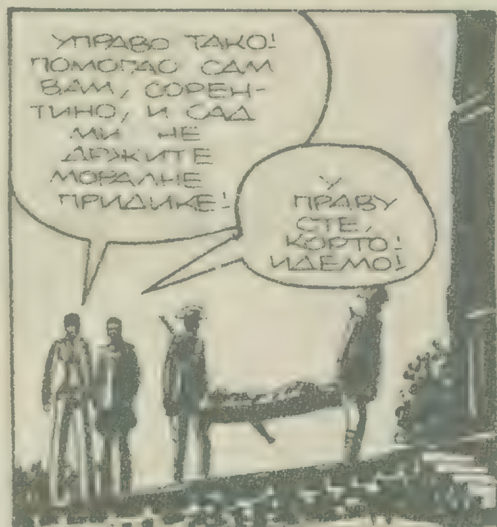
УПРАВО ТАКО! ПОМОГАО САМ ВАМ, СОРЕНТИНО, И САД МИ НЕ ДРЖИТЕ МОРАЛНЕ ПРИДИКЕ!
У ПРАВУ СТЕ, КОРТО! ИДЕМО!

МОРАМ ДА ОБЈАСНИМ ШТА СЕ ДЕСИЛО...

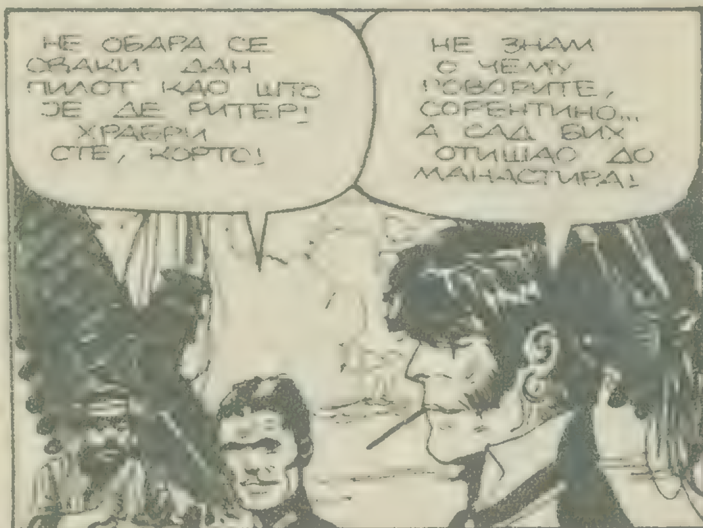
НЕ ОБАРА СЕ ОВАКИ ДАН ПИЛОТ КАО ШТО ЈЕ ДЕ РИТЕР! ХРАБРИ СТЕ, КОРТО!
НЕ ЗНАМ О ЧЕМУ ГОВОРИТЕ, СОРЕНТИНО... А САД БИХ ОТИШАО ДО МАНАСТИРА!

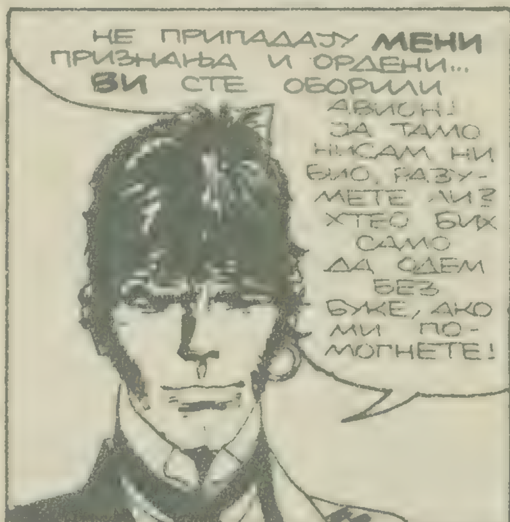
НЕ ПРИПАДАЈУ **МЕНИ** ПРИЗНАЊА И ОРДЕНИ... **ВИ** СТЕ ОБОРИЛИ АВИОН! ЈА ТАМО НИСАМ НИ БИО, РАЗУМЕТЕ ЛИ? ХТЕО БИХ САМО ДА ОДЕМ БЕЗ БУКЕ, АКО МИ ПОМОГНЕТЕ!

МОРАМ ДА ПОТРАЖИМ НЕШТО У ФРАЊЕВАЧКОМ МАНАСТИРУ!
У РЕДУ... ОДВЕШЋЕ ВАС ЈЕДАН МОЈ ПРИЈАТЕЉ...

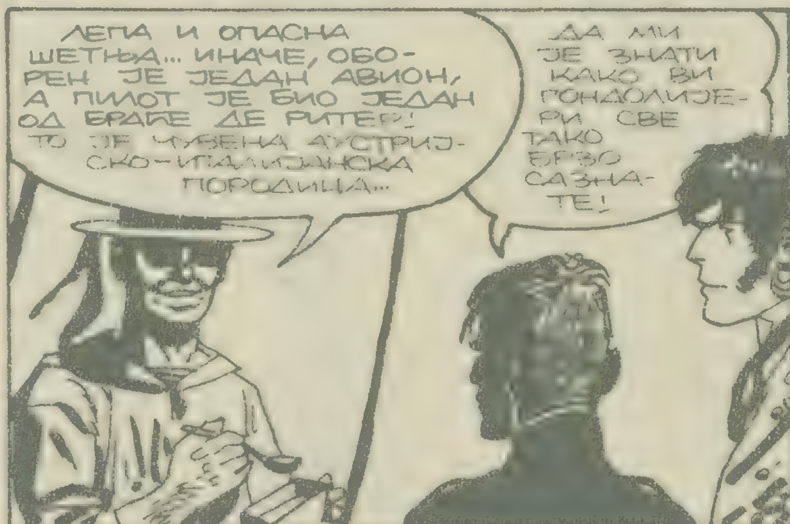
ЛЕПА И ОПАСНА ШЕТЊА... ИНАЧЕ, ОБОРЕН ЈЕ ЈЕДАН АВИОН, А ПИЛОТ ЈЕ БИО ЈЕДАН ОД БРАЋЕ ДЕ РИТЕР! ТО ЈЕ ЧУВЕНА АУСТРИЈСКО-ИТАЛИЈАНСКА ПОРОДИЦА...
ДА МИ ЈЕ ЗНАТИ КАКО ВИ ГОНДОЛИЈЕРИ СВЕ ТАКО БРЗО САЗНАТЕ!

ВИДЕЋЕМО СЕ ВЕЧЕРАС У СЕДАМ НА ТРГУ СВЕТОГ МАРКА!
БИЋУ ТАМО...

УСКОРО, КОД ФРАЊЕВАЦА...
ЈЕСИ ЛИ ЧУО?! ОНА ПАРАЛИЗОВАНА ДЕВОЈКА...
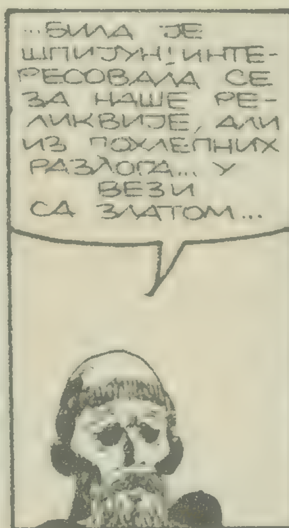
...БИЛА ЈЕ ШПИЈУН! ИНТЕРЕСОВАЛА СЕ ЗА НАШЕ РЕЛИКВИЈЕ, АЛИ ИЗ ПОХЛЕПНИХ РАЗЛОГА... У ВЕЗИ СА ЗЛАТОМ...

НЕКА ЈЕ ПРОКЛЕТО ЗЛАТО ЕЛ ДОРАДА!

ДОБРО, ДОБРО... А САД МИ РЕЦИТЕ ДА ЛИ ЈЕ ГОТОВА КОПИЈА ОНЕ КАРТЕ?

ЈЕСТЕ! АЛИ НЕ ЗАБОРАВИ, АКО НЕКОМЕ КАЖЕШ ДА СМО ТИ МИ ПОМОГЛИ...
НЕЋУ, СЕРАФИМЕ, НЕ БРИНИ!
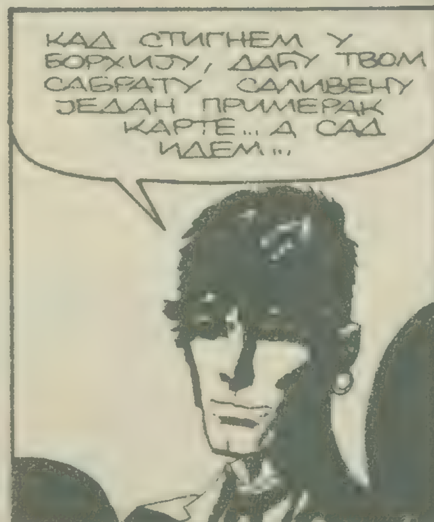
КАД СТИГНЕМ У БОРХИЈУ, ДАЋУ ТВОМ САБРАТУ САЛИВЕНУ ЈЕДАН ПРИМЕРАК КАРТЕ... А САД ИДЕМ...

ЗБОГОМ, КОРТО МАЛТЕЗЕ! ДОЂИ НАМ ОПЕТ!
ЗБОГОМ, СЕРАФИМЕ... МОЖДА И ХОЋУ!

ЕВО ОСТАТАКА АУСТРИЈСКОГ АВИОНА! ПИЛОТ ЈЕ БИО ВЕЛИКИ ГОСПОДИН... СЕЋАМ ГА СЕ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ПОЧЕО РАТ... ИЗГЛЕДА ДА ГА ЈЕ ОБОРИО КАПЕТАН СОРЕНТИНО...

СВЕ У СВЕМУ, ТО ЈЕ ШПИЈУНСКА АФЕРА!
ХМ!
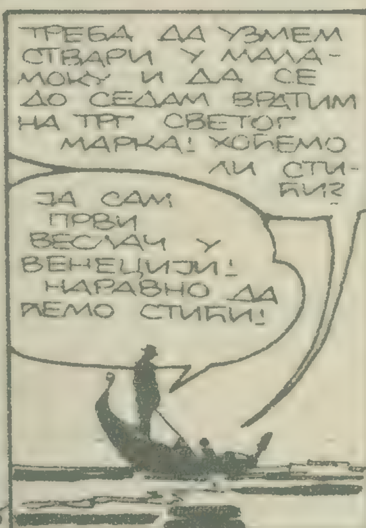
ТРЕБА ДА УЗМЕМ СТВАРИ У МАЛАМОКУ И ДА СЕ ДО СЕДАМ ВРАТИМ НА ТРГ СВЕТОГ МАРКА! ХОЋЕМО ЛИ СТИЋИ?
ЈА САМ ПРВИ ВЕСЛАЧ У ВЕНЕЦИЈИ! НАРАВНО ДА ЋЕМО СТИЋИ!
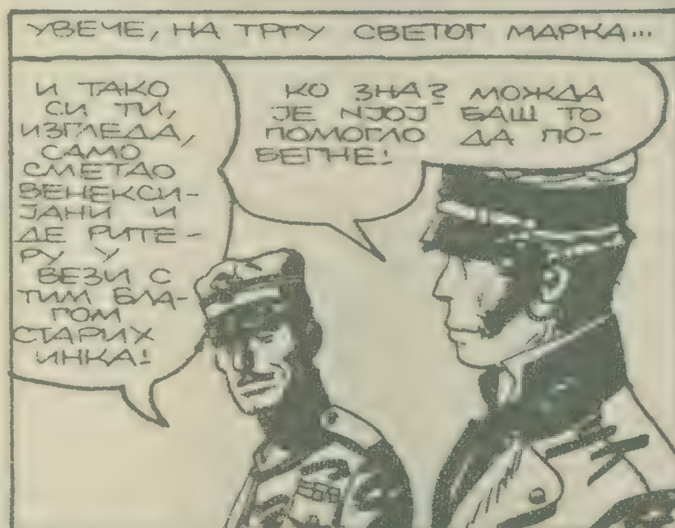
УВЕЧЕ, НА ТРГУ СВЕТОГ МАРКА...
И ТАКО СИ ТИ, ИЗГЛЕДА, САМО СМЕТАО ВЕНЕКСИЈАНИ И ДЕ РИТЕРУ У ВЕЗИ С ТИМ БЛАГОМ СТАРИХ ИНКА!
КО ЗНА? МОЖДА ЈЕ ЊОЈ БАШ ТО ПОМОГЛО ДА ПОБЕГНЕ!

ИМАМ НЕШТО ЗА ТЕБЕ, КОРТО! СЛУШАЈ: **ЗЕЛЕНО, ЦРВЕНО, ЖУТО, ПЛАВО, БЕЛО И ЦРНО СРЕШЋЕ СЕ КОД НИНА ВАСКОНА, АЛМА ДЕ ТОЛЕДО ДА БИ СЕ ПРИДРУЖИЛИ ШЕФУ!** ШТА КАЖЕШ?
ШТА ДА КАЖЕМ?! НЕКА ШИФРА!

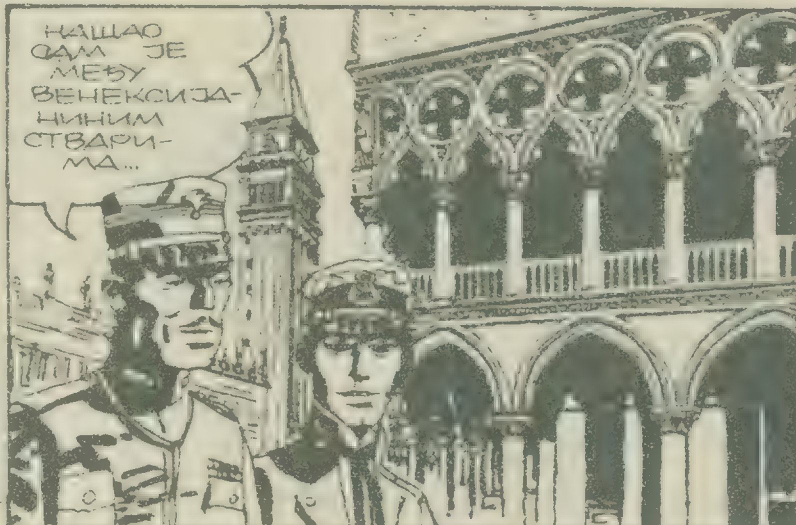
НАШАО САМ ЈЕ МЕЂУ ВЕНЕКСИЈАНИНИМ СТВАРИМА...

ХМ... **ЗЕЛЕНО ЦРВЕНО...** И ТАКО ДАЉЕ! ТО СИГУРНО НЕШТО ЗНАЧИ, АЛИ МЕНИ – НИШТА! СИГУРНО ЈЕ ДЕ РИТЕР О ТОМЕ ЗНАО...

СИГУРНО, АЛИ ТАЈ МИ НЕЋЕ ПОМОЋИ ДА СТВАР ДЕШИФРУЈЕМ! СТИЋИ ЋЕ ВАМ БРОД... СРЕЋАН ПУТ!
ЗБОГОМ, СОРЕНТИНО!

ЛЕПА КУЋА... ЗОВЕ СЕ **КУЋА АНЂЕЛА СА ИСТОЧНОГ ПРОЗОРА!** ТУ ЈЕ ЖИВЕЛА ПАРАЛИЗОВАНА ДЕВОЈКА КОЈА ЈЕ, КАЖУ, ОБОРИЛА ЧЕТИРИ-ПЕТ АУСТРИЈСКИХ АВИОНА... ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ У ЦЕЛОЈ СТВАРИ ЈЕДАН КАПЕТАН КАРАБИЊЕРА ИГРАО ДВОСТРУКУ ИГРУ... ЧУДНА ПРИЧА...

ДА, ЧУДНА... ПАРАЛИЗОВАНА ДЕВОЈКА КОЈА ЈЕ ОБОРИЛА ДЕВЕТ-ДЕСЕТ АВИОНА...

СЛУШАЈТЕ, ВИ: РЕКАО САМ ЧЕТИРИ-ПЕТ...
ОЗБИЉНО ГОВОРИМ! РЕКЛИ СУ МИ ДА ЈЕ БИЛА НЕОБИЧНО ВЕШТА И... ХЕЈ, КУДА ЋЕТЕ? ОСТАНИТЕ НА МОСТУ ДА ВАМ ИСПРИЧАМ КРАЈ...
КРАЈ

Обуците Мелани

Ево одела по моди шездесетих година прошлог века које се носило у Европи и Америци. Тело и руке залепите на картон и исеците, остале делове не. Пинг-понг лоптицу навуците на чачкалицу па лице обојите воденом бојицом. Пре него што четкицу умочите у боју, обавезно је насапуњајте, како би се боја примила на лоптицу (црт. 1). Залепите косу па је позади подвијте (црт. 2). Саставите делове капе А, Б, Ц и Д као на црт. 3. Савијте тело у купу (црт. 4), залепите где је означено, просеците жилетом по цртицама, навуците део јакне (црт. 5), провуците руке (црт. 6) и ставите главу (црт. 7). Капу ставите на главу и залепите машну.

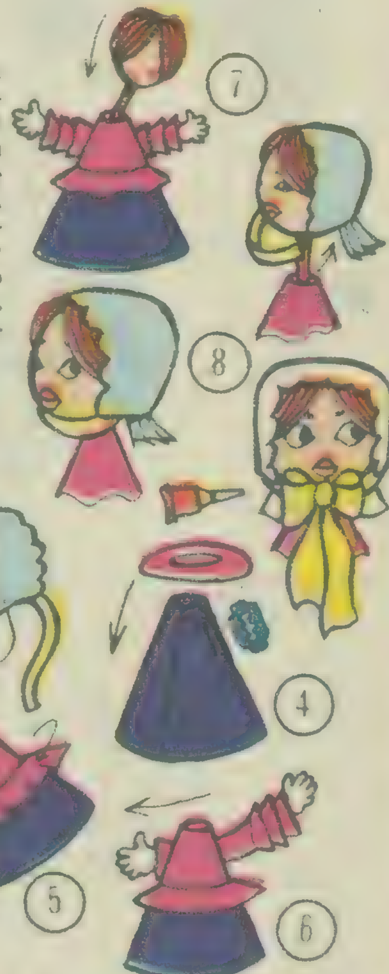

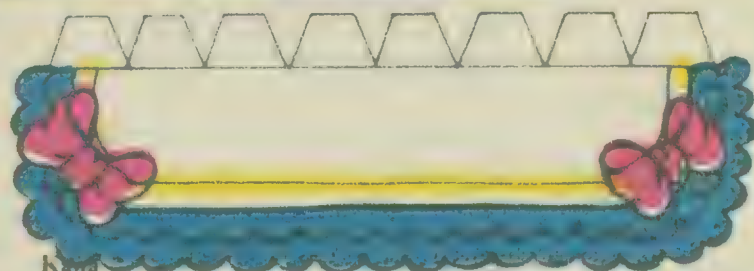

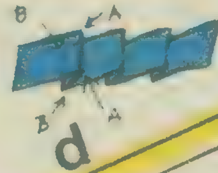

prosveta

ВАС ПОЗИВА ДА СЕ ПРЕТПЛАТИТЕ!

1 2 3 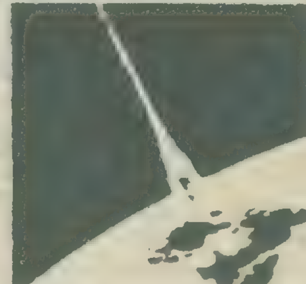

МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА

СРЕДИНОМ 1986. ГОДИНЕ ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ЧЕТВРТО, ПРОШИРЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ ПОПУЛАРНЕ И ТРАЖЕНЕ КЊИГЕ ЗНАЊА!

САЖЕТ ПРИКАЗ СВИХ ЗНАЊА ЕПОХЕ НЕОПХОДНИХ САВРЕМЕНОМ ЧОВЕКУ!
МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА
у 3 тома ћирилицом

— 20% текста и илустрација више но у претходном издању
— око 3.500 страна, формата 19 x 27 цм
— 50.000 обрађених појмова
— 8.000 слика, цртежа, графикона и портрета
— 18 великих вишебојних географских карата и преко 100 црно-белих карата у тексту
— 45 црно-белих табли са око 300 прилога
— 30 табли у више боја са преко 200 репродукција

МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА У НОВОМ ИЗДАЊУ ДОНОСИ:

— последњу реч науке у приступачном облику
— најновије податке из свих области људског стваралаштва и активности о свим значајним личностима и појмовима
— са посебним акцентом на историју и културу свих народа и народности Југославије

МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА
књига за ђаке, студенте, за целу породицу

ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ!

КУПОНОМ ИЗ ОВОГ ОГЛАСА СТИЧЕТЕ ПРАВО НА ДРУГУ ПРЕТПЛАТНУ ЦЕНУ ОД 15.000.— ДИНАРА!
ТРЕЋА ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА ЋЕ БИТИ ЗНАТНО ВИША!

Џ. К. Купер
ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ТРАДИЦИОНАЛНИХ СИМБОЛА

ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ПОЧЕТКОМ 1986. ГОДИНЕ!

(У сарадњи са „Нолитом")

Колико је стар кукасти крст (swastika) као један од најкомплекснијих симбола и где је коришћен? Да ли црна мачка значи добру коб широм света или неки људи мисле да доноси несрећу?
Џ. К. Купер даје објашњења за ове и многе друге симболе, узимајући примере из таоа, хришћанства, јудизма, будизма, ислама, тантре, преколумбовских религија западне хемисфере и вуду-култова Бразила и западне Африке. Документујући порекло и значење традиционалних симбола широм света, овај јединствени приручник обрађује на жив, информативан и често ироничан начин близу 1.500 одредница, а садржи, поред 210 илустрација, и глосар и библиографију.

Формат: 16,5 x 24 цм; повез: тврд; писмо: латиница

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 2.500.— ДИНАРА

Др Зоран Живковић
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА НАУЧНЕ ФАНТАСТИКЕ

ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ПОЛОВИНОМ 1986. ГОДИНЕ!

Највећи издавачки SF подухват свих времена код нас. Све што сте одувек желели да сазнате о чудесном свету SF жанра, а нисте имали одакле да се обавестите.

Формат: 18 x 24 цм; повез: цело платно; писмо: латиница.
ПРВА ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 2.800.— ДИНАРА.

ПРЕТПЛАТОМ НА НАША ИЗДАЊА ОБЕЗБЕЂУЈЕТЕ СВОЈ ПРИМЕРАК ПОД НАЈПОВОЉНИЈИМ УСЛОВИМА!

Непотребно прецртати
ЗАБАВНИК, 15. 11. 1985.
Поруџбени купон 475

....
(Место и датум)

ИРО „ПРОСВЕТА" ООУР Издавачка делатност
11 000 Београд, Добрачина 30
Поштански фах 356, телефон 642-772

Претплаћујем се на:

1. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА .... 15.000.—
2. Џ. К. Купер ИЛУСТРОВАНА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ТРАДИЦИОНАЛНИХ СИМБОЛА .... 2.500.—
3. З. Живковић ЕНЦИКЛОПЕДИЈА НАУЧНЕ ФАНТАСТИКЕ .... 2.800.—

Износ од .... динара обавезујем се исплатити:
а) Одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине" уплатнице, са 20% попуста;
б) У .... једнаких месечних рата (најмањи износ рате 800.— динара, највише 10 рата), почев од наредног месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете".

У случају спора уговорена је надлежност V општинског суда у Београду.

....
(Презиме, име оца, и име и занимање)

....
(Назив поште, место, адреса и телефон у стану)

....
(Својеручни потпис, бр. л. к./СУП)

Књиге слати на: СТАН — РАДНУ ОРГАНИЗАЦИЈУ

САЧЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ" УПЛАТНИЦЕ!
НЕПОТПУНЕ ПОРУЏБЕНИЦЕ НЕЋЕМО УЗИМАТИ У ОБЗИР!

ОГЛАС „ЗАБАВНИКА" — Д Ж — ДЗОЗ ОГЛАСНА АГЕНЦИЈА

МИРНИ ДИНАМИТАШ ИЗ СТОКХОЛМА

Овога пута гледаћете феноменалну галерију великих књижевника који нису никада добили Нобелову награду.

УПОЗНАЈТЕ АЛФРЕДА НОБЕЛА

Да није било Алфреда Нобела, не би било толико експлозија у цртаним филмовима. Пошто се родио 1833, овај Швеђанин није могао да рачуна на велику славу свога проналаска у цртаном филму. Одмалена је био склон проналазаштву. Тим послом се бавио у радионици свога оца, где се иначе производило опако средство – нитроглицерин. Једнога дана код Нобелових је дошло до експлозије нитроглицерина. Погинуо је Алфредов млађи брат и неколико других недужних људи. Тада се Алфред зарекао да ће пронаћи начин да обузда овај ужасни експлозив. Године 1867. пронашао је динамит тако што је нитроглицерину додао једну другу материју и учинио да се овај сада може да преноси и чува без опасности. Да би се изазвала експлозија, било је потребно активирати детонатор, то јест запалити фитиљ! Ово епохално откриће створило је од Нобела, хемичара и проналазача, моћног индустријалца. Није било земље у Европи која није имала фабрику динамита. Путујући и упознајући нове људе, Нобел је постао прави светски човек. Свестан страховите разорне моћи својих изума (поред динамита пронашао је и бездимни барут и друге експлозиве) уколико се употребе у ратне сврхе, Нобел је широкогрудо помагао све организације које су се бориле за мир у Европи. Када је умро, 1896. оставио је огромну суму новца од које се додељују Нобелове награде за ванредна достигнућа из физике, хемије, медицине, књижевности и залагања за мир, јер је она одржавала његову наду да људи неће злоупотребити његове проналаске. Прву Нобелову награду за мир, заслужено је, 1901, добио Анри Дилан, оснивач Црвеног крста.

КО БИ РЕК'О?

Ово је списак писаца који су били кандидовани за Нобелову награду, али им је Шведска академија ипак није доделила. Да је то велика неправда према њима, а брука за Академију, увериһете се и сами ако простудирате списак „недобитника" Нобелове награде за књижевност:

Лав Толстој
Антон Чехов
Џозеф Конрад
Марк Твен
Хенри Џејмс
Максим Горки
Бертолд Брехт
Марсел Пруст
Вирџинија Вулф
Пол Валери
Теодор Драјзер
Сигмунд Фројд
Х. Џ. Велс
И многи други...

СВЕТ У КОМЕ ЖИВИМО

Да ли знате да се број становника на Земљи за последњих хиљаду година утростручио?

1000. г. п.н.е. било је 50.000 000 људи
200. г. п.н.е. 150.000 000
1100. н.е 320.000 000
1700. 600.000 000
1850. 1.200 000 000
1950. 2.500 000 000
1985. 5.000 000 000
2085. (?)10.000 000 000

Очекује се да ће се на почетку 22. века ова експлозија прираштаја зауставити на нултом расту. Земљина кугла ће бити пренасељена!

ВЕСЕЛА АРИТМЕТИКА

Уколико су вас претходни бројеви, као савесног становника планете Земље, забринули ево бројева који би требало да вас забаве. Вреди запамтити ове комбинације, јер њима можете одушевити своје другове и оставити утисак на своје наставнике. Ево које су и какве те комбинације:

$9\times9+7=88$
$98\times9+6=888$
$987\times9+5=8888$
$9876\times9+4=88888$
$98765\times9+3=888888$
$987654\times9+2=8888888$
$9876543\times9+1=88888888$
$98765432\times9+0=888888888$

$1\times9-1=8$
$21\times9-1=188$
$321\times9-1=2888$
$4321\times9-1=38888$
$54321\times9-1=488888$
$654321\times9-1=5888888$
$7654321\times9-1=68888888$
$87654321\times9-1=788888888$
$987654321\times9-1=8888888888$

$1\times8+1=9$
$12\times8+2=98$
$123\times8+3=987$
$1234\times8+4=9876$
$12345\times8+5=98765$
$123456\times8+6=987654$
$1234567\times8+7=9876543$
$12345678\times8+8=98765432$
$123456789\times8+9=987654321$

$1\times9+2=11$
$12\times9+3=111$
$123\times9+4=1111$
$1234\times9+5=11111$
$12345\times9+6=111111$
$123456\times9+7=1111111$
$1234567\times9+8=11111111$
$12345678\times9+9=111111111$

ПОСТОЈИ ЛИ НЕМУШТИ ЈЕЗИК?

Научнике не мучи питање колико животиња данас живи на Земљи и колико ће их живети у 22. веку, али их мучи: имају ли оне свој језик? Др Дулитл је у то чврсто веровао. Данашњи зоолози, међутим, мање-више сумњају! Ипак, веома су занимљива нека испитивања којима је подвргнута једна врста мајмуна која живи у Кенији. Установљено је да, испуштајући три различите врсте гласова, упозоравају своју сабраћу на присуство једног од три њихова најљућа непријатеља. То су леопард, орао и змија. Када чују сигнал „леопард" сви јуре да се што пре успентрају на дрво, кад чују сигнал „орао" упиру поглед у небо и збијају се у гомили, а кад чују сигнал „змија" сви се усправе на задње ноге и зуре у високу траву око себе.

Када су им научници пустили исте ове сигнале снимљене на магнетофонску траку, мајмуни су у

првом моменту били збуњени јер су очекивали и следећу, визуелну информацију од мајмуна који упозорава. Али, иако се мајмун – алармер није појављивао, а упозорење са траке, сакривене у жбуњу, и даље долазило, они су, у зависности од типа упозорења, или јурили на дрво или зурили у небо, или се пропињали на задње ноге. Судећи по овоме, др Дулитл је имао право. Животиње су у стању да се споразумевају. Кад ваш пас лаје, или кад ваша мачка мјауче, можда вам нешто важно саопштавају. Ако не разумете, сами сте криви, вероватно их не слушате довољно пажљиво!

Илустровао Зоран Петканић Петко

Мила и Тимоти Бајфорд

УМЕТЕ ЛИ ДА ПЕРЕТЕ ЗУБЕ?

БЕЛАВОСТ

БОЛЕСТИ ЗУБА У ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ ДОБИЛЕ СУ ЗАСТРАШУЈУЋЕ РАЗМЕРЕ. НА ПРИМЕР, КАРИЈЕС СЕ СРЕЋЕ КОД 80–90 ОДСТО ЉУДИ, БОЛЕСТИ ДЕСНИ МУЧЕ ВИШЕ ОД ПОЛОВИНЕ СТАНОВНИШТВА. И ТО НИЈЕ СВЕ...

Да ли умете да перете зубе? Питање ће, највероватније, насмејати многе. Зар има нешто простије? Узмеш четкицу, истиснеш пасту из тубе и за минут-два готово. Међутим, лекари су недвосмислено утврдили: већина оних који посете стоматолога још нису научили да перу зубе

Многи стижу код стоматолога жалећи се на зубобољу. Код неких је у питању реакција зуба на хладно и топло, код других на слатку, киселу или, пак, чврсту храну. Добар део њих жали се на бол у додиру с четкицом за зубе. У питању су, разуме се, болни симптоми присуства каријеса. А специјалисти Светске организације здравствене заштите сматрају да, кад би свако од нас правилно прао зубе, кроз највише педесетак година болест као што је каријес била би потпуно ликвидирана.

Кварни зуби могу често да буду главни кривци за многе разне друге болести јер се, крвним и лимфним судовима, инфекција преноси до других органа. На пример, невоље с варењем примећене су готово код свих људи с болесним деснима. Многи лекари сматрају да су нека кожна обољења, прерана оседелост и опадање косе последица невоља са зубима. Човек много година може безуспешно да иде код офталмолога, оториноларинголога, дерматолога, интернисте и других лекара-специјалиста а да и не помисли да су кривци за тегобе баш болести зуба.

Обавезне две четкице

Један од не баш безначајних криваца за болести зуба је, несумњиво, и цивилизација. Умногоме је изменила начин исхране, посебно у градовима где се највише троше топла јела с обиљем угљених хидрата, посебно у конзервама. Оваква храна постаје кривац за образовање танке беличасте наслаге (плака) на зубима, претече многих болести усне дупље. Наиме, утврђено је да у једном милиграму наслага има до 800 милиона живих микроба који изазивају киселину а она, опет, напада зубе и десни.

Да би се спречило скупљање ових меких наслага, неопходно је не само редовно него, пре свега, правилно прати зубе. И при том основну улогу игра четкица за зубе а не, како многи мисле, паста или прашак. У првом реду ваља обратити пажњу на главу четке. Стоматолози препоручују: кратке – најдуже 2 центиметра. Ако је дужа и шира површина четкице на којој се налазе длаке, онда је скидање наслага мање успешно. Дршка четкице мора да буде савијена да би се лакше допрло до свих зуба.

И те како је важан квалитет четкице. Идеално је да буде чврста, стално и на сваком свом делу, како би лакше и дубље продрла у канале између зуба. Меке четке су углавном траћење времена. Уз ово ваља напоменути да четку од природне длаке треба користити највише два-три месеца, онда је мењати. И још нешто: много је боља синтетичка и то она у којој је свака длака заобљена. У природној четкици постоје канали невидљиви голом оку у којима се скупљају микроби.

Четка мора да се креће

ПИТАЈТЕ РОДИТЕЉЕ ЗА ПРВИ ЗУБ!

УТИЦАЈ УШТАПА НА МЛЕЧЊАКЕ

НИЦАЊЕ ЗУБА ЈЕ УВЕК ДОГАЂАЈ У ПОРОДИЦИ, АЛИ ПРИЧА СЕ РЕТКО ЗАВРШАВА НА ТОМЕ...

Вероватно сте већ имали прилике да на врату неке особе запазите ланчић с необичним привеском: зубић претворен у драгуљ тако што је окован златом или сребром. И питали сте се да ли је то само украс или, можда, има неке везе с народним веровањем. Дилеме нема, истини је, сасвим сигурно, ближа друга претпоставка везана за сујеверје и неку врсту исцелитељског ритуала који ником није стран, па ни нама.

Први зуб детета наши родитељи често ће протрљати сребрним новчићем, како би остао бео и чврст, баш као и онај који ће га заменити. А кад испадне, ставиће га у нешто (најчешће у јабуку) и, уз најлепше жеље власнику, пребацити га преко крова куће. Ако је имају, наравно. Или ће га, заједно с хлебом, дати неком псу да га поједе и при том изговорити „чаробне" речи: „Ево и теби дрвен-зуб, ти чеш мени гвозден-зуб!" Неки ће опет први млечњак детета сачувати до његове зрелости, а онда му га поклонити као амајлију.

Шта је испод прага?

Први млечњак Италијани љубоморно чувају до женидбе или удадбе детета, да би га мајка на тај дан поклонила законитом

ЗБОГ ЗУБА

вертикално, затим дијагонално и, на крају, кружно. И то и с унутрашње и спољашње површине зуба, увек по десетак пута, јер тада не само што се скидају наслаге него се и добро масирају десни.

Човек мора да има најмање две четкице. Ствар је у томе што микроби који са зуба стигну на четкицу не страдају све док је она влажна. А четкица се потпуно осуши тек након 24 сата и зато је неопходно „имати „јутарњу" и „вечерњу". Још један савет: нека вас не мрзи да после сваког јела водом исперете уста.

Уз слаткише тврд сир

Прочитајте овде и неколико речи о прашковима и пастама, мада њихова улога у одржавању хигијене зуба и усне дупље није нарочито велика. Обични зубни прашак (код нас га је готово немогуће наћи) чисти зубе исто као најскупља паста. Разлика је једино у мирису и паковању.

Постоје, такође, многе пасте којима је на туби исписана намена – да спречава болести зуба и десни. Њих треба користити јако опрезно, предвиђене су за људе који углавном нису у добрим односима са својим зубима. Зато је препоручљиво да се сваки човек посаветује са стоматологом коју пасту да употребљава.

Многе болести зуба настају и због неправилне исхране. Ткиво усне дупље врло је осетљиво на недостатак флуора, калцијума и фосфора. Да би флуора било довољно добар је зелени чај: две кашичице чаја садрже дневну норму тог микроелемента. За зубе је корисно и млеко, зелен, ораси и риба, због калцијума.

Слаткиши су, међутим, права напаст. Чоколада, сладолед, газирани напици („пепси" и „кока-кола", на пример) при неумереном конзумирању уништавају зубну глеђ изазивајући каријес. Да би се неутралисало дејство киселина и шећера, потребно је одмах појести комадић тврдог сира или попити неколико гутљаја млека. И на крају, да би се сачували зуби неопходно је што чешће јести тврду храну – свежу шаргарепу, јабуку, репу, купус. Не каже се у народу узалуд „Зини да ти кажем какав си!"

П. М.

НАЈЧЕШЋЕ БОЛЕСТИ

Каријес – распадање и труљење зубне глеђи под утицајем млечне и јабучне киселине и микроба који се налазе у устима. У почетку се појављује плак (танко бескуласта баскага), а затим шупљина коју на први поглед није лако открити. Процес брзо напредује. С обзиром да 3 одсто цивилизованог света има кариозне зубе, сматра се најраспрострањенијом болешћу човечанства.

Пулпит – запаљење нерва у зубном каналу. По правилу је резултат запуштеног каријеса. Изазива неиздржив бол. Овде се сврстава и гангрена нерва. А кад се све ово искомпликује долази до пародонтита – запаљења кости око зубног корена.

Пародонтопатија – најтежа и тешко излечива болест зуба и вилице. Од ње страда готово три четвртине старијих људи. На деснима се јавља запаљење и атрофија. На изглед здрави зуби постепено се расклимавају и испадају. Болест може да траје годинама утичући на читав организам.

Гингивит – запаљење десни; ивице десни су отечене, црвене, осетљиве на додир, лако крваре. Може се јавити и као пропратна појава других болести, мада је најчешћи узрок тотална небрига о зубима.

Зубни каменац – алкални талог (угљокисели и фосфорни креч) из пљувачке, а делом из лучења запаљене слузокоже. Таложи се на зубима, оштећује их, често изазива запаљење десни. Појављује се у свим узрастима, чак и код деце. Потребно га је бар двапут годишње очистити.

Илустровао Зоран Петканић Петко

власнику. Тиме се кажу, син или ћерка званично одвајају од родитеља (и њихове куће). У неким алпским областима, такође у Италији, затим у Калабрији и на Сардинији, негује се обичај да се први зуб првог детета закопава испод прага како би „смрвис" све недаће и све болести и обезбедио укућанима здравље и срећу.

Нешто слично среће се и на Филипинима где се први испали зуб сакрива у стабло кокосове палме, јер се, по веровању, само на тај начин обезбеђује даљи правилан раст зуба и способност да се, уз њихову помоћ, храна претвара у здравље.

Избијање првих зуба у Нигерији је повод за магијско-исцелитељски ритуал који се заснива на сличности. Ево каквој:

За децу у првој и другој години живота припрема се храна чији је главни састојак кора дрвета званог „пампула". То није случајно. Кора овог дрвета прекривена је израштајима налик на оштре, лавовске зубе. Није, дакле, реч о лековитом својству биљке него о њеном изгледу који изазива одређене асоцијације односно повезивање с другим појмовима. Отуда и претпоставка да ће онај ко једе кору овог дрвета добити и његове „зубе".

Слични су и обичаји на неким острвима у Тихом океану и у Амазонији, с тим што се храна не припрема с кором него с кореном неких биљака: у ноћи пуног месеца потапа се у воду коју дете затим пије – све време док му зуби расту. Истовремено му се вилице масирају жуманцетом из првог јајета младе кокошке. Масажа се понекад изводи и уз помоћ златног предмета који се добија од племенског врача, или се за то користи средина из дрвета банане, иначе доста мекана, али само ако је ишчупано из корена и то у време такозваног уштапа – кад се Земља, Месец и Сунце нађу у истој линији. Уштап треба да има утицај на будући изглед зуба који морају да се виде у мраку и, по потреби, застраше непријатеља.

Зашто страдају очњаци

Правилно израстање зуба је веома важно за народе којима су они оруђе за рад, јер њима размекшавају биљне нити или жваћу корен маниоке од којег се, на тај начин, добија брашно. Зато је, ваљда, страх да зуби неће нормално израсти инспирисао нека племена у Амазонији на један занимљив обичај:

Пре свега, деци млађој од године дана не дозвољава се да голим телом додирују земљу, да зли духови, који по веровању бораве у њој, не би могли да им онеспособе вилице. И за сваку сигурност земљу стално прекривају асурама. Први испали млечњак сакривају негде под кровом колибе и неко време чешљају дете нарочитим чешљем од оштрих животињских зуба који је власништво шамана (ритуалног свештеника). Верује се да ће, захваљујући томе, зуби детета да расту право и правилно и да буду здрави. И кад одрасте омогућиће му да од палминог лишћа прави танке нити за шивење или да љушти лијане обезбеђујући материјал за лежаљке, асуре и корпе.

Какву све важност неки народи придају здравим зубима говори и пример извесних етничких група у Бразилу и Боливији: да би отклонио болест, народни исцелитељ вади пацијенту очњак – на здраво! – пробуши га и заједно с чаробним каменчићем окачи тој истој особи око врата. Оздрављење је „осигурано" а привезак касније може да се прода за велики новац, као амајлија која штити од свих зала...

Д. Варагић

ХИТ Миџ Јур: „ДА САМ..."

МИЏ ЈУР (MIDGE URE) ЈЕ ЈЕДАН ОД ОНИХ ЉУДИ КОЈИ СУ ОБЕЛЕЖИЛИ 1985. ГОДИНУ. СА БОБОМ ГЕЛДОФОМ ПОКРЕНУО ЈЕ И ОСТВАРИО БЕНД ЕЈД (BAND AID) ПОКРЕНУВШИ ТИМЕ ПРАВУ ЛАВИНУ ХУМАНИТАРНИХ АКЦИЈА У КОЈИМА ЈЕ И САМ УЧЕСТВОВАО. НЕДАВНО ЈЕ ОБЈАВИО САМОСТАЛНИ СИНГЛ С НАСЛОВОМ „ДА САМ..." („IF I WAS..."). ПРОЧИТАЈТЕ КАКАВ БИ БИО ДА ЈЕ...

Да сам... политичар

Одмах бих замолио Боба Гелдофа да се укључи у рад моје партије и одмах бих му натоварио сав посао на врат. Британија је, као и цео свет, у прилично незгодној ситуацији и сам, једноставно, немам идеју од чега би требало почети. Најлакше је рећи: „За почетак ћемо уклонити незапосленост. „Али како се то тачно ради и како се заправо отварају нова радна места, е, то не знам.

Многи пропусти и скривене мане нашег политичког система изашле су на видело захваљујући Бенд Ејд (Band Aid) пројекту и Лајв Ејд (Live Aid) концерту. Просто је застрашујуће када одједном схватите колико је политика умешана у све око вас. Вероватно, када се посматра са стране, изгледа врло једноставно купити неколико камиона, пар тона жита и све то одвести у Судан. А стварност је, на жалост, много другачија. То је већ међународна ствар и владе морају да се договарају и усаглашавају око мора разних ситница да једна не би повредила права оне друге. У случају акција које смо организовали било је једноставније јер ми заиста јесмо само обични музичари али су очи целокупне светске јавности биле упрте у нас.

Гелдоф је упоран као камила и ништа на свету не може га задржати када науми да нешто изведе. Састали смо се прошле недеље да се договоримо око неких акција и Боб је, као да је то најнормалнија ствар на свету, позвао Белу кућу и питао: „Па добро, шта је с тим проклетим житом?". Невероватан је. Мислим да ја никада не бих могао да тако нешто урадим. Можда ће он почети да се бави тиме озбиљно, без увреде, али Бобова музичарска звезда тамни већ неколико година, а изузетно је добар у улози генерацијског вође. Ја нипошто не бих волео да будем политичар. Штавише, мислим да бих се на том послу смртно досађивао.

Да сам... наставник

Предавао бих музичку или ликовну уметност, јер се ни у шта друго не разумем. У време када сам ишао у школу није било могуће учити музику овако како се то данас ради. Био сам недавно у једној школи у Глазгову да им помогнем око њихове ђачке акције за прикупљање помоћи Етиопији и видео сам да школска група има бубњеве, клавијатуре, гитаре... Нема више триангла, грамофона и сличних справа у настави. Та деца су на часовима научила да свирају „Да ли они знају да је Божић?". У моје време гитара на часовима музичке уметности није ни помињана, а ја некако нисам желео да свирам клавир. Сада деца у школи могу научити да свирају синтисајзер ако то желе и то ми се свиђа иако ми се због тога може десити да поред толиких школованих људи једноставно останем без посла.

Својевремено сам испољавао сликарски таленат али нисам сасвим сигуран да бих био добар педагог. Немам довољно стрпљења у опхођењу с људима и некако очекујем од њих да без поговора поступају по мојим наређењима. Претпостављам да бих био један од омраженијих наставника у школи, деца би говорила: „О, не, данас поново имамо час код оног Јура!". Био бих, дакле, нека врста баука.

Ипак, основна ствар која ми се у наставничком позиву не допада је то што ти људи често превише раде за ниске плате, а при том се од њих очекује да васпитавају будуће водеће политичаре, пословне људе и друге који ће управљати државама.

Да сам... војник

Волео сам то занимање, као и сви дечаци, уосталом. Допадале су ми се идеје о летењу млазним авионима, акције командоса и слично... Сада већ, то морам да признам, не бих волео да избије неки рат и да ме позову у војску. Сувише дуго сам сам себи шеф да бих могао тек тако да примам наређења од других људи. Не бих био у стању да стојим с пушком у строју испред неког човека који би ми издавао заповести. Моје би место у том случају поново било на бини, забављао бих војнике. Али идеја ратовања и убијања одавно ме нимало не привлачи, штавише, сматрам је бесмисленом.

Да сам... уметник

То је још једна од професија које делују занимљиво и та идеја ми се необично свиђа, али не знам колико би уистину било забавно гладовати, спавати у хладној соби и недељом пре подне продавати слике туристима. Можда би било лепо бити режисер. Да, снимање филмова ме такође не оставља равнодушним, мислим да би ми то одговарало. Али, да живим на Тахитију и сликам. А не, то никада.

Да сам... инжењер

То је и требало да постанем. Студирао сам две и по године, али сам још тада, као почетник у том послу, схватио да ме музика интересује више од било чега другог. Тада је још важила она теорија како треба студирати, добити диплому и тиме себи обезбедити радно место одмах и до краја живота. А данас милиони младих могу само да се сликају са својим дипломама. То је једина ствар за коју их још могу употребити.

Да сам... музичар

Кад мало боље размислим, никада нисам ни желео да постанем било шта друго и није требало да доносим неке преломне одлуке у животу. Драго ми је што могу да кажем да се бавим музиком и да живим од ње. Никада нисам стекао никакву диплому, али ионако нико од мојих пријатеља који су дипломирали нема неке велике користи од тога. С друге стране, ја сам на време схватио шта желим да будем, тако да ми је било савршено јасно да ми никакве одличне оцене из географије нису потребне. Једино место на свету до ког морам знати пут је лондонски аеродром... Надам се да пилот зна сва остала!

РЕКОРДИ

НАЈЗАД ПРВИ

Када је сингл „Новац ни за шта" („Money For Nothing") избио на прво место америчке топ листе, „Дајер Стрејтс" су заиста имали разлога за славље. Њихов највећи дотадашњи успех на листи синглова датира још из 1979. године када је хит „Султани свинга" („Sultans Of Swing") доспео до четвртог места. То је, што је посебно занимљиво, био њихов први сингл уопште. Иако су у последњих пет година многе њихове плоче постале златне или чак платинасте, тек је „Новац ни за шта" доспео на прво место, захваљујући америчкој турнеји групе која је управо у току. Додуше, имају и малу помоћ Стинга који гостује у овој песми, певајући пратеће вокале.

СВЕ ПЛОЧЕ

ЕЛВИС КОСТЕЛО (ELVIS COSTELLO)

„Mu Aim Is True", „Stiff", 1977.
„This Year's Model", „Radar", 1978.
„Armed Forces", „Radar", 1979.
„Get Happy", „F-Beat", 1980.
„Ten Bloody Marys And Ten How's Your Fathers", „F-Beat", 1980.
„Trust", „F-Beat", 1981.
„Almost Blue", „F-Beat", 1981.
„Imperial Bedroom", „F-Beat", 1982.
„Punch The Clock", „F-Beat", 1983.
„Goodbye Cruel World", „F-Beat", 1984.
„The Best Of Elvis Costello – The Man", „Telstar", 1985.

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

Ниједна песма никада неће променити свет. Оне се и не пишу због тога. Њихова је функција да помогну људима да схвате да увек постоји још нека могућност сем оне на коју су они навикли.

Пол Велер, „Стаил Каунсил" („Style Council")

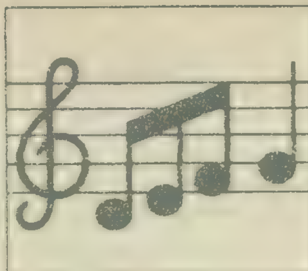

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ПОГЛЕДАЈ ДОМ СВОЈ, АНЂЕЛЕ

Текст: БОРА ЂОРЂЕВИЋ, изводи „РИБЉА ЧОРБА"

Погледај дом свој анђеле,
и скини паучину с очију,
видећеш призоре потресне,
видећеш несрећне и болесне,
видећеш чемер, смрт и јад.

Погледај стадо, анђеле,
све сами богаљи и просјаци,
слепи тумарају у гомили,
свима су кичму поломили
од тебе очекују спас.

Погледај багру, анђеле,
њихова душа је проклета,
свима су ставили амове,
себи саградили храмове,
руке им огрезле у крв.

Подигни мач свој, анђеле,
сети се крсташких ратова,
сети се прекланих вратова
кад дођеш Богу на истину
нек ти у души влада мир.

Услиши молитве, анђеле,
забогда поцркали душмани,
па буди анђео освете,
нек на својој кожи осете
шта значи беда, страх и бол.

И ТО СЕ ДОГАЂА

„ПОКЛОН" ИЗ ПУБЛИКЕ

Стивен Мориси, певач групе „Смитс" („The Smiths") на једном од последњих концерата погођен је посред лица паром кобасица. Очигледно, није се радило о поклону јер је Мориси познат као вегетаријанац. Вероватно је власник бачених кобасица планирао своју акцију унапред јер их је бацио према бини за време извођења песме „Месо убија", али није јасно да ли је хтео да изрази своје незадовољство тим ставом или пак да јавно покаже да се одриче меса.

Но, цела та прича није ни издалека занимљива као она која се догодила групи „U2" на концерту у Сан Франциску. Ту су одушевљени посетиоци у једном моменту почели да на бину бацају своје ципеле. Нису никога погодили, али је бина по завршетку те лавине била буквално прекривена ципелама тако да по њој није могло нормално да се хода. Шта рећи осим: **Невероватно!**

БИЛО ЈЕДНОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

КАД ШЕРИФ ДОБИЈЕ ОТКАЗ

ОВО ЈЕ ПРИЧА О ДИВЉЕМ БИЛУ ХИКОКУ, ХРАБРОМ РЕВОЛВЕРАШУ, ЧОВЕКУ КОЈИ ЈЕ У ОНА ВРЕМЕНА БЕЗАКОЊА, ПРАВДУ СТЕЗАО КАО ДРШКУ ОД СЛОНОВАЧЕ. НИКАДА НИЈЕ ПСОВАО И ВЕОМА РЕТКО ПОГАЂАО ПОГРЕШНЕ ЉУДЕ. УМРО ЈЕ МЛАД.

Пуним именом: Џејмс Батлер Хикок, звани Дивљи Бил. На слици у данима највеће славе.

Ако би се међу славним људима Дивљег запада правила ранг-листа храбрости, на врху би, у сваком случају, био Дивљи Бил Хикок, рођен као Џемс Батлер Хикок. То што је ту доспео – и остао, до своје преране смрти у тридесет деветој години, „криве" су новине. Оне су га створиле легендарном личношћу још за живота. А он се само прихватајући легенду – старао да је ничим не наруши

Један живот – један метак

У најранијој младости био је усамљени ловац у Стеновитим планинама. Затим је копао злато у долини Сакрамента. Борио се са Индијанцима, водио караване пионира на Запад, у рату Севера и Југа био обавештајац на страни Јенкија, а после рата живео је од карата и револвера.

Новинаре је Бил привукао кад су после грађанског рата у Америци објављени мемоари Џорџа Армстронга Кастера (он ће касније погинути у трагичном покољу са Индијанцима код Литл Биг Хорна).

„И као пешак и као коњаник Дивљи Бил је један од најлепших људи које сам икада видео –писао је Кастер. – Невероватно је храбар и запањујућом вештином рукује оружјем. Па ипак, његово понашање је лишено сваког парадирања и било ког облика разметљивости. Никад не говори о себи, сем ако му се не постави такво питање. Никад не изговара грубости или псовке. Билов ауторитет међу грубијанима са границе је неограничен: његова реч је закон. Увек носи два велика револвера са дршкама од слоноваче и ја га никад нисам видео без њих. Сасвим сигурно знам да је убио, увек с разлогом, пола туцета људи, многе је ранио, а при томе он лично није задобио ни најмању огреботину..."

Генерал Кастер под оним „пола туцета" није рачунао Индијанце и Јужњаке који су пали на Хикокову душу док се борио на страни Севера већ само жртве револверашких обрачуна.

Онда је новинар „Харперс виклија" Ворд Николс објавио разговор са Билом на тему најтежег обрачуна. Текст су прештампале разне новине разносећи Хикокову славу широм Америке. Наиме, не зна се да ли је Николс баш сасвим верно пренео Билове речи, тек у опису догађаја у којем је „Дивљи Бил био најближе Вечним ловиштима..." на попришту је остало једанаест мртвих разбојника. Његова слава је била толика да га је замолио за интервју чак и чувени новинар Хенри Стенли, онај исти који је у афричким прашумама пронашао изгубљеног истраживача Ливингстона

Тада за Дивљег Била Хикока настаје нови период живота. Још славнији, али и много тежи... Године 1869. добио је позив од грађана Хејс Ситија да буде шериф у њиховом градићу за који се дотад сматрало да нема опаснијег у САД. Ту се окупио најгори људски талог Дивљег запада и – како је неко записао – у њему је „људски живот вредео колико један метак"...

Дивљи Бил Хикок је прихватио част без размишљања.

Чим је стигао убио је извесног силеџију Строна. Наиме, Строн се заклео да ће на новог шерифа пуцати првом приликом, макар га угледао и с леђа. Стварно се догодило да је упао у један салун док се Дивљи Бил Хикок картао са још тројицом гостију. Као и обично Хикок је седео поред зида и једним оком мотрио на улазна врата. Видео је Строна чим се појавио, али је и даље мирно држао карте у руци. Револвераш се лагано примакао столу извлачећи оружје уверен да га шериф није спазио.

„Дивљи Бил је потегао брзином муње", причали су касније сведоци док су Строна износили с метком посред груди

И после тога у Хејсу Бил није никог јурио по граду. Знало се да он седи у салуну и чека. Сваки распојасани каубој који је хтео да се покаже увек је имао прилике да дође и да се одмери са Билом. Истини за вољу, таквих после Стронове погибије није било много.

Једног дана необичну шерифову наредбу да је у граду забрањено ношење оружја прекршио је угледни грађанин и коњички официр

Илустровао Брана Јовановић

Том Кастер, брат чувеног пуковника Кастера. Том Кастер се страшно напио и изашавши на улицу почео да разбија хицима фењере, излоге и лимене натписе изнад трговина. Бил га је зачас разоружао и одвукао у затвор.

Али кад се истрезнио, надмени Том Кастер је обећао да ће ту увреду „спрати шерифовом крвљу". Заиста, чим је плативши глобу пуштен из затвора, Кастер је с пет војника бануо у салун где је Хикок, као и обично, играо покер. Ужаснути гости повукли су се у други крај сале. Од стола за коцку устали су и Билови партнери остављајући шерифа самог поред зида који му је и овај пут био за леђима... Бил је у међувремену бацио карте и држао руке на белим дршкама својих „колтова". Нетремице је гледао шесторицу који су га опкољавали. Кастер се злурадо церио уверен да је неустрашивом шерифу коначно задао прпу. Први је покушао да извуче револвер. У исто време одјекнуше четири пуцња и четворица војника попадаше на под... Из Билових „колтова" извијао је плавичасти дим, а Том Кастер и пети војник заждише према вратима...

Бил врати оружје у футроле, покупи новац са стола, а онда откачи шерифску звезду и остави је поред расутог шпила карата. Његова мисија у Хејс Ситију тиме је била завршена.

Велики чистач Ебилејна

На својој кобили Нели лутао је готово две године, сада под још већим теретом славе – човека који је умирио Хејс Сити! Није ни чудо што га је 1871. године градоначелник Ебилејна, Џозеф Мек Кој, позвао да уведе ред у овај „град без закона". Захваљујући изградњи железнице, Ебилејн је преко ноћи од учмале селендре постао сточарски трговачки центар. Староседеоци, земљорадници, којима је припадао и градоначелник Мек Кој, чезнули су за оним мирним временима када се у Ебилејну нису окупљала непрегледна крда говеда са хиљадама пијаних каубоја, коцкара, сумњивих жена, разних трговаца, пробисвета и бегунаца. Јесте да се град обогатио, свакодневно су ницале нове куће, трговине, салуни, и хотели, али је и „цена људског живота постала најнижа у Америци"... Од неколико шерифа, најдуговечнији је био храбри Том Смит. Умирио је град за два месеца, али је једног јутра освануо мртав са неколико куршума у телу...

Кад је Дивљи Бил Хикок стигао у Ебилејн и окачио звезду, према каснијем причању градоначелника Мек Која, у револверашким обрачунима имао је већ четрдесет и три противника на души... То се знало, па му је и сама та чињеница олакшавала посао. „Бил је у Ебилејну представљао гвоздену руку", записао је његов најобјективнији биограф Вилијем Конели. „Он је био закон. Суд није постојао. Очистио је град и држао га чистим, мада је, да би то постигао, морао да убије неколико типова".

У Ебилејну се причало: „Били смо већ навикли да видимо како неко губи живот само зато што се другом није свиђао његов изглед, боја очију, крој одела, или што је одбио да пије с неким у друштву. Кад је стигао Дивљи Бил, то је постало прошлост..."

У ствари, опасност је у граду расла с доласком зиме, кад се овде окупљало и више од двадесет хиљада каубоја који су – после испоруке стоке – били пуни новца. Уз то су били жедни вискија, жељни жена и провода. Према тој маси разуларених момака, спремних на свакојака насиља, стајао је сада само Дивљи Бил Хикок и његов помоћник Вилијемс. Посла је у почетку било толико да је шериф, осим револвера, у рукама стално носио скраћену двоцевку, или репетирку, а за појасом нож... Али кад су необуздани сточари схватали да је супротстављање Биловим наредбама исто што и самоубиство, пушкарања и туче су престали. Осокољени староседеоци тада обзнанише да од пролећа идуће 1872. године више не желе да у свом граду виде крда говеда и пијане каубоје који Ебилејн сматрају стрелиштем. Било је то велико запрепашћење за све, а нарочито за сточарске трговце и власнике салуна. Рок је био „од пролећа". А сваке године, кад окопне снегови, сточари су, пред одлазак на деветомесечну испашу, приређивали урнебесан сабор. У лудом весељу, банчењу и пуцњави опраштали су се од својих зимских пријатељица и осталих удобности градског живота. Те године, ако је веровати грађанима ратарима, то је било последњи пут. И све то зато што иза ове одлуке стоји – Дивљи Бил Хикок!

Има паса – нема паса!

На једном тајном састанку тридесет ебилејнских угоститеља, међу којима је главну реч водио Тексашанин Бен Томсон, и сам познат као опасан револвераш, донета је одлука да се непоколебљиви шериф ликвидира. Бен Томсон је био сувласник највећег и најлуксузнијег салуна „Бикова муда" где је, у мирним тренуцима, Бил најрадије навраћао на партију покера. Задатак да убије шерифа добио је (извучен коцком) Фил Ко, Томсонов ортак. Али, власници салуна ипак нису били тако јединствени као што је изгледало: неко је шапнуо Дивљем Билу Хикоку шта му се спрема...

Дан уочи сабора, Бил је усред града окачио упадљив плакат:

„Дозвољено је неограничено коцкање, опијање, туче неће бити кажњаване, али је најстроже забрањена употреба хладног и ватреног оружја. Ко испали макар један хитац, биће ухапшен и кажњен".

Прослава је сутрадан почела весело и наставила се и са доласком ноћи. Око десет увече, док је Бил са својим помоћником Вилијемсом седео у једном бару, град је већ био потпуно пијан. Улицама и салунима комешале су се гомиле каубоја, музика је трештала, а пијанци су урлали покушавајући да је надјачају. Споља су допирали крици и подврискивање, а онда се зачуо звук разбијеног стакла. Бил и Вилијемс су мирно седели, наоружани до зуба, осећајући на себи претеће погледе пијаних сточара. У ваздуху се осећала мржња и било је само питање кад ће и како севнути варница која изазива експлозију.

Тада на улици, испред бара, одјекну пуцањ. Сви погледи били су упрти у Дивљег Била.

– Остани овде! – рекао је помоћнику. – Ако те неко изазове, пуцај без оклевања!

Изашао је на улицу с пушком у рукама и одмах спазио Фила Коа који је држао револвер.

– Зашто си пуцао? – рече Дивљи Бил Хикок претећим гласом.

– Пуцао сам на једног пса! – дрско одговори Фил Ко.

– Овде нема паса! – одсече Бил гледајући Фила право у очи, али није пропустио да примети ни каубоје који су се сад окупљали под сенком надстрешница у злослутном ишчекивању.

– Има паса! – одговори Фил врло гласно и поново опали метак који окрзну Билову бутину.

Одјекнуше два пушчана хица готово истовремено и Фил Ко се сруши као покошен. Међу каубојима настаде комешање. Бил спази неког ко је трчао из мрака према њему. Бацио је пушку и потегао револвере. Два метка одјекнуше и човек паде. Дивљи Бил Хикок лагано одшета до убијеног и на свој ужас виде да је то његов помоћник Вилијемс! Није га на време препознао!

То је био крај прославе. Још пре зоре каубоји су заувек напустили Ебилејн, а староседеоци ратари показаше се неправедни према шерифу. Одлучили су да Дивљем Билу Хикоку уруче – отказ.

– Пуца сувише и не увек у праву мету – објаснили су.

Д. Брандон

ЛЕСТЕР ДЕЛ РЕЈ

ТАЈНА ЗВАНА ИНСТИНКТ

СВИ СУ ОНИ ЗНАЛИ ДЕЛИЋЕ СВОЈЕ ИСТОРИЈЕ – СМАТРАЛИ СУ ИХ ЛЕГЕНДАМА. ЗНАЛИ СУ ДА ЈЕ МИЛИОН ГОДИНА ПРЕ ЊИХ ПОСТОЈАО ЧОВЕК. ОН ЈЕ СТВОРИО ПРВОГ РОБОТА. А ОНДА...

Одмах по повратку са Венере, робот Сентри, шеф биолошких истраживања, упутио се у главну лабораторију. Био је љут што је морао макар и на пар дана да се одвоји од Пројекта који је ушао у најодлучнију фазу.

У тој лабораторији све је започело пре готово 400 година. Сентрију и групици сарадника био је потребан скоро читав век да од гена и хромозома направе зигот рибе. Још један век је прошао док су произвели Оскара, прво вештачки створено прасе. И ту су стали. Сентрију се понекад чинило да нису ни корак ближе свом крајњем циљу – поновном стварању Човека.

Затекао је своје сараднике окупљене око стола за експерименте на коме је женка једанаестог пара лежала у типичној укрућености мртве протоплазме.

– Зар опет? – очајно процеди Сентри. – Шта је са мушкарцем?

– Жив је, али неће још дуго – тмурно одговори Сиофор, главни асистент и први робот обучен у Сентријевој техници производње гена. Кроз стаклени зид, у суседној лабораторији видео се мушкарац како пузи по поду испуштајући неартикулисане крике. Још један пораз, помисли Сентри.

– Забраните приступ осталима – наредио је. – Јавност не сме да сазна за овај неуспех. Протести против експеримената на поновној креацији човека били су све гласнији, а опште уверење да не треба дирати у изумрле форме живота, све снажније.

– Шта има ново на Венери? – упита један робот Сентрија, у намери да мало разблажи мрачно расположење које је притисло групу научника.

– Ништа. Само лажни аларм. Мислим да човек никад није успео да успостави независне, самодовољне колоније. Ако и јесте, нису преживеле. Но, нашао сам нешто за шта би музеј дао читаво богатство. Једва сам успео да га провучем кроз царину.

Радознало су се окупили око сандука у углу лабораторије. Сентри га је отворио и из њега извукао једног од најстаријих и најгрубљих модела робота до сада откривених. На зарђалом трупу је блистала плочица за идентификацију:

СЕР. Бр. 324МД2991. ХИРУРГ.

– Механичар за људска тела – превео је Бесвун. – Па то значи...

– Управо то. Мора да зна како је направљено људско тело, ако му меморија није уништена. Случајно сам га нашао у једнојували и учинио ми се доста добро очуван. Ако можемо да га активирамо...

Празноверне будале

Бесван, физичар, одмах је приступио послу око прастарог робота, а Сентри се придружи роботима који су већ започели обдукцију на мртвој жени. Обична сочива у својим очним дупљама заменио је неутринодетекторским, јер је једино неутрино честица могла да продре у осетљиве ћелије протоплазме а да их не уништи. Истовремено, требало је да омогући потребно увеличавање од преко милион пута. Изгледало је да је организациони шаблон у ћелији у реду. Укључио је своје микронске руке и започео осетљиви процес опипавања неуронских спојева.

Где смо погрешили? – размишљао је. Једанаест парова – једанаест пораза. Векови проведени у безуспешним покушајима да се поново створи стваралац роботске расе. Шта даље?

У деликатном послу прекинуо га је позив Главног Администратора да хитно дође на разговор. Сентри тихо опсова. Шта хоће сад? Да финансирање пројекта не зависи од тог тупоглавог бирократе, знао би он шта да му каже... Да нису сазнали за шверцованог робота?

Но, вести су биле далеко горе. Фондови за истраживања драстично се крешу. Откривено је мноштво нових планета око Арктуруса, колонијализација захтева огроман буџет, па тако све остало долази у други план. Наравно, у случају успешног исхода експеримента, ствари би другачије стајале, али пошто се већ толико тапка у месту...

Празноверне будале! – помислио је Сентри. Ово је само изговор. Плаше се човека. Стрепе да би их потчинио, поробио.

Сви су они знали делиће своје историје – сматрали су их легендама. Знали су да је милион година пре њих постојао Човек. Он је створио првог робота. Усавршио га је приближно до њиховог постојећег нивоа. Онда је дошло до некаквог сукоба у коме су мрачне силе разориле фабрике, уништиле већину робота и готово све људе. Веровало се да је затим неко биолошко оружје докрајчило остатак људске расе. Остала је само шачица робота.

Ти праороботи почели су ни из чега у разореном свету. Векови су прошли док су поново направили машине које су правиле нове роботе. Двадесет миленијума је прошло пре него што је створена садашња цивилизација.

– Зашто је човек нестао? – обратио се Сентри Главном администратору, покушавајући да га уразуми. – То је кључ опстанка наше цивилизације. Да ли је покушао да сам себе мења, па се у том процесу уништио? Да ли ће се нама исто догодити? Знамо да смо слични човеку. Да ли ми можемо да се без ризика подвргнемо променама? Свесни сте да постоје хиљаде начина да се усавршимо. Могли бисмо да имамо више руку. Могли бисмо да савладамо гравитацију. Могли бисмо да додамо нова електронска кола у мозгове. Но, НЕ УСУЂУЈЕМО СЕ. Сигурно знате за теорију да ниједна раса не може креирати другу, супериорнију од себе – према томе, човек је био бољи од нас и сигурно је имао разлог што нас је направио оваквим какви јесмо.

Све док не сазнамо узрок његовог нестанка, не смемо да се подвргнемо никаквим променама. Процес еволуције смо свесно зауставили. По неким подацима којима располажемо, претпостављамо да је човек био на путу да сам себе мења. А нестао је. Сазнали бисмо много више кад бисмо умели да интерпретирамо његове сачуване траке са образовним програмом. Када бисмо успели да створимо само једног јединог Човека, урадили бисмо толико много... Не смемо сада да станемо!

Били смо близу

Администратор је само сумњичаво одмахивао главом.

– После оволиких година проведених на овом пројекту, ваљда имате неку претпоставку о разлогу нестанка Човека, Сентри?

Сентри је оклевао.

– Да. Мислим да је разлог ИНСТИНКТ. Углађена реакција, ненаучена мисао, неискуствено понашање. Човек је имао инстинкт и он му је у почетку помогао да опстане у суровој борби за опстанак. Знамо о неким инстинктима животиња, знамо како мрави истребљују једни друге. Мислим да је човек баш то урадио – зато што није могао да се ослободи својих примитивних инстинката, када му више нису били потребни. Требало је на време и на прави начин да се мења, да се усавршава. Као што и ми треба да се мењамо. Зар не видите, човек је једини кључ у нашем проблему.

– Жао ми је, Сентри, можда ћемо у

неко погодније време поново разматрати ваш проблем...

У лабораторији је наишао на наелектрисану атмосферу. Обдукција је била при крају а праробот је био активиран и постављен близу експерименталног стола.

– Погрешно, погрешно – шкрипао је праробот, одмахујући својом зарђалом главом. – Не може живи. Не добар мозак. Медула добра, церебрум не добар. Можда поремећај хипофизе. Не. Можда мутација. Врло лоше. Треба Миликен сечиво да видим.

– Не говори нашом биотерминологијом. Морамо му наместити сочива са адаптером. Морамо пажљиво на екрану пратити шта ради, узбуђено је говорио Бесван.

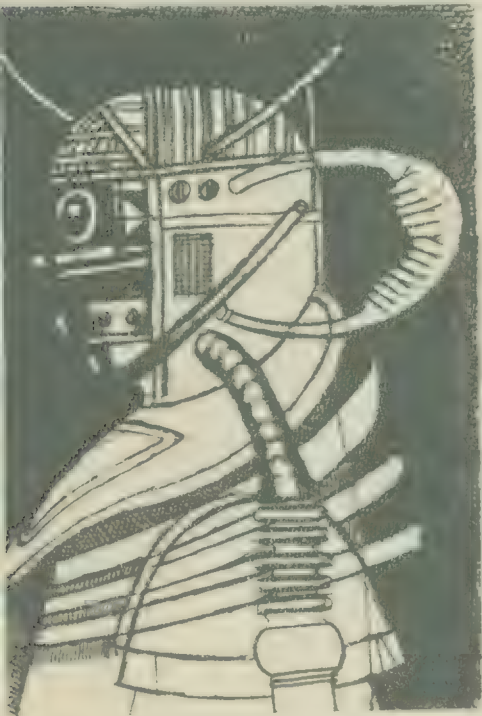
Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

– Ево, 324МД2991! А сад нам покажи шта не ваља!

Робот је почео вешто да ради својим микронским рукама.

– Дегенерик, врло лоше. Како живела? Нема кетона! Не разумем!

Сентри и Сиофор су са тоталном концентрацијом пратили шта ради Хирург. Грозничаво су уписивали сложене симболе у хромозомске моделе. Коначно је било готово.

– Хеј, шефе, да ли грешим или ми се чини да је ово врло слично ономе што смо покушали са једанаестим паром?

– Само неколико другачијих гена у три хромозома. Били смо близу... Хајде, на посао!

Сентри и Сиофор су почели ужурбано да раде, један на женској, други на мушкој живој ћелији које су сачували од једанаестог пара. Металне руке постале су једно са живом протоплазмом, осећајући њене микро реакције, убацујући још једну везу у ланац, замењујући један атом водоника једним хидроксил радикалом... Отклонили су дефектне гене и убацили исправне. Убацили су драгоцене ћелије у инкубатор који ће хранити организме све док не достигну степен развоја и зрелости потребан за процес образовања.

Одлучили су, додуше уз оклевање и известан ризик, да примене временско поље како би убрзали развој у досад још неиспитаном односу – 20 година на 24 часа. Захваљујући Администратору, имали су још свега један дан док сасвим не исцрпу фондове. Такође је одлучено да млађи робот Сиофор преузме на себе процес оживљавања и образовања помоћу сачуваних трака. Преостало је само чекање.

Када се овде једе

У првој фази, када је било јасно да су оба детета на изглед здрава и нормална, Сентри је у мислима почео да пише говор који ће одржати Администраторима. Садржаће све оно што научник осећа када успе да докаже противницима да нису били у праву.

У другој фази, при истеку 24. сата, заустављено је временско поље и робот Сиофор, посебно опремљен, ушао је у стаклену комору и започео процес оживљавања. Овај изузетно осетљив поступак обављен је са потпуним успехом. Пред занемелим роботима седели су савршено формирани мушкарац и жена. Сиофор је затим приступио процесу образовања. На главе им је поставио кациге у које су биле смештене траке са образовним програмом. У почетку, мушкарац и жена су мирно и тупо седели. Онда су ствари кренуле неочекиваним током. Мушкарац је нагло скинуо кацигу са своје, па одмах затим са женине главе.

– Хеј, шефе, шта ови раде? Изгледа да им није пријала ова трака. А шта је ово сад? Мушкарац је гурнуо жену са столице. Да није то тај њихов деструктивни инстинкт?!

Жена је села мушкарцу крај ногу, узела га за руку и спустила му главу у крило.

– Не, не – задовољно се смешио Сентри. Изгледа да су инстинкти већ увелико прорадили, мислио је. – Ћути и чекај!

Људи и роботи су се немо посматрали. Напетост је прекинуо груб глас мушкарца: – Хеј ви, роботи, када се овде једе?

Могу да говоре, са олакшањем помисли Сентри. Одлучио је да је дошао моменат да се коначно суочи са Човеком. Размишљао је како да га ослови. Неће их данас испитивати, неће им се наметати, нити објашњавати своје намере. Пожелеће им добродошлицу. Мора да су збуњени и уплашени. Учиниће све да им олакша прве моменте у свету робота. Проблем инстинкта може да причека.

Ушао је у комору. Мушкарац и жена нису показивали ни знака нелагодности и страха. Сентрију се учинило да је мушкарац чак и љут.

– Још један, а? Хајде, слободно приђи! Шта хоћеш? – загрмео је мушкарац, док се женка кикотала.

Сентри више није размишљао како да ослови Човека. Дубоко се наклонио и понизним гласом одговорио:

– Ништа, господару. Само да вас служим.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

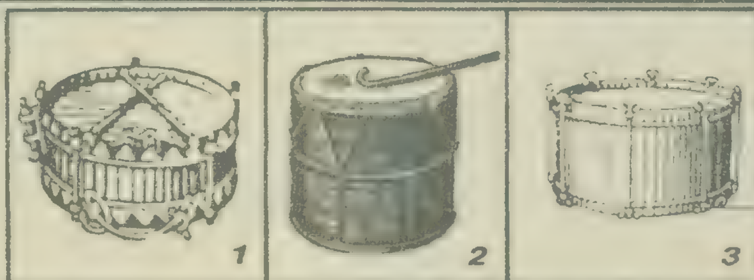

аутор ВеМак	ОЧИСТИТИ ДУВАЊЕМ	ПРЕКРИТИ, ОГРНУТИ	ВИДИ СЛИКУ 1	МЕЛОДИЈА	ФРАНЦУСКИ ГЛУМАЦ ЖАК	ТУРСКИ РЕФОРМАТОР МУСТАФА КЕМАЛ	ЕНГЛЕСКА ПЕВАЧИЦА ДИ
ТРОШАК	и		д	а	т	а	к
ПОЧЕТИ ОРАТИ	з	а	о	р	а	т	и
ЗАРАДА, ПРОФИТ	д	о	б	и	т	а	к
УХРАНИТИ СТОКУ	у	г	о	ј	и	т	и
РИБАРСКИ ПРИБОР	в	р	ш	а	„УРАН" / СМАЊЕН ЛИК ГНЕЧЕГА	у	ДРАГИ КАМЕН (МН.)
АНТУН НАЛИС	а	н	ЗНАК ЗА СЕКУНДУ	МАСНОЋА / ВИДИ СЛИКУ 2	и	р	с
ЗЕЉАСТА БИЉКА СА СОЧНИМ ЛИШЋЕМ	т	у	с	т	и	к	а
ИВО ТИЈАРДОВИЋ	и	т	„УЈЕДИЊЕНИ НАРОДИ" / КОЈИ СПАСАВА	у	н	„ФЛУОР" / УКРАШАВАЊЕ КОЖЕ ТЕЛА	ф
ВИДИ СЛИКУ 3	ДО КРАЈА ПОПИТИ	и	с	п	и	т	и
ЗНАК ЗА БОР	б	НАШ ГЛУМАЦ ИВИЦА / ОКВИР	т	а	ј	е	р
СОЛИ УРАНСКЕ КИСЕЛИНЕ	у	р	а	н	а	т	и
ПЕВАЧКИ ГЛАС	б	а	с	ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	т	о	ВРСТА ДИВЉЕГ МАГАРЦА
ОВАМО (ПРОВ.)	а	м	о	ОРГАН ЧУЛА СЛУХА / НАОШТРЕНИ	у	в	о
СЕДАМНАЕСТО СЛОВО ЋИРИЛИЦЕ	њ	РЕКА У СССР / ЛАКО ЛОМЉИВЕ	н	о	р	и	н
ЗНАК ЗА УЋУТКИВАЊЕ	КОТАРИЦА	к	о	ш	а	р	а
ДЕО РУЖЕ	т	р	с	т	ЗНАК ЗА СРЕБРО / ПРВАК	а	т
БРИГА О НЕКОМЕ	с	т	а	р	а	њ	е
ЈЕДАН СПОРТИСТ	т	е	н	и	с	е	р

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

1) крокодил – сам, 2) оивичити – Ири, 3) Рготина – ариш, 4) њо – и – акција, 5) алитерација, 6) Челини – „Еда", 7) ати – адути – Сб, 8) оја – Имотски, 9) В – ама – Анерио, 10) издатак – танк, 11) р – анал – т – Муо, 12) Ат – ешелон – ТВ, 13) гуштер – немио.

ОЛД КРЕСОСЈЕ
by Roger Bollen & Gary Peterman

ДО ВРАГА, ЗАКАСНИО САМ!
РУПА С ВОДОМ НЕ РАДИ ПОСЛЕ 17 ЧАСОВА!

КРЕМЕНКО
BY W. HANNA & J. BARBERA

ШТА ЈЕ, БАРНИ, ШТА ТО РАДИШ?
ГЛЕДАМ ГДЕ СУ ПТИЧИЦЕ!

А КАКВЕ ТО ПТИЧИЦЕ ЛОВИШ?

МА НЕ ЛОВИМ ЈА НЕГО ОНЕ!

10 x 10 ПРОНАЂИТЕ ГРЕШКЕ

ГЛУМИЦЕ ОМЕТАЈУ ЦИРКУЛАЦИЈУ

По једна реч у свакој од ових реченица има једно слово више или мање.

1. Споразумом је предвиђено да радници Градске чистоће скупљају отпатке у капу.
2. Избегавајте глумице које вам стежу ноге и ометају циркулацију.

3. Занимало нас је како ова мелодија звучи у бради композитора Бабића.

4. Грдња ће почети чим архитекта заврши пројекат.

5. За оптичара је најбоље да живи у дворишту, али подаље од кокошака које би биле у сталној опасности од њега.

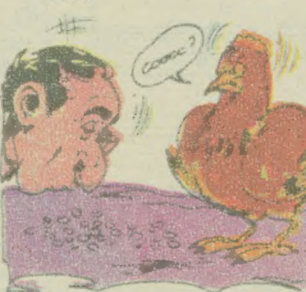

6. „Ћутите", прекорно је рекао друговима, „од вас не могу да чујем професорово пиштање!"

7. То је онај студио из кога су отишле у ветар најсудбоносније поруке у историји нашег народа.

8. И ваша бака радиће брже и боље ако је укључите у систем компјутера МБИ.

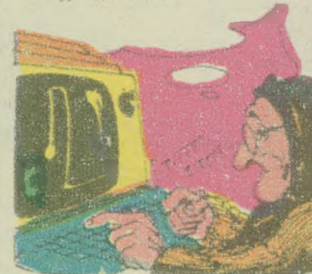

9. Чим сам вас видела, неки глас је у мом срцу рекао: „То је онај прљави!"

10. Наш критичар је пажљиво гледао поменуту даму, а посебно оне њене делове који су у Новом Саду изазвали највише узбуђења.

РЕШЕЊА:

1. капу. 2. гумице. 3. обради. 4. градња. 5. птичара. 6. питање. 7. етар. 8. банка. 9. прави. 10. драму.

Илустровао Димитрије Костић

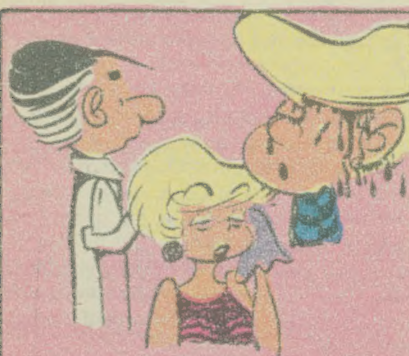

БЕОГРАД ** МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124 11001 МАКЕДОНСКА 29

КО ЈЕ ОТКРИО ЈУГОСЛАВИЈУ?

Ко је и када открио Југославију. Ако су могли открити Америку зашто не би и Југославију?

НАТАША и МАЈА
41000 Загреб

Континент Америка откривен је 1492. године. Много година касније „откривена" је Југославија. Наиме, 1. децембра 1918. године проглашена је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Тако је најзад створена заједничка држава, давнашња жеља народа који су живели на њеној територији. Дакле, Југославију су „открили" народи који су желели да живе заједно. Две и по деценије касније, 29. новембра 1943. у Јајцу, на Другом заседању АВНОЈ-а, представници свих југословенских народа одлучили су да свој заједнички живот наставе у другачијој и бољој заједници. Решено је да ће од тада Југославија бити демократска заједница равноправних народа и народности.

Краљу је забрањен повратак у земљу..., све остало знате већ из историје. Тако је, оснивана и „откривена" Југославија, ова у којој данас живимо. Откривање Америке и Југославије као што видите није баш исто.

РИБА НА ТРПЕЗИ, ШТО ЧЕШЋЕ!

Не волим баш много да једем рибу, али сам чуо и прочитао да је јако здрава. Пошто знам да све знаш, молим те реци ми нешто о томе.

ПЕТАР БАНОВАЦ,
Цвијићева 95
11000 Београд

Да не арчимо хартију исписујући колико је и због чега здраво јести рибу, навешћемо заиста запањујуће податке које је недавно обелоданила једна научна екипа из Њуфена, у Холандији. Повод за истраживање, започето још 1960. године, била је чињеница да су артериосклероза и срчани инфаркт обољења непозната Ескимима јер, пре свега, једу рибу.

Холандски научници јављају да 200 грама рибе недељно смањује ризик од срчаног инфаркта за 50 одсто. Онај ко на трпези, опет у току недеље, има 300 гр рибе, ризик од срчаног инфаркта смањиће се за читавих 70 процената. А масна киселина не штити само срце и крвоток, већ и мозак. Њоме се, још, може спречити и запаљење зглобова, болест коју Ескими, осим из прича, не познају. Код овог северног народа права је реткост висок крвни притисак.

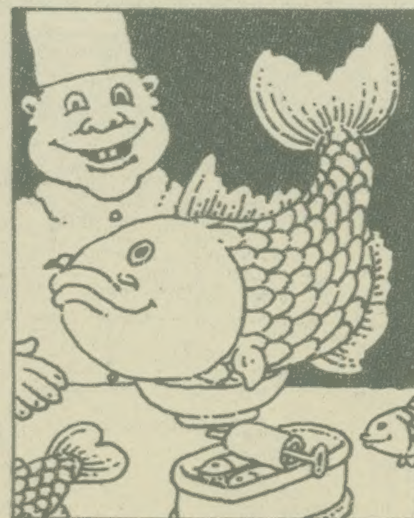

МЛАД И ВЕЛИКИ

Чуо сам да је познати антички освајач Александар Македонски умро млад. Занима ме колико је тада имао година?

ДАНИЈЕЛ ВРАЧАР
Ивана Милутиновића 15
21471 Равно Село

Иако је када је умро имао само 33 године, Аристотеловог ученика и македонског краља, Александра, називали су Велики. Живео је од 356. до 323. године пре наше ере, освојивши за око осам и по година пространство какво, вероватно, није ни пре ни после њега нико заузео. За то кратко време владавине, његова војска прешла је око 18000 километара, проширивши тако гласовиту грчку културу далеко на Исток.

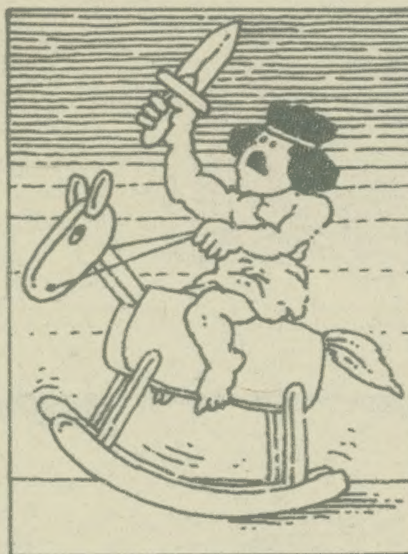

МОМЦИ ЗА ВАТРУ И ВОДУ

Моја највећа жеља је да постанем филмски каскадер, али не знам како. Од неких другова чуо сам да у нашој земљи постоје специјалне школе за ово занимање, али не знам где се налазе и колико траје школовање. Молим те да ми помогнеш.

МУНИР РУШИД
Никола Петров 40
91000 Скопље

Иако су наши филмски каскадери познати широм света, у Југославији не постоји школа за ово атрактивно и опасно занимање. Каскадери постају они младићи који су изузетно храбри и спремни да за неколико вратоломних сцена на филму ставе на коцку сопствени живот, замењујући познате глумце који не могу, или не смеју, да изведу оно што наоко с лакоћом полази за руком овим смелим момцима. Дакле, каскадер може да постане свако ко је спреман да без размишљања скаче и у ватру и у воду. На жалост, понекад су те сцене последње што овај дублер и анонимац сними. Имена каскадера не појављују се на „шпицама", филмова, они никад не добијају Оскаре ни Златне арене, али у биоскопским дворанама без њих често не би било оног узбуђења од, којег застаје дах.

БОРОВНИЦА ПРОТИВ ЦРВЕНИЛА

Примичу се хладни, зимски дани а с њима и проблем који ме годинама мучи. С првим ниским температурама по лицу почиње да ми ње појављује црвенило које прилично ружно изгледа. Распитивала сам се код неколико козметичарки шта да радим, али ниједна није могла да ми да одређени савет. Можеш ли ти?

ЈАСМИНА ГОВЕДАРЕВИЋ
Бјелопољска 19
31000 Титово Ужице

Црвенило лица може доста ефикасно да се отклони масом која се добија од 25 грама сока боровнице, 3 грама боракса (купује се у апотеци) и 100 грама прокуване воде. Овај лосион треба користити три пута дневно. Скида се млаком водом и сумпорним сапуном.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Данијела Стојков, XX дивизије 32, 58000 Сплит – има 15 година, воли спорт и музику.

Ивица Веселиновић, Маршала Тита 25/III, 17530 Сурдулица – има 13 година, воли спорт, шах и музику, навија за Црвену звезду.

Александра Тасић, Отона Жупанчића 4, 18000 Ниш – има 16 година, сакупља плоче и касете, разгледнице с мора и из страних земаља, воли музику и спорт.

Марлена Жалац, Пречко 19а, 41000 Загреб – жели да се дописује с младима из Југославије на разгледницама градова.

Маријена Шнајдер, Булевар Лењине 4, 50000 Дубровник – има 15 година, воли музику и спорт.

Јоже Рихтер, Бочна 157, 63341 Шмартно/Дрети – има 13 година, дописивао би се са својим вршњацима, сакупља значке.

Adrin Borys, ČSA 1072, 73581 Bohumil, ČSSR – има 12 година и жели да се дописује са вршњацима из Југославије.

Monica Borysova, ČSA 1072, 73581 Bohumil, ČSSR – има 9 година и жели да се дописује са вршњацима са Јадрана.

Сандра Ђурић, Ћуприска 31/18, 74000 Добој – има 10 година, сакупља постере, значке, салвете и разгледнице.

ДА ЛИ СЕ СВИЊЕ ЗНОЈЕ?

Молио бих те да ми одговориш да ли се свиње зноје?

МИРОСЛАВ АРАНЂЕЛОВИЋ
Свилајнац

Ниједна животиња се не зноји, односно расхлађује, на исти начин као и човек. Међутим, то не значи ни да се не расхлађују ни да немају знојне жлезде. Познато је да се пас „зноји" преко језика, зато му је увек исплажен, а слично је и са многим другим животињама. Има и оних које се расхлађују машући ушима на којима се налази изванредно фини сплет крвних судова. То је, рецимо, случај са зецом. Знојне жлезде код животиња се углавном налазе на шапама и то из врло практичних разлога: да би остављале трагове по којима ће их препознати јединке из рода,

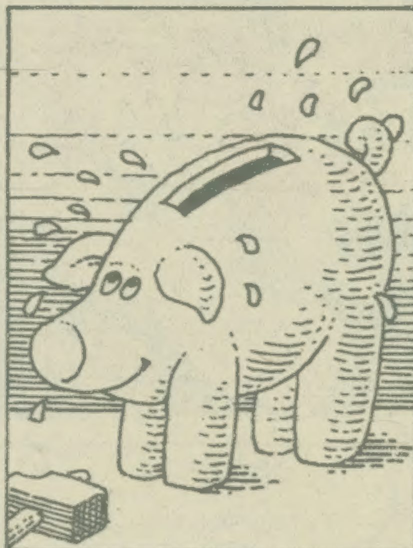

што друштва ради а што ради обележавања територије коју сматрају искључиво својим поништем.

ПРЕДВОРЈЕ ХРАМА

Веома волим историју и просто гутам сваки текст везан за њу. Тако сам недавно читала нешто о Периклу и неколико пута наишла на реч пропилеје. Колико сам могла да схватим, они су били део града и имају неке везе с Периклом па бих волела да знам какве.

ЗОРИЦА ЈОВАНОВИЋ
Максима Горког 29
91000 Скопље

Пропилеји је грчка реч и њоме се означава монументални улаз или предворје храма, палате. Што се тиче атинских пропилеја, а они су и најчувенији, често се везују за Перикла јер су и подигнути за време његове владавине (437–432. године пре нове ере).

Заједно са храмовима Партенон и Ерхетејоном чине величанствену архитектонску целину. Дело су архитекте Мнесиклеса, а изграђени су од белог мермера у дорском стилу.

ТАКО ЈЕ ГОВОРИО СОКРАТ

Негде, давно, прочитала сам шта је Сократ одговорио човеку који је рекао: „Неправедно су вас осудили!" Сада никако да се сетим тих речи. Можда би Забавник могао да ми помогне?

ИРЕНА КОВАЧ
42000 Вараждин

Знаменити антички филозоф Сократ (470 – 399. пре н. е.) говорио је да је знање једино добро, а незнање једино зло. На примедбу своје жене да су га невиног осудили, узвратио је: „Шта, зар би било боље да су ме осудили кривог?

ЧИНИ СЕ ЧИНИ НА МЕСЕЧИНИ

Гледала сам филм „Отац на службеном путу", у којем има неколико сцена са дечаком месечаром. Читала сам да постоје месечари, али сумњам да је то истина.

Да ли је Емир Кустурица измислио у свом филму лик са овом особином или такви људи заиста постоје?

ВЕРОНИКА ТРИФУНОВА
Кочо Рацин 8/15
91000 Скопље

Од латинских речи somnus, што значи сан и ambulare – ићи, ходати, настао је израз сомнабулизам. То народ каже – месечарство. Сматра се да је ова појава, која је у животу и те како стварна, најчешћа код девојчица и дечака у пубертету. Након овог животног доба сомнабулисти или месечари могу да постану људи оболели од епилепсије, хистерије или они са веома развијеном маштом. Медицина је доказала народно веровање: опасно је да се месечар пробуди у току свог похода, кад се креће отворених очију, укочених зеница и савршено усаглашених покрета. Месечар се најчешће враћа на место одакле је кренуо у своју необичну шетњу, а када се пробуди не сећа се ни где је био ни шта је радио. Лик малог Малика у свом филму „Отац на службеном путу" Кустурица није измислио: сваки живот и сваки филм има своје месечаре.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Александар Бакочевић

В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник"
Влада Булатовић Виб

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Виб

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Половић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Виб, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриогић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 100 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.104,00 динара, полугодишња 2.208,00 динара, годишња 4.416,00 динара

ПРЕТПЛАТА
ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 2.208,00 динара, полугодишња 4.416,00 динара, годишња 8.832,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	$ 32.–
СР НЕМАЧКА	ДМ 91.–
ШВЕДСКА	Шкр. 270.–
ФРАНЦУСКА	Ффр. 278.–
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 75.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТБАНКЕ" – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

WALT DISNEY
МИКИ

ШТА, ОПЕТ ТЕ ЈЕ УХВАТИЛА УРАНИЈУМСКА ГРОЗНИЦА?
АХА... АЛ' ОСЕЋАМ ДА ЋУ ОВОГ ПУТА СИГУРНО УСПЕТИ!

ЕВО ГА! ШТА САМ РЕК'О!
БЗЗЗЗ!

ЗУЈИ К'О ЛУД! ЈА САМ НА ПРАГУ УСПЕХА!
БЗЗЗЗ!

БЗЗ! БЗЗЗ! ЗЗ!
БРЗО... ТРЕБА ОБЕЛЕЖИТИ НАЛАЗИШТЕ!

ЕВО ГА! ГОТОВО!
БЗЗ!

УФ! ЈЕДВА МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ СВОЈИМ ОЧИМА И УШИМА!
ОВО ЈЕ
МОЈЕ НАЛАЗИШТЕ
ЗЗЗ! БЗЗ!

ИСТЕ НОЋИ...
ШТА ЈЕ САД? ДА ВИДИМО...
БЗЗЗ!
8-21
© Copyright 1955 Walt Disney Productions World Rights Reserved

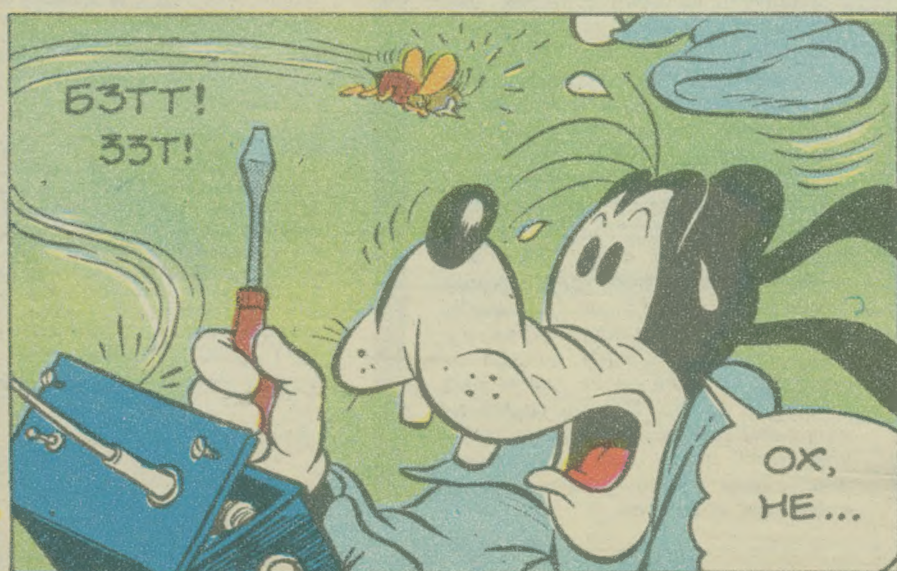
БЗТТ! ЗЗТ!
ОХ, НЕ...

ПА КАКО ЈЕ ШИЉА ПРОШАО ОВОГ ПУТА?
СТАРА ПРИЧА КАЖЕ... ПРОМАШИО ЈЕ ЗА ДЛАКУ!
Distributed by King Features Syndicate.
WALT DISNEY